Tijdschrift@ipr.be

TIJDSCHRIFT VOOR INTERNATIONAAL PRIVAATRECHT

Revue@dipr.be

REVUE DE DROIT INTERNATIONAL PRIVÉ

2014/4

13de jaargang – 13ième année

Redactie – Rédaction:
Frans Bouckaert (emerit. KU Leuven)
Johan Erauw (U Gent)
Marc Fallon (UC Louvain la Neuve)
Erna Guldix (VU Brussel)
Johan Meeusen (U Antwerpen)
Marta Pertegás Sender (U Antwerpen)
Paul Torremans (U Nottingham)
Hans van Houtte (KU Leuven)
Herman Verbist (U Gent)
Nadine Watté (UL Bruxelles)
Patrick Wautelet (U Liège)

Samenstelling van dit nr. – Composition de ce n°:
An De Donder – Laura Deschuyteneer – Erinda Mehmeti – Jinske Verhellen

Uw bijdragen
Bijdragen voor het tijdschrift kunnen via e-mail worden toegezonden op het adres: tijdschrift@ipr.be. Het tijdschrift werkt met "peer review". Publicatie gebeurt alleen na controle door de redactieraad.

Vos contributions
Vos contributions pour la revue peuvent être envoyées à l'adresse suivante : revue@dipr.be. La revue fonctionne selon le système de "peer review". La publication est soumise à l'accord du comité de rédaction.

Citeerwijze
Tijdschrift@ipr.be 2014/4

Mode de citation
Revue@dipr.be 2014/4

INHOUD/CONTENU

RECHTSPRAAK/JURISPRUDENCE

Hof van Justitie, zaak C-295/13, H. tegen H. K., arrest van 4 december 2014

Hof van Justitie, zaak C-656/13, L. tegen M., arrest van 12 november 2014

Hof van Justitie, zaak C-302/13, flyLAL-Lithuanian Airlines AS tegen Starptautiskā lidosta Rīga VAS en Air Baltic Corporation AS, arrest van 23 oktober 2014

Hof van Justitie, zaak C-305/13, Haeger & Schmidt GmbH tegen MMA IARD e.a., arrest van 23 oktober 2014

Cour d'appel de Liège, arrêt du 4 novembre 2014

Hof van Beroep te Gent, arrest van 23 oktober 2014

Hof van Beroep te Gent, arrest van 23 oktober 2014

Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk, vonnis van 8 mei 2014

Rechtbank van koophandel te Antwerpen, vonnis van 8 oktober 2014

Rechtbank van koophandel te Antwerpen, vonnis van 24 september 2014

ACTUALITEIT/ACTUALITÉ

Regelgeving / Réglementation

Aankondigingen / Annonces

INHOUDSOPGAVE/TABLE DES MATIÈRES

RECHTSPRAAK/JURISPRUDENCE 4

Hof van Justitie, zaak C-295/13, H. tegen H. K., arrest van 4 december 2014 4

Prejudiciële verwijzing – Ruimte van vrijheid, veiligheid en recht – Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken – Bevoegdheid van de gerechten van de lidstaat waar de insolventieprocedure is ingeleid om kennis te nemen van een vordering uit de insolvabiliteit tegen een verweerder die in een derde staat woont – Vordering tegen de beheerder van een vennootschap strekkende tot vergoeding van betalingen gedaan na het intreden van de insolvabiliteit van die vennootschap of nadat is vastgesteld dat deze een te hoge schuldenlast heeft 4

Renvoi préjudiciel – Espace de liberté, de sécurité et de justice – Coopération judiciaire en matière civile – Compétence des juridictions de l'État membre d'ouverture de la procédure d'insolvabilité pour une action au titre de l'insolvabilité contre un défendeur domicilié dans un État tiers – Action à l'encontre du gérant d'une société tendant au remboursement de paiements effectués après la survenance de l'insolvabilité de cette société ou après la constatation du surendettement de celle-ci 4

Hof van Justitie, zaak C-656/13, L. tegen M., arrest van 12 november 2014 14

Prejudiciële verwijzing – Ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid – Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken – Bevoegdheid inzake ouderlijke verantwoordelijkheid – Verordening (EG) nr. 2201/2003 – Artikel 12, lid 3 – Kind van niet-gehuwde ouders – Prorogatie van rechtsmacht – Geen andere verwante aanhangige zaak – Aanvaarding van de bevoegdheid – Betwisting van de bevoegdheid van een rechter door een partij die bij dezelfde rechter beroep heeft ingesteld 14

Renvoi préjudiciel – Espace de liberté, de sécurité et de justice – Coopération judiciaire en matière civile – Compétence en matière de responsabilité parentale – Règlement (CE) n° 2201/2003 – Article 12, paragraphe 3 – Enfant de parents non mariés – Prorogation de compétence – Absence d'autre affaire pendante connexe – Acceptation de la compétence – Contestation de la compétence d'une juridiction par une partie qui a saisi la même juridiction 14

Hof van Justitie, zaak C-302/13, flyLAL-Lithuanian Airlines AS tegen Starptautiskā lidosta Rīga VAS en Air Baltic Corporation AS, arrest van 23 oktober 2014 27

Prejudiciële verwijzing – Verordening (EG) nr. 44/2001 – Artikel 31 – Verzoek om erkenning en tenuitvoerlegging van een beslissing tot het gelasten van voorlopige of bewarende maatregelen – Artikel 1, lid 1 – Werkingssfeer – Burgerlijke en handelszaken – Begrip – Verzoek om vergoeding van schade voortvloeiend uit beweerde schendingen van het mededingingsrecht van Europese Unie – Kortingen op luchthavenheffingen – Artikel 22, punt 2 – Uitsluitende bevoegdheden – Begrip – Geschil inzake vennootschappen en rechtspersonen – Besluit om kortingen te verlenen – Artikel 34, punt 1 – Gronden voor weigering van erkenning – Openbare orde van de aangezochte Staat 27

Renvoi préjudiciel – Règlement (CE) n° 44/2001 – Article 31 – Demande de reconnaissance et d'exécution d'une décision ordonnant des mesures provisoires ou conservatoires – Article 1er, paragraphe 1 – Champ d'application – Matière civile et commerciale – Notion – Demande de réparation du préjudice résultant de violations alléguées du droit de la concurrence de l'Union européenne – Réductions sur les redevances aéroportuaires – Article 22, point 2 – Compétences exclusives – Notion – Litige en matière de sociétés et de personnes morales – Décision d'accorder les réductions – Article 34, point 1 – Motifs de refus de reconnaissance – Ordre public de l'État requis 27

Hof van Justitie, zaak C-305/13, Haeger & Schmidt GmbH tegen MMA IARD e.a., arrest van 23 oktober 2014 41

Prejudiciële verwijzing – Verdrag van Rome inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst – Artikel 4, leden 1, 2, 4 en 5 – Recht dat van toepassing is bij gebreke van een rechtskeuze door de partijen – Commissieovereenkomst voor vervoer – Overeenkomst voor goederenvervoer 41

Renvoi préjudiciel – Convention de Rome sur la loi applicable aux obligations contractuelles – Article 4, paragraphes 1, 2, 4 et 5 – Loi applicable à défaut de choix des parties – Contrat de commission de transport – Contrat de transport de marchandises 41

Cour d'appel de Liège, arrêt du 4 novembre 2014 52

Huwelijk – Attest van geen huwelijksbeletselen – Verzet door het parket – Beginpunt van de termijn voor verzet 52

Mariage – Certificat de non-empêchement à mariage – Opposition du parquet – Point de départ du délai d'opposition 52

Hof van Beroep te Gent, arrest van 23 oktober 2014 55

Schijnhuwelijk – Nietigverklaring huwelijk – Brussel II*bis* – Toepasselijk recht – Artikel 46 WIPR – Schadevergoeding voor tergend en roekeloos hoger beroep 55

Mariage de complaisance – Annulation de mariage – Bruxelles II*bis* – Droit applicable – Article 46 CODIP – Indemnité pour cause d'appel téméraire et vexatoire 55

Hof van Beroep te Gent, arrest van 23 oktober 2014 63

Schijnhuwelijk – Huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht – Nietigverklaring huwelijk – Brussel II*bis* – Toepasselijk recht – Artikel 46 WIPR 63

Mariage de complaisance – Mariage entre personnes du même sexe – Annulation de mariage – Bruxelles II*bis* – Droit applicable – Article 46 CODIP 63

Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk, vonnis van 8 mei 2014 70

Afstamming – Betwisting vaderschap – Internationale bevoegdheid – Artikel 61 WIPR – Gewone verblijfplaats van het kind in België – Bevoegdheid Belgische rechter – Toepasselijk recht – Artikel 62, §1 WIPR – Recht van de staat waarvan men de nationaliteit heeft – Toepassing Marokkaans recht 70

Filiation – Contestation de paternité – Compétence internationale – Article 61 CODIP – Résidence habituelle de l'enfant en Belgique – Compétence des juridictions belges – Droit applicable – Article 62, §1 CODIP – Le droit de l'état dont on a la nationalité – Application du droit marocain 70

Rechtbank van koophandel te Antwerpen, vonnis van 8 oktober 2014 74

Internationale bevoegdheid – Artikel 23 Brussel I Verordening – Vormvereisten – Forumbeding in de algemene voorwaarden – Algemene voorwaarden uitdrukkelijk deel van de overeenkomst – Voorkennis van de medecontractant 74

Compétence internationale – Article 23 Règlement Bruxelles I – Conditions de forme – Les conditions générales – Clause de compétence dans les conditions générales – Conditions générales font partie intégrante du contrat – Connaissance préalable du cocontractant 74

Rechtbank van koophandel te Antwerpen, vonnis van 24 september 2014 94

Internationale bevoegdheid – Artikel 23 Brussel I Verordening – Niet-geprotesteerd forumbeding in de algemene voorwaarden – Bestendige handelsrelatie – Europese betalingsbevelprocedure – EET-verordening – Niet-betwiste schuldvordering – Artikel 3, 1, b) en c) EET verordening – Voorwaarde van artikel 17 niet voldaan – Artikel 18 EET Verordening 94

Compétence internationale – Article 23 Règlement Bruxelles I – Clause de compétence non protestée dans les conditions générales – Relation commerciale durable – Procédure européenne d'injonction de payer – Règlement TEE – Créance incontestée – Article 3, 1, b) et c) règlement TEE – Condition de l'article 17 pas remplie – Article 18 Règlement TEE 94

ACTUALITEIT/ACTUALITÉ 100

Regelgeving / Réglementation 100

Aankondigingen / Annonces 103

RECHTSPRAAK/JURISPRUDENCE

Hof van Justitie, zaak C-295/13, H. tegen H. K., arrest van 4 december 2014

Prejudiciële verwijzing – Ruimte van vrijheid, veiligheid en recht – Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken – Bevoegdheid van de gerechten van de lidstaat waar de insolventieprocedure is ingeleid om kennis te nemen van een vordering uit de insolvabiliteit tegen een verweerder die in een derde staat woont – Vordering tegen de beheerder van een vennootschap strekkende tot vergoeding van betalingen gedaan na het intreden van de insolvabiliteit van die vennootschap of nadat is vastgesteld dat deze een te hoge schuldenlast heeft

Renvoi préjudiciel – Espace de liberté, de sécurité et de justice – Coopération judiciaire en matière civile – Compétence des juridictions de l'État membre d'ouverture de la procédure d'insolvabilité pour une action au titre de l'insolvabilité contre un défendeur domicilié dans un État tiers – Action à l'encontre du gérant d'une société tendant au remboursement de paiements effectués après la survenance de l'insolvabilité de cette société ou après la constatation du surendettement de celle-ci

Procestaal: Duits.

In zaak C-295/13,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267 VWEU, ingediend door het Landgericht Darmstadt (Duitsland) bij beslissing van 15 mei 2013, ingekomen bij het Hof op 28 mei 2013, in de procedure

H., als bewindvoerder voor het vermogen van G.T. GmbH,

tegen

H. K.,

wijst

HET HOF (Zesde kamer),

samengesteld als volgt: A. Borg Barthet, waarnemend president van de Zesde kamer, E. Levits en M. Berger (rapporteur), rechters, advocaat-generaal: E. Sharpston, griffier: A. Calot Escobar,

gezien de stukken,

gelet op de opmerkingen van:

- H., als bewindvoerder voor het vermogen van G.T. GmbH, vertegenwoordigd door U. Hassinger, Rechtsanwalt,

- de Zwitserse regering, vertegenwoordigd door M. Jametti als gemachtigde,

- de Europese Commissie, vertegenwoordigd door M. Wilderspin als gemachtigde,

gelet op de beslissing, de advocaat-generaal gehoord, om de zaak zonder conclusie te berechten,

het navolgende Arrest

1. Het verzoek om een prejudiciële beslissing heeft betrekking op de uitlegging van artikel 3, lid 1, van verordening (EG) nr. 1346/2000 van de Raad van 29 mei 2000 betreffende insolventieprocedures (PB L 160, blz. 1) en de artikelen 1, lid 2, sub b, en 5, punten 1, sub a en b, en 3, van het Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken van 30 oktober 2007, waarvan de sluiting is goedgekeurd namens de Gemeenschap bij besluit 2009/430/EG van de Raad van 27 november 2008 (PB 2009, L 147, blz. 1; hierna: "Lugano II-Verdrag").

2. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geschil tussen H., als bewindvoerder voor het vermogen van G.T. GmbH (hierna: "G.T."), en H. K., over een vordering tot vergoeding van betalingen die deze laatste als beheerder van G.T. zou hebben gedaan nadat deze insolvent was geworden of na de vaststelling dat zij een te hoge schuldenlast had.

Toepasselijke bepalingen

Internationaal recht

3. Artikel 1 van het Lugano II-Verdrag bepaalt onder het opschrift "Toepassingsgebied":

> "1. Dit verdrag wordt toegepast in burgerlijke en handelszaken, ongeacht de aard van het gerecht waarvoor deze zaken zich afspelen. [...]
>
> 2. Deze verordening is niet van toepassing op:
>
> [...]
>
> b) het faillissement, akkoorden en andere soortgelijke procedures;
>
> [...]"

4. Artikel 5 van dit verdrag, met als opschrift "Toegang tot de rechter", bepaalt:

“Een persoon die woonplaats heeft op het grondgebied van een door dit verdrag gebonden staat, kan in een andere door dit verdrag gebonden staat voor de volgende gerechten worden opgeroepen:

1. a) ten aanzien van verbintenissen uit overeenkomst: voor het gerecht van de plaats waar de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt, is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd;

b) voor de toepassing van deze bepaling is, tenzij anders is overeengekomen, de plaats van uitvoering van de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt:

- voor de koop en verkoop van roerende lichamelijke zaken, de plaats in een door dit verdrag gebonden staat waar de zaken volgens de overeenkomst werden geleverd of hadden moeten worden geleverd;

- voor de verstrekking van diensten, de plaats in een door dit verdrag gebonden staat waar de diensten volgens de overeenkomst werden verstrekt of hadden moeten worden verstrekt;

[...]

3. ten aanzien van verbintenissen uit onrechtmatige daad: voor het gerecht van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan of zich kan voordoen;

[...]”

Recht van de Unie

5. Artikel 3 van verordening nr. 1346/2000, met als opschrift “Internationale bevoegdheid”, bepaalt in lid 1:

“De rechters van de lidstaat waar het centrum van de voornaamste belangen van de schuldenaar gelegen is, zijn bevoegd de insolventieprocedure te openen. Bij vennootschappen en rechtspersonen wordt, zolang het tegendeel niet is bewezen, het centrum van de voornaamste belangen vermoed de plaats van de statutaire zetel te zijn.”

6. Volgens artikel 1, lid 2, sub b, van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 2001, L 12, blz. 1) is deze verordening niet van toepassing op “het faillissement, akkoorden en andere soortgelijke procedures”.

Duits recht

7. § 64, eerste en tweede volzin, van het Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung, (wet op de vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid), in de versie die op de feiten in het hoofdgeding van toepassing is (hierna: “GmbHG”), bepaalde het volgende:

“De beheerders zijn gehouden de vennootschap te vergoeden voor betalingen die worden gedaan na het intreden van de insolventie of nadat de te hoge schuldenlast van de vennootschap is vastgesteld. Dit geldt niet voor betalingen die, ook na bedoeld tijdstip, met de zorgvuldigheid van een goed zakenman verenigbaar zijn.”

Hoofdgeding en prejudiciële vragen

8. Verzoeker in het hoofdgeding is bewindvoerder in het kader van een op 1 november 2009 ingeleide insolventieprocedure voor het vermogen van G.T., een Duitse vennootschap gevestigd te Offenbach am Main (Duitsland). Verweerder in het hoofdgeding is de beheerder van G.T. Hij woont in Zwitserland.

9. G.T. heeft op 1 juli 2009 een bedrag van 115 000 EUR en op 8 juli 2009 nog eens 100 000 EUR – waarvan zij 50 000 EUR heeft terugontvangen – overgemaakt aan een van haar dochterondernemingen. Verzoeker in het hoofdgeding spreekt verweerder in het hoofdgeding als beheerder van G.T. aan tot vergoeding van de resterende 165 000 EUR. Hij roept § 64, eerste en tweede volzin, GmbHG in met het betoog dat de op 1 en 8 juli 2009 door verweerder opgedragen betalingen ten gunste van de betrokken dochteronderneming na het intreden van de insolventie en de te hoge schuldenlast van G.T. zijn verricht.

10. Het verwijzende gerecht vraagt zich af of het geschil binnen het materiële toepassingsgebied van artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1346/2000 valt. Volgens de arresten Seagon (C-339/07, EU:C:2009:83) en F-Tex (C-213/10, EU:C:2012:215) valt de actio pauliana onder het toepassingsgebied van deze bepaling daar zij verband houdt met een faillissementsprocedure in de zin van genoemde verordening, zij daar rechtstreeks uit voortvloeit en binnen het kader van een faillissement of akkoord blijft. Dit gerecht koestert echter twijfel over de kwalificatie die rechtens moet toekomen aan een vordering zoals die in het hoofdgeding krachtens § 64 GmbHG geldend wordt gemaakt.

11. Het verwijzende gerecht merkt op dat ingeval artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1346/2000 op de litigieuze vordering van toepassing is, de vraag rijst of deze bepaling ook geldt wanneer de insolventieprocedure is ingeleid in een lidstaat, maar de verweerder zijn woonplaats of vestiging in een derde land heeft, zoals in casu in de Zwitserse Bondsstaat. De Zwitserse Bondsstaat immers is weliswaar verdragsstaat voor het Lugano II-Verdrag, maar is niet gebonden aan die verordening.

12. Voor het geval het Hof tot de conclusie mocht komen dat artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1346/2000 in een geval zoals in het hoofdgeding niet toepasselijk is, rijst volgens het verwijzende gerecht de vraag of artikel 1, lid 2, sub b, van het Lugano II-Verdrag op het hoofdgeding toepasselijk is. Volgens die bepaling is dit verdrag niet van toepassing op “het faillissement, akkoorden en andere soortgelijke procedures”.

13. Daarop heeft het Landgericht Darmstadt de behandeling van de zaak geschorst en besloten het Hof de volgende prejudiciële vragen voor te leggen:

> “1) Zijn de gerechten van de lidstaat op het grondgebied waarvan de insolventieprocedure voor het vermogen van de schuldenaar is ingeleid bevoegd om kennis te nemen van een vordering van de bewindvoerder tegen de beheerder van de

schuldenaar ter vergoeding van betalingen die zijn gedaan nadat de onderneming insolvent is geworden of nadat is vastgesteld dat deze te hoge schulden heeft?

2) Zijn de gerechten van de lidstaat op het grondgebied waarvan de insolventieprocedure voor het vermogen van de schuldenaar is ingeleid bevoegd om kennis te nemen van een vordering van de bewindvoerder tegen de beheerder van de schuldenaar ter vergoeding van betalingen die zijn gedaan nadat de onderneming insolvent is geworden of nadat is vastgesteld dat deze te hoge schulden heft, wanneer de bewindvoerder zijn woonplaats niet in een andere lidstaat [...] heeft, maar in een staat die partij is bij het Lugano II-Verdrag?

3) Valt de vordering als bedoeld in de eerste vraag onder artikel 3, lid 1, van [verordening nr. 1346/2000]?

4) Voor het geval de in de eerste vraag bedoelde vordering niet onder artikel 3, lid 1, van [verordening nr. 1346/2000] valt en/of de bevoegdheid van het gerecht om er kennis van te nemen zich niet uitstrekt tot een bewindvoerder die zijn woonplaats heeft in een staat die partij is bij het Lugano II-Verdrag: gaat het om een faillissement in de zin van artikel 1, lid 2, sub b, van het Lugano II-Verdrag?

5) Bij een bevestigend antwoord op de vierde vraag:

a) Is het gerecht van de lidstaat waarin de schuldenaar gevestigd is, overeenkomstig artikel 5, punt 1, sub a, van het Lugano II-Verdrag voor een vordering als bedoeld in de eerste vraag bevoegd?

i) Gaat het bij het voorwerp van de vordering bedoeld in de eerste vraag om een verbintenis uit overeenkomst in de zin van artikel 5, punt 1, sub a, van het Lugano II-Verdrag?

ii) Gaat het bij het voorwerp van de vordering bedoeld in de eerste vraag om een verbintenis uit overeenkomst voor de verstrekking van diensten in de zin van artikel 5, punt 1, sub b, van het Lugano II-Verdrag?

b) Gaat het bij het voorwerp van de in de eerste vraag bedoelde vordering om een verbintenis uit onrechtmatige daad in de zin van artikel 5, punt 3, van het Lugano II-Verdrag?”

Beantwoording van de prejudiciële vragen

Eerste en derde vraag

14. Met de eerste en de derde vraag, die samen moeten worden beantwoord, wenst het verwijzende gerecht in hoofdzaak te vernemen of artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1346/2000 aldus moet worden uitgelegd dat de gerechten van de lidstaat op het grondgebied waarvan de insolventieprocedure voor het vermogen van een vennootschap is ingeleid, op basis van die bepaling bevoegd zijn om kennis te nemen van een vordering, zoals die in het hoofdgeding, die de bewindvoerder in het faillissement van die vennootschap tegen de beheerder van deze laatste geldend maakt ter vergoeding van betalingen die zijn gedaan

nadat de onderneming insolvent is geworden of nadat is vastgesteld dat deze een te hoge schuldenlast had.

15. Verzoeker in het hoofdgeding staat op het standpunt dat artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1346/2000 niet van toepassing is. Hij betoogt dat het beroep in het hoofdgeding niet rechtstreeks voortvloeit uit een insolventieprocedure en daar evenmin nauw mee samenhangt. § 64 GmbHG regelt enkel de aansprakelijkheid van beheerders van een vennootschap, en aansprakelijkstelling van de beheerder van deze laatste kan niet alleen plaatsvinden in het kader van een insolventieprocedure, maar ook daarbuiten, inzonderheid wanneer een verzoek om inleiding van een insolventieprocedure wordt afgewezen wegens ontoereikend vermogen van de betrokken vennootschap.

16. De Europese Commissie is daarentegen van oordeel dat ook al is niet voldaan aan alle door het Hof in de arresten Gourdain (133/78, EU:C:1979:49) en Seagon (EU:C:2009:83) vastgelegde criteria om de vordering in het hoofdgeding te kunnen beschouwen als een vordering die rechtstreeks voortvloeit uit een insolventieprocedure en daar nauw mee samenhangt, § 64 GmbHG een doelstelling heeft die onder het insolventierecht valt. De op deze bepaling gebaseerde vordering strekt in het belang van alle schuldeisers tot behoud van het te verdelen vermogen van een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid die heeft opgehouden te betalen. In deze omstandigheden dient de verbinding van deze vordering met de insolventieprocedure ter verbetering van de doeltreffendheid en ter versnelling van de insolventieprocedure, aangezien het gerecht waar de insolventieprocedure aanhangig is gemaakt de vraag wanneer de te hoge schuldenlast van de betrokken vennootschap is ontstaan, sneller zal kunnen beantwoorden dan een ander gerecht.

17. In dit verband moet in herinnering worden gebracht dat, onder meer gelet op het nuttig effect van verordening nr. 1346/2000, artikel 3, lid 1, van deze verordening aldus moet worden uitgelegd dat het de lidstaat op het grondgebied waarvan de insolventieprocedure is ingeleid, voor vorderingen die rechtstreeks uit deze procedure voortvloeien en daar nauw verband mee houden een grensoverschrijdende bevoegdheid verleent (arrest Seagon, EU:C:2009:83, punt 21).

18. Voor het overige moet worden gepreciseerd dat het Hof in zijn rechtspraak betreffende de vraag of een procedure rechtstreeks voortvloeit uit een insolventieprocedure en daar nauw mee samenhangt, in aanmerking heeft genomen dat de verschillende soorten vorderingen waarvan het kennis had genomen waren ingediend naar aanleiding van een insolventieprocedure. Voorts heeft het vooral telkens onderzocht of de betrokken vordering haar oorsprong vond in het recht inzake insolventieprocedures dan wel in andere regels (zie in die zin arrest Nickel & Goeldner Spedition, C-157/13, EU:C:2014:2145, punt 26).

19. Voor de vordering in het hoofdgeding, die is gebaseerd op § 64 GmbHG, moet dan ook in de eerste plaats worden geconstateerd dat deze geldend wordt gemaakt in een insolventieprocedure.

20. In de tweede plaats moet met betrekking tot de omstandigheid dat volgens de bewoordingen van § 64 GmbHG in beginsel een vordering ook geldend kan worden gemaakt wanneer geen insolventieprocedure is ingeleid voor het vermogen van de betrokken vennootschap die schuldenaar is, worden vastgesteld dat deze omstandigheid er op zich niet aan in de weg staat dat een dergelijke vordering wordt aangemerkt als een vordering die rechtstreeks voortvloeit uit een insolventieprocedure en daar nauw mee samenhangt, voor

zover die vordering inderdaad, zoals in het hoofdgeding, in het kader van een insolventieprocedure wordt ingediend.

21. Het Hof heeft reeds geoordeeld dat om te bepalen onder welk gebied een vordering valt moet worden nagegaan of het recht of de verbintenis waarop de vordering is gebaseerd, voortvloeit uit de gemeenschappelijke regels van het burgerlijk recht en het handelsrecht dan wel uit specifieke afwijkende regels voor insolventieprocedures (arrest Nickel & Goeldner Spedition, EU:C:2014:2145, punt 27).

22. Deze overwegingen kunnen echter niet aldus worden uitgelegd dat een vordering die is gebaseerd op een bepaling waarvan de toepassing niet de formele inleiding van een insolventieprocedure, maar de materiële insolventie van de schuldenaar vereist, en dus op een bepaling die – anders dan de bepalingen die aan de orde waren in de zaak waarin het arrest Nickel & Goeldner Spedition (EU:C:2014:2145) is gewezen – afwijkt van de algemene regels van burgerlijk recht en handelsrecht, niet rechtstreeks uit een insolventieprocedure voortvloeit of daarmee nauw samenhangt.

23. § 64 GmbHG verplicht de beheerder van een vennootschap tot vergoeding van betalingen die hij voor rekening van die vennootschap heeft gedaan nadat deze insolvent is geworden of na de vaststelling dat zij een te hoge schuldenlast had. Deze bepaling wijkt dus duidelijk af van de algemene regels van burgerlijk recht en handelsrecht, juist vanwege de insolventie van de vennootschap.

24. Een uitlegging van artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1346/2000 in die zin dat een op § 64 GmbHG gebaseerde vordering die in het kader van een insolventieprocedure geldend wordt gemaakt niet behoort tot de vorderingen die rechtstreeks voortvloeien uit een insolventieprocedure en daar nauw mee samenhangen, zou derhalve een kunstmatig onderscheid tussen een dergelijke vordering en vergelijkbare vorderingen – zoals de actio pauliana in de zaken waarin de arresten Seagon (EU:C:2009:83) en F-Tex (EU:C:2012:215) zijn gewezen – scheppen, enkel op grond dat de op voormelde § 64 gebaseerde vordering in theorie ook zonder insolventieprocedure zou kunnen worden ingeleid. Deze uitlegging, die in de toepasselijke bepalingen van verordening nr. 1346/2000 geen steun vindt, kan niet worden aanvaard.

25. Daarentegen moet worden gepreciseerd dat een vordering op basis van § 64 GmbHG die buiten een insolventieprocedure geldend wordt gemaakt onder de werkingssfeer van het Lugano II-Verdrag of, in voorkomend geval, van die van verordening nr. 44/2001 kan vallen. Dit is in het hoofdgeding echter niet het geval.

26. In die omstandigheden moet op de eerste en de derde vraag worden geantwoord dat artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1346/2000 aldus moet worden uitgelegd dat de gerechten van de lidstaat op het grondgebied waarvan een insolventieprocedure voor het vermogen van een vennootschap is ingeleid, op basis van die bepaling bevoegd zijn om kennis te nemen van een vordering, zoals die in het hoofdgeding, die de bewindvoerder in het faillissement van die vennootschap tegen de beheerder van deze laatste geldend maakt ter vergoeding van betalingen die zijn gedaan nadat de onderneming insolvent is geworden of nadat is vastgesteld dat deze een te hoge schuldenlast had.

Tweede vraag

27. Met zijn tweede vraag wenst het verwijzende gerecht in hoofdzaak te vernemen of artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1346/2000 aldus moet worden uitgelegd dat de gerechten van de lidstaat op het grondgebied waarvan een insolventieprocedure voor het vermogen van een vennootschap is ingeleid, bevoegd zijn om kennis te nemen van een vordering, zoals die in het hoofdgeding, die de bewindvoerder in het faillissement van die vennootschap tegen de beheerder van deze laatste geldend maakt ter vergoeding van betalingen die zijn gedaan nadat de onderneming insolvent is geworden of nadat is vastgesteld dat deze een te hoge schuldenlast had, wanneer die beheerder zijn woonplaats niet in een andere lidstaat heeft maar, zoals in het hoofdgeding, in een staat die verdragsstaat is bij het Lugano II-Verdrag.

28. Verzoeker in het hoofdgeding merkt op dat het Hof in het arrest Schmid (C-328/12, EU:C:2014:6) voor vorderingen vallend onder de werkingssfeer van artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1346/2000 heeft geconstateerd dat het gerecht waarbij de insolventieprocedure is ingeleid ook bevoegd is ingeval de verweerder in een derde staat is gevestigd. Deze bepaling geldt echter niet voor het hoofdgeding, dat onder het Lugano II-Verdrag valt.

29. De Commissie merkt daarentegen op dat in de zaak waarin het arrest Schmid (EU:C:2014:6) is gewezen, de verwerende partij, evenals verweerder in het hoofdgeding, zijn woonplaats in Zwitserland had. Bovendien is volgens de Commissie de omstandigheid dat de verweerder zijn woonplaats heeft in een verdragsstaat voor het Lugano II-Verdrag voor de uitlegging van artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1346/2000 irrelevant.

30. In dit verband volgt in de eerste plaats uit punt 26 van het onderhavige arrest dat de vordering in het hoofdgeding, gebaseerd op § 64 GmbHG en ingediend in het kader van een insolventieprocedure, onder de werkingssfeer van artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1346/2000 valt.

31. In de tweede plaats zij eraan herinnerd dat het Hof in een zaak die onder meer betrekking had op de uitsluiting van “het faillissement, akkoorden en andere soortgelijke procedures” van de werkingssfeer van verordening nr. 44/2001, die artikel 1, lid 2, sub b, van die verordening vastlegt in gelijke bewoordingen als die van artikel 1, lid 2, sub b, van het Lugano II-Verdrag, reeds heeft geoordeeld dat deze uitsluiting aan de ene kant en de werkingssfeer van verordening nr. 1346/2000 aan de andere kant aldus moeten uitgelegd dat overlappingen tussen de erin neergelegde rechtsregels worden vermeden. Bijgevolg valt een vordering die onder de werkingssfeer van artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1346/2000 valt niet onder de werkingssfeer van verordening nr. 44/2001 (zie in die zin arrest Nickel & Goeldner Spedition, EU:C:2014:2145, punt 21 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

32. Gelet op onder meer de identieke bewoordingen van de betrokken bepalingen zijn de in het voorgaande punt weergegeven overwegingen overdraagbaar op de uitlegging artikel 1, lid 2, sub b, van het Lugano II-Verdrag. Bijgevolg valt de vordering in het hoofdgeding, nu zij onder de werkingssfeer van artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1346/2000 valt, buiten het toepassingsgebied van dat verdrag. In die omstandigheden is het feit dat de Zwitserse Bondstaat verdragsstaat is voor het Lugano II-Verdrag, voor de oplossing in het hoofdgeding irrelevant, want dit verdrag is op dat geding niet van toepassing.

33. In de derde plaats heeft het Hof reeds voor recht verklaard dat artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1346/2000 aldus moet worden uitgelegd dat de gerechten van de lidstaat op het grondgebied waarvan de insolventieprocedure is ingeleid bevoegd zijn om kennis te nemen van een vordering die rechtstreeks voortvloeit uit die procedure en er nauw mee samenhangt, tegen een verweerder die zijn woonplaats niet op het grondgebied van een lidstaat heeft (zie arrest Schmid, EU:C:2014:6, punten 30 en 39 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

34. Gelet op het voorgaande moet op de tweede vraag worden geantwoord dat artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1346/2000 aldus moet worden uitgelegd dat de gerechten van de lidstaat op het grondgebied waarvan een insolventieprocedure voor het vermogen van een vennootschap is ingeleid, bevoegd zijn om kennis te nemen van een vordering, zoals die in het hoofdgeding, die de bewindvoerder in het faillissement van die vennootschap tegen de beheerder van deze laatste geldend maakt ter vergoeding van betalingen die zijn gedaan nadat de onderneming insolvent is geworden of nadat is vastgesteld dat deze een te hoge schuldenlast had, wanneer die beheerder zijn woonplaats niet in een andere lidstaat heeft maar, zoals in het hoofdgeding, in een staat die verdragsstaat is bij het Lugano II-Verdrag.

Vierde en vijfde vraag

35. Aangezien de vierde en de vijfde vraag enkel zijn gesteld voor het geval dat het Hof de eerste vraag ontkennend beantwoordt, hoeven zij niet te worden beantwoord.

Kosten

36. Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof (Zesde kamer) verklaart voor recht:

1) Artikel 3, lid 1, van verordening (EG) nr. 1346/2000 van de Raad van 29 mei 2000 betreffende insolventieprocedures moet aldus worden uitgelegd dat de gerechten van de lidstaat op het grondgebied waarvan een insolventieprocedure voor het vermogen van een vennootschap is ingeleid, op basis van die bepaling bevoegd zijn om kennis te nemen van een vordering, zoals die in het hoofdgeding, die de bewindvoerder in het faillissement van die vennootschap tegen de beheerder van deze laatste geldend maakt ter vergoeding van betalingen die zijn gedaan nadat de onderneming insolvent is geworden of nadat is vastgesteld dat deze een te hoge schuldenlast had.

2) Artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1346/2000 moet aldus worden uitgelegd dat de gerechten van de lidstaat op het grondgebied waarvan een insolventieprocedure voor het vermogen van een vennootschap is ingeleid, bevoegd zijn om kennis te nemen van een vordering, zoals die in het hoofdgeding, die de bewindvoerder in het faillissement van die vennootschap tegen de beheerder van deze laatste geldend maakt ter vergoeding van betalingen die zijn gedaan nadat de onderneming insolvent is

geworden of nadat is vastgesteld dat deze een te hoge schuldenlast had, wanneer die beheerder zijn woonplaats niet in een andere lidstaat heeft maar, zoals in het hoofdgeding, in een staat die verdragsstaat is bij het Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken van 30 oktober 2007, waarvan de sluiting is goedgekeurd namens de Gemeenschap bij besluit 2009/430/EG van de Raad van 27 november 2008.

Hof van Justitie, zaak C-656/13, L. tegen M., arrest van 12 november 2014

Prejudiciële verwijzing – Ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid – Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken – Bevoegdheid inzake ouderlijke verantwoordelijkheid – Verordening (EG) nr. 2201/2003 – Artikel 12, lid 3 – Kind van niet-gehuwde ouders – Prorogatie van rechtsmacht – Geen andere verwante aanhangige zaak – Aanvaarding van de bevoegdheid – Betwisting van de bevoegdheid van een rechter door een partij die bij dezelfde rechter beroep heeft ingesteld

Renvoi préjudiciel – Espace de liberté, de sécurité et de justice – Coopération judiciaire en matière civile – Compétence en matière de responsabilité parentale – Règlement (CE) n° 2201/2003 – Article 12, paragraphe 3 – Enfant de parents non mariés – Prorogation de compétence – Absence d'autre affaire pendante connexe – Acceptation de la compétence – Contestation de la compétence d'une juridiction par une partie qui a saisi la même juridiction

Procestaal: Tsjechisch.

In zaak C-656/13,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267 VWEU, ingediend door het Nejvyšší soud (Tsjechische Republiek) bij beslissing van 12 november 2013, ingekomen bij het Hof op 12 december 2013, in de procedure

L

tegen

M,

in tegenwoordigheid van:

R,

K,

wijst

HET HOF (Derde kamer),

samengesteld als volgt: M. Ilešič, kamerpresident, A. Ó Caoimh, C. Toader, E. Jarašiūnas (rapporteur) en C. G. Fernlund, rechters, advocaat-generaal: N. Wahl, griffier: A. Calot Escobar,

gezien de stukken,

gelet op de opmerkingen van:

- M, vertegenwoordigd door E. Zajíčková, advokátka,
- R en K, vertegenwoordigd door Z. Kapitán, advokát,
- de Tsjechische regering, vertegenwoordigd door M. Smolek en J. Vláčil als gemachtigden,
- de Poolse regering, vertegenwoordigd door B. Majczyna als gemachtigde,
- de Europese Commissie, vertegenwoordigd door A.-M. Rouchaud-Joët en J. Hradil als gemachtigden,

gelet op de beslissing, de advocaat-generaal gehoord, om de zaak zonder conclusie te berechten,

het navolgende Arrest

1. Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 12, lid 3, van verordening (EG) nr. 2201/2003 van de Raad van 27 november 2003 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en tot intrekking van verordening (EG) nr. 1347/2000 (PB L 338, blz. 1).

2. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen L, de moeder van de kinderen R en K, enerzijds, en M, hun vader, anderzijds, over de voogdij over die kinderen, die zich bij hun moeder in Oostenrijk bevinden terwijl hun vader in Tsjechië woont.

Toepasselijke bepalingen

Unierecht

Verordening nr. 2201/2003

3. De punten 5 en 12 van de considerans van verordening nr. 2201/2003 luiden:

> "(5) Teneinde de gelijke behandeling van alle kinderen te waarborgen is deze verordening van toepassing op alle beslissingen betreffende de ouderlijke verantwoordelijkheid, inclusief maatregelen ter bescherming van het kind, los van ieder verband met een procedure in huwelijkszaken.
>
> [...]
>
> (12) De in deze verordening opgenomen bevoegdheidsregels met betrekking tot ouderlijke verantwoordelijkheid zijn zodanig opgezet dat zij in het belang van het kind

zijn, en met name beantwoorden aan het criterium van de nauwe verbondenheid. Dit betekent dat de bevoegdheid in de eerste plaats bij de gerechten van de lidstaat van de gewone verblijfplaats van het kind moet berusten, behalve in bepaalde gevallen waarin het kind van verblijfplaats is veranderd of wanneer er een overeenkomst bestaat tussen de personen die de ouderlijke verantwoordelijkheid dragen."

4. Artikel 1 van verordening nr. 2201/2003 omschrijft de werkingssfeer van deze verordening. Het bepaalt met name:

"1. Deze verordening is [...] van toepassing op burgerlijke zaken betreffende:

[...]

b) de toekenning, de uitoefening, de overdracht, de beperking of de beëindiging van de ouderlijke verantwoordelijkheid.

2. De in lid 1, sub b, bedoelde zaken hebben met name betrekking op:

a) het gezagsrecht en het omgangsrecht;

[...]

3. Deze verordening is niet van toepassing op:

[...]

e) onderhoudsverplichtingen;

[...]"

5. Voor de toepassing van verordening nr. 2201/2003 definieert artikel 2, punt 7, van die verordening het begrip "ouderlijke verantwoordelijkheid" als "alle rechten en verplichtingen die ingevolge een beslissing, van rechtswege of bij een rechtsgeldige overeenkomst aan een natuurlijke persoon of aan een rechtspersoon zijn toegekend met betrekking tot de persoon of het vermogen van een kind[; de] term omvat onder meer het gezagsrecht en het omgangsrecht".

6. Hoofdstuk II van verordening nr. 2201/2003, "Bevoegdheid", bestaat uit drie afdelingen. Afdeling 1 van dat hoofdstuk, met als titel "Echtscheiding, scheiding van tafel en bed en nietigverklaring van het huwelijk", omvat de artikelen 3 tot en met 7 van die verordening. In artikel 3 van die verordening worden de criteria vermeld die voornamelijk worden gebruikt om te bepalen welke rechter van de lidstaten bevoegd is ter zake van echtscheiding, scheiding van tafel en bed of nietigverklaring van het huwelijk. Artikel 7 van die verordening betreft de residuele bevoegdheid inzake echtscheiding, scheiding van tafel en bed en nietigverklaring van het huwelijk.

7. Afdeling 2 van hoofdstuk II van verordening nr. 2201/2003, betreffende de bevoegdheid inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, omvat de artikelen 8 tot en met 15. Artikel 8, met als titel "Algemene bevoegdheid", luidt:

> "1. Ter zake van de ouderlijke verantwoordelijkheid zijn bevoegd de gerechten van de lidstaat op het grondgebied waarvan het kind zijn gewone verblijfplaats heeft op het tijdstip dat de zaak bij het gerecht aanhangig wordt gemaakt.
>
> 2. Het bepaalde in lid 1 geldt onder voorbehoud van de artikelen 9, 10 en 12."

8. Artikel 12 van die verordening, met als titel "Prorogatie van rechtsmacht", bepaalt in lid 1 dat de "gerechten van een lidstaat [...], in de uitoefening van hun bevoegdheid op grond van artikel 5 ter zake van een verzoek om echtscheiding, scheiding van tafel en bed of nietigverklaring van het huwelijk, bevoegd [zijn] voor elke met dit verzoek samenhangende kwestie inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid", indien is voldaan aan de in dat lid genoemde voorwaarden.

9. Artikel 12, lid 2, van verordening nr. 2201/2003 luidt:

"De overeenkomstig lid 1 uitgeoefende bevoegdheid neemt een einde zodra:

> a) de beslissing houdende toewijzing of afwijzing van het verzoek om echtscheiding, scheiding van tafel en bed of nietigverklaring van het huwelijk definitief is geworden; hetzij
>
> b) ingeval op het sub a bedoelde tijdstip nog een procedure betreffende de ouderlijke verantwoordelijkheid aanhangig is, een beslissing in die procedure definitief is geworden; hetzij
>
> c) de sub a en b bedoelde procedures om een andere reden zijn beëindigd."

10. Artikel 12, lid 3, van die verordening luidt:

"De gerechten van een lidstaat zijn ook in andere procedures dan die welke in lid 1 worden bedoeld, bevoegd ter zake van de ouderlijke verantwoordelijkheid voor een kind, indien:

> a) het kind een nauwe band met die lidstaat heeft, met name omdat een van de personen die de ouderlijke verantwoordelijkheid dragen, zijn gewone verblijfplaats in die lidstaat heeft of omdat het kind onderdaan van die lidstaat is;
>
> en
>
> b) hun bevoegdheid op het tijdstip waarop de zaak bij het gerecht aanhangig is gemaakt, uitdrukkelijk dan wel op enige andere ondubbelzinnige wijze is aanvaard door alle partijen bij de procedure en door het belang van het kind wordt gerechtvaardigd."

11. Artikel 15 van verordening nr. 2201/2003, met als titel "Verwijzing naar een gerecht dat beter in staat is de zaak te behandelen", bepaalt onder welke voorwaarden de rechter van een lidstaat die bevoegd is om ten gronde over een zaak te beslissen, die zaak of een specifiek onderdeel daarvan bij wijze van uitzondering kan verwijzen naar een rechter van een andere lidstaat waarmee het kind een bijzondere band heeft en die naar zijn inzicht beter in staat is die zaak of dat onderdeel te behandelen.

12. Artikel 16 van die verordening, met als titel “Aanhangigmaking van een zaak bij een gerecht”, luidt:

> “1. Een zaak wordt geacht bij een gerecht aanhangig te zijn gemaakt:
>
> a) op het tijdstip waarop het stuk waarmee het geding wordt ingeleid of een gelijkwaardig stuk bij het gerecht wordt ingediend, mits de verzoeker vervolgens niet heeft nagelaten de vereiste stappen te nemen teneinde het stuk aan de verweerder te doen betekenen of mede te delen;
>
> of
>
> b) indien de betekening of mededeling van dit stuk moet plaatsvinden voordat het bij het gerecht wordt neergelegd, op het tijdstip waarop het door de autoriteit die verantwoordelijk is voor de betekening of mededeling, wordt ontvangen, mits de verzoeker vervolgens niet heeft nagelaten de vereiste stappen te nemen teneinde het stuk bij het gerecht neer te leggen.”

Verordening (EG) nr. 4/2009

13. Verordening (EG) nr. 4/2009 van de Raad van 18 december 2008 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen, en de samenwerking op het gebied van onderhoudsverplichtingen (PB 2009, L 7, blz. 1, en rectificatie PB 2011, L 131, blz. 26) is volgens artikel 1, lid 1, ervan van toepassing “op onderhoudsverplichtingen die voortvloeien uit familiebetrekkingen, bloedverwantschap, huwelijk of aanverwantschap”.

14. Artikel 3 van die verordening, met als titel “Algemene bepalingen”, bepaalt:

“In de lidstaten zijn op het gebied van onderhoudsverplichtingen bevoegd:

> [...], of
>
> d) het gerecht dat volgens het recht van het forum bevoegd is om kennis te nemen van een verzoek betreffende de ouderlijke verantwoordelijkheid, indien het verzoek inzake een onderhoudsverplichting een nevenverzoek is dat verbonden is met dit verzoek, tenzij deze bevoegdheid uitsluitend op de nationaliteit van een der partijen berust.”

Tsjechisch recht

15. § 39, lid 1, van wet 97/1963 betreffende het internationaal privaatrecht en het procesrecht bepaalt:

“Inzake voogdij over en alimentatie voor minderjarige kinderen en in andere zaken die hen betreffen, staat de bevoegdheid van de Tsjecho-Slowaakse rechter vast indien die kinderen Tsjecho-Slowaakse staatsburgers zijn, ook al leven zij in het buitenland. [...]”

16. § 104, lid 1, van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering luidt:

“Wanneer niet is voldaan aan een procedurele voorwaarde waarvan niet kan worden afgeweken, beëindigt de rechter de procedure. Indien de zaak niet onder de bevoegdheid van de rechter valt of indien zij moet worden voorafgegaan door een andere procedure, verwijst de rechter, nadat de eindbeschikking in de procedure in kracht van gewijsde is gegaan, de zaak door naar de bevoegde instantie; de aan de instelling van beroep (verzoek tot inleiding van een procedure) verbonden rechtsgevolgen blijven gehandhaafd.”

Hoofdgeding en prejudiciële vragen

17. Blijkens de verwijzingsbeslissing hebben L en M, die een niet-gehuwd paar vormden, samen twee kinderen, R en K. Die twee kinderen zijn in Tsjechië geboren en hebben de nationaliteit van die lidstaat. Tot februari 2010 woonden de ouders en hun kinderen in Tsjechië. Vanaf februari 2010 werkte L in Oostenrijk en woonden de kinderen afwisselend bij hun moeder en hun vader, die in Český Krumlov (Tsjechië) woont en werkt.

18. Op 20 mei 2012 heeft L de woonplaats van de kinderen in Oostenrijk geregistreerd, en in september van hetzelfde jaar heeft zij M laten weten dat de kinderen niet zouden terugkeren naar Tsjechië. De kinderen zijn toen in Oostenrijk naar school gegaan. De vraag of de kinderen met de toestemming van M naar Oostenrijk zijn verhuisd, is in de procedure betreffende de voogdij over de kinderen besproken.

19. Op 26 oktober 2012 heeft M bij de Okresní soud v Českém Krumlově (districtsrechtbank te Český Krumlov) een verzoek tot “regeling van de betrekkingen tussen de ouders en de kinderen” ingediend teneinde de voogdij over de kinderen en alimentatie te verkrijgen.

20. Op 28 oktober 2012 heeft M de kinderen, die bij hem op bezoek waren, anders dan met L was afgesproken, niet aan haar teruggegeven.

21. Op 29 oktober 2012 heeft ook L de Okresní soud v Českém Krumlově verzocht om haar de voogdij over de kinderen en alimentatie toe te kennen. Daarna heeft zij bij de Oostenrijkse rechter een soortgelijk verzoek ingediend.

22. Op basis van een door de Okresní soud v Českém Krumlově vastgestelde voorlopige maatregel zijn de kinderen op 1 november 2012 teruggekeerd naar hun moeder in Oostenrijk, en sindsdien gaan zij daar naar school. Bij beslissing van 12 december 2012 heeft de Krajský soud v Českých Budějovicích (regionale rechtbank te České Budějovice, Tsjechië) die voorlopige maatregel bevestigd.

23. Bij beslissing van 1 februari 2013 heeft de Okresní soud v Českém Krumlově zijn onbevoegdheid vastgesteld en de procedure beëindigd volgens § 104, lid 1, van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering, op grond dat op het tijdstip waarop de zaak bij hem aanhangig was gemaakt de kinderen hun woonplaats in Oostenrijk hadden, zodat volgens artikel 8, lid 1, van verordening nr. 2201/2003 de Oostenrijkse rechter bevoegd was.

24. Op 19 maart 2013 heeft het Oostenrijkse centrale orgaan een verzoek ontvangen van M om terugkeer van de kinderen op grond van het Verdrag van ’s-Gravenhage van 25 oktober

1980 betreffende de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen (Recueil des Traités des Nations Unies, vol. 1343, nr. 22514).

25. Bij beslissing van 11 april 2013 heeft de Krajský soud v Českých Budějovicích de beslissing van de Okresní soud v Českém Krumlově van 1 februari 2013 gewijzigd, zodat de procedure niet is beëindigd. Die rechter heeft geoordeeld dat de internationale bevoegdheid van de Tsjechische rechter vaststond op grond van artikel 12, lid 3, van verordening nr. 2201/2003, aangezien de kinderen een nauwe band met Tsjechië hebben, beide ouders de internationale bevoegdheid van die rechter hebben aanvaard, net als de voogd van de kinderen, die later in de procedure is aangesteld, en de bevoegdheid van de Okresní soud v Českém Krumlově in het belang van de kinderen was.

26. Wat meer in het bijzonder de aanvaarding van de internationale bevoegdheid van de Tsjechische rechter betreft, heeft de Krajský soud v Českých Budějovicích opgemerkt dat het verzoek van M van 26 oktober 2012 bij een Tsjechische rechter was ingediend; dat L zelf op 29 oktober 2012 bij dezelfde rechter een verzoek had ingediend, en dat zij pas later had aangevoerd dat M zich tot de Oostenrijkse rechter had moeten wenden en bij een Oostenrijkse rechter een verzoek had ingediend.

27. L heeft tegen die beslissing bij de verwijzende rechter cassatieberoep ingesteld en die rechter verzocht om opschorting van de uitvoering van de beslissing van de Krajský soud v Českých Budějovicích. Dat verzoek is ingewilligd bij beslissing van 31 juli 2013.

28. Tot staving van haar hogere voorziening voert L met name aan dat in casu niet is voldaan aan de voorwaarde van aanvaarding van de internationale bevoegdheid van de Tsjechische rechter als bedoeld in artikel 12, lid 3, van verordening nr. 2201/2003. Zij heeft haar verzoek op aanraden van het Tsjechische bureau voor wettelijke en sociale bescherming van kinderen bij de Okresní soud v Českém Krumlově ingediend omdat zij niet wist waar haar kinderen zich bevonden. Zij heeft zich ook tot de bevoegde Oostenrijkse instanties gewend en vanaf 31 oktober 2012, na kennis te hebben genomen van alle feiten, heeft zij duidelijk verklaard het oneens te zijn met de internationale bevoegdheid van de Tsjechische rechter.

29. De verwijzende rechter wijst erop dat, enerzijds, volgens een uitlegging die weliswaar zeer restrictief is maar de volle werking van artikel 15 van verordening nr. 2201/2003 kan verzekeren, artikel 12, lid 3, van die verordening kan worden geacht net als lid 1 van dat artikel slechts een prorogatie van rechtsmacht toe te staan ten gunste van de rechter bij wie reeds een verzoek tot echtscheiding of tot nietigverklaring van het huwelijk aanhangig is, wanneer hij bevoegd is op grond van artikel 7 van die verordening. Anderzijds is het denkbaar dat dit artikel 12, lid 3, kan worden toegepast ook al is geen andere, met de procedure betreffende de voogdij over de kinderen verwante procedure aanhangig.

30. Bovendien vraagt die rechter zich af of L in de onderhavige omstandigheden kan worden geacht de bevoegdheid van de Tsjechische rechter “uitdrukkelijk dan wel op enige andere ondubbelzinnige wijze” te hebben aanvaard. Hij wijst erop dat de Krajský soud v Českých Budějovicích zijn conclusie over de aanvaarding door L van de bevoegdheid van de Tsjechische rechter heeft verbonden aan het door L op 29 oktober 2012 bij de Okresní soud v Českém Krumlově ingediende verzoek. De verwijzende rechter wijst er echter op dat hij het ondubbelzinnige karakter van die wilsuiting niet inziet. Hij merkt in het bijzonder op dat het gelet op de omstandigheden van de zaak geloofwaardig lijkt dat L slechts een verzoek bij de

Okresní soud v Českém Krumlově heeft ingediend om informatie te verkrijgen over de situatie van de kinderen. De verwijzende rechter is derhalve van oordeel dat in casu van een dergelijke aanvaarding geen sprake kan zijn. Dienaangaande wijst hij er tevens op dat L bij de eerste door haar te stellen handeling in de door M ingestelde procedure de bevoegdheid heeft betwist van de rechter bij wie de zaak aanhangig was gemaakt.

31. Na te hebben vastgesteld dat het Hof zich nog niet had uitgesproken over de uitlegging van artikel 12, lid 3, van verordening nr. 2201/2003, heeft het Nejvyšší soud (hooggerechtshof) de behandeling van de zaak geschorst en het Hof de volgende prejudiciële vragen gesteld:

> "1) Moet artikel 12, lid 3, van [verordening nr. 2201/2003] aldus worden uitgelegd dat het de grondslag vormt van de bevoegdheid voor een procedure inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid ook wanneer geen desbetreffende procedure aanhangig is (dat wil zeggen 'andere procedures dan die welke in lid 1 worden bedoeld')?
>
> 2) Indien het antwoord op de eerste vraag bevestigend luidt:
>
> Moet artikel 12, lid 3, van [verordening nr. 2201/2003] aldus worden uitgelegd dat onder 'uitdrukkelijk dan wel op enige andere ondubbelzinnige wijze aanvaard' ook de situatie wordt verstaan waarin de partij die de procedure niet heeft ingesteld, in dezelfde zaak haar eigen gedinginleidend stuk indient, maar vervolgens bij de eerste door haar te stellen handeling de onbevoegdheid aanvoert van de rechter in de door de andere partij voorheen ingestelde procedure?"

Procesverloop voor het Hof

32. Op verzoek van de verwijzende rechter heeft de aangewezen kamer onderzocht of deze zaak aan de in artikel 107 van het Reglement voor de procesvoering van het Hof voorziene prejudiciële spoedprocedure diende te worden onderworpen. Die kamer heeft beslist, de advocaat-generaal gehoord, om dit verzoek niet in te willigen.

33. Bij beschikking van 8 januari 2014 heeft de president van het Hof overeenkomstig artikel 53, lid 3, van het Reglement voor de procesvoering beslist dat het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing bij voorrang zou worden behandeld.

Beantwoording van de prejudiciële vragen

34. Vooraf zij eraan herinnerd dat volgens artikel 2, punt 7, van verordening nr. 2201/2003 het begrip ouderlijke verantwoordelijkheid betrekking heeft op alle rechten en verplichtingen die ingevolge een beslissing of van rechtswege met name aan een natuurlijke persoon zijn toegekend met betrekking tot de persoon of het vermogen van een kind, waaronder het gezagsrecht en het omgangsrecht. Aangezien L en M het met name over het gezagsrecht over hun kinderen oneens zijn, valt het hoofdgeding volgens artikel 1, leden 1 en 2, sub a, van verordening nr. 2201/2003 binnen de werkingssfeer van die verordening.

35. Dat de procedure in het hoofdgeding ook betrekking heeft op een alimentatievordering, is in dit opzicht van geen belang. Op grond van artikel 1, lid 3, sub e,

van verordening nr. 2201/2003 vallen onderhoudsverplichtingen weliswaar buiten de werkingssfeer van die verordening. Artikel 3, sub d, van verordening nr. 4/2009 bepaalt echter dat in de lidstaten op het gebied van onderhoudsverplichtingen de rechter bevoegd kan zijn die volgens het recht van het forum bevoegd is om kennis te nemen van een verzoek betreffende de ouderlijke verantwoordelijkheid, indien het verzoek inzake een onderhoudsverplichting een nevenverzoek is dat verbonden is met dit verzoek, tenzij deze bevoegdheid uitsluitend op de nationaliteit van een der partijen berust. Op grond van die bepaling is de ingevolge artikel 12, lid 3, van verordening nr. 2201/2003 bevoegde rechter in beginsel ook bevoegd ter zake van een verzoek inzake een onderhoudsverplichting dat verbonden is met de bij hem ingestelde vordering betreffende de ouderlijke verantwoordelijkheid.

Eerste vraag

36. Met zijn eerste vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen of artikel 12, lid 3, van verordening nr. 2201/2003 aldus moet worden uitgelegd dat het voor een procedure inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid de grondslag kan vormen van de bevoegdheid van een rechter van een andere lidstaat dan de lidstaat waar het kind zijn gewone verblijfplaats heeft, ook al is bij de gekozen rechter geen andere procedure aanhangig.

37. M, de vertegenwoordiger van R en K alsook de Tsjechische en de Poolse regering voeren aan dat die vraag bevestigend moet worden beantwoord. De Europese Commissie betoogt daarentegen dat zij ontkennend moet worden beantwoord op grond dat de aanhangige procedure, waarmee de procedure inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid verwant is, een andere procedure moet zijn dan de in artikel 12, lid 1, van verordening nr. 2201/2003 genoemde procedures.

38. Volgens vaste rechtspraak van het Hof moet voor de uitlegging van een Unierechtelijke bepaling niet enkel rekening worden gehouden met de bewoordingen ervan, maar ook met de context ervan en met de doelstellingen die de regeling waarvan zij deel uitmaakt, nastreeft (arresten Merck, 292/82, EU:C:1983:335, punt 12, en Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, punt 33 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

39. In dit verband zij eraan herinnerd dat artikel 12, lid 3, van verordening nr. 2201/2003 bepaalt dat de rechter van een lidstaat “in andere procedures dan die welke in lid 1 [van hetzelfde artikel] worden bedoeld”, bevoegd is ter zake van de ouderlijke verantwoordelijkheid voor een kind, indien het kind een nauwe band met die lidstaat heeft, met name omdat een van de personen die de ouderlijke verantwoordelijkheid dragen, zijn gewone verblijfplaats in die lidstaat heeft of omdat het kind onderdaan van die lidstaat is, en voorts zijn bevoegdheid op het tijdstip waarop de zaak bij de rechter aanhangig is gemaakt, uitdrukkelijk dan wel op enige andere ondubbelzinnige wijze is aanvaard door alle partijen bij de procedure en door het belang van het kind wordt gerechtvaardigd. Lid 1 van datzelfde artikel bepaalt dat de rechter van een lidstaat, in de uitoefening van zijn bevoegdheid op grond van artikel 5 van dezelfde verordening ter zake van een verzoek om echtscheiding, scheiding van tafel en bed of nietigverklaring van het huwelijk, bevoegd is voor elke met dit verzoek samenhangende kwestie inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, indien is voldaan aan de in dat lid genoemde voorwaarden.

40. Op grond van alleen de tekst van artikel 12, lid 3, van verordening nr. 2201/2003 kan dus niet worden vastgesteld of de in die bepaling bedoelde prorogatie van rechtsmacht alleen kan worden toegepast indien bij de rechter ten gunste van wie de prorogatie van rechtsmacht gewenst is, reeds een andere procedure aanhangig is.

41. Aangaande de context waarin artikel 12, lid 3, van verordening nr. 2201/2003 past, zij evenwel opgemerkt dat die bepaling een van de twee door verordening nr. 2201/2003 geboden mogelijkheden van prorogatie van rechtsmacht inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid vormt, samen met die waarin lid 1 van datzelfde artikel voorziet.

42. Uit de tekst van artikel 12, lid 1, van verordening nr. 2201/2003 blijkt duidelijk dat de daardoor geboden mogelijkheid van prorogatie van rechtsmacht slechts in het voordeel kan spelen van de rechter van een lidstaat, in de uitoefening van zijn bevoegdheid op grond van artikel 3 van dezelfde verordening ter zake van een verzoek om echtscheiding, scheiding van tafel en bed of nietigverklaring van het huwelijk. Lid 2 van dat artikel 12 bepaalt wanneer de overeenkomstig lid 1 uitgeoefende bevoegdheid een einde neemt, namelijk wanneer de beslissing houdende toewijzing of afwijzing van het verzoek om echtscheiding, scheiding van tafel en bed of nietigverklaring van het huwelijk definitief is geworden, of, ingeval op het hierboven bedoeld tijdstip nog een procedure betreffende de ouderlijke verantwoordelijkheid aanhangig is, wanneer een beslissing in die procedure definitief is geworden, of zodra de twee hierboven bedoelde procedures om een andere reden zijn beëindigd.

43. Voor de door artikel 12, lid 3, van verordening nr. 2201/2003 geboden mogelijkheid van prorogatie van rechtsmacht bestaat geen met dat lid 2 vergelijkbare bepaling.

44. Bovendien heeft het Hof reeds geoordeeld dat, wanneer krachtens artikel 12, lid 3, van verordening nr. 2201/2003 prorogatie van rechtsmacht inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid heeft plaatsgevonden ten gunste van een rechter van een lidstaat bij wie de personen die de ouderlijke verantwoordelijkheid dragen in onderlinge overeenstemming een zaak aanhangig hebben gemaakt, die prorogatie vervalt wanneer in die procedure een beslissing definitief is geworden (arrest E, C-436/13, EU:C:2014:2246, punt 50). Dit betekent dat prorogatie van de bevoegdheid van de gekozen rechter zelfs kan plaatsvinden om alleen van die procedure inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid kennis te nemen.

45. Uit het voorgaande volgt dat de in artikel 12, lid 3, van verordening nr. 2201/2003 bedoelde prorogatie van rechtsmacht inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid kan worden toegepast zonder dat de procedure ter zake hoeft samen te hangen met een andere procedure die reeds aanhangig is bij de rechter ten gunste van wie de prorogatie van rechtsmacht gewenst is.

46. Dienaangaande zij opgemerkt dat alleen met die uitlegging geen afbreuk wordt gedaan aan het nuttig effect van die bepaling. De werkingssfeer ervan beperken tot situaties waarin de procedure inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid samenhangt met een andere, reeds aanhangige procedure, zou de mogelijkheden om van die prorogatie gebruik te maken immers aanzienlijk beperken, aangezien de noodzaak om een procedure inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid in te stellen, los van enige andere procedure kan ontstaan.

47. Voorts kan alleen met die uitlegging worden gewaarborgd dat de doelstellingen van verordening nr. 2201/2003 worden nageleefd.

48. Zo zijn volgens punt 12 van de considerans van verordening nr. 2201/2003 de in die verordening opgenomen bevoegdheidsregels zodanig opgezet dat zij in het belang van het kind zijn, en met name beantwoorden aan het criterium van de nauwe verbondenheid. Die verordening gaat bijgevolg uit van de opvatting dat het belang van het kind moet primeren (zie in die zin arrest Rinau, C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, punt 51). Zoals reeds is vastgesteld in punt 46 van het onderhavige arrest zou, wanneer de mogelijkheid om gebruik te maken van de in artikel 12, lid 3, van verordening nr. 2201/2003 bedoelde prorogatie van rechtsmacht werd beperkt tot gevallen waarin de procedure inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid samenhangt met een andere procedure, de mogelijkheid om van die prorogatie gebruik te maken in tal van situaties worden uitgesloten, ook al kan die prorogatie van rechtsmacht door het belang van het betrokken kind worden gerechtvaardigd.

49. In dit verband zij benadrukt dat, zoals blijkt uit artikel 12, lid 3, sub b, van verordening nr. 2201/2003, – dat in ieder geval voor de toepassing van de in dat lid bedoelde prorogatie van rechtsmacht niet alleen de voorwaarde stelt dat op het tijdstip waarop de zaak bij de rechter aanhangig is gemaakt, die prorogatie uitdrukkelijk dan wel op enige andere ondubbelzinnige wijze is aanvaard door alle partijen bij de procedure, maar ook de voorwaarde dat de bevoegdheid van de rechter van de gekozen lidstaat door het belang van het kind wordt gerechtvaardigd –, in geen geval van die prorogatie gebruik mag worden gemaakt in strijd met dat belang.

50. Voorts bepaalt punt 5 van de considerans van verordening nr. 2201/2003 dat die verordening, teneinde de gelijke behandeling van alle kinderen te waarborgen, van toepassing is op alle beslissingen betreffende de ouderlijke verantwoordelijkheid, inclusief maatregelen ter bescherming van het kind, los van ieder verband met een procedure in huwelijkszaken. Indien elke mogelijkheid van prorogatie van rechtsmacht inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid werd uitgesloten alleen omdat die procedure niet samenhangt met een andere, reeds aanhangige procedure, zou afbreuk worden gedaan aan de volledige verwezenlijking van dat doel. Dat zou met name het geval zijn indien, zoals de verwijzende rechter suggereert, de uitdrukking “andere procedures dan die welke in lid 1 worden bedoeld” in de zin van artikel 12, lid 3, van die verordening werd opgevat als een verwijzing naar verzoeken om echtscheiding, scheiding van tafel en bed of nietigverklaring van het huwelijk waarvoor de bevoegdheid van de rechter van een lidstaat niet op grond van artikel 3 van dezelfde verordening maar op grond van een andere in die verordening neergelegde bevoegdheidsregel vaststaat. Een dergelijke uitlegging zou immers elke mogelijkheid van prorogatie van rechtsmacht op grond van voornoemd lid 3 uitsluiten voor kwesties inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid die betrekking hebben op kinderen van ouders die nooit getrouwd zijn geweest, reeds gescheiden zijn of van elkaar gescheiden leven of wier huwelijk reeds nietig is verklaard, hetgeen in strijd zou zijn met het genoemde doel van gelijke behandeling van alle kinderen.

51. Bovendien kan de uitlegging in punt 45 van het onderhavige arrest geen afbreuk doen aan het nuttige effect van artikel 15 van verordening nr. 2201/2003, zoals de verwijzende rechter overweegt, aangezien dat artikel bepaalt dat het slechts “bij wijze van uitzondering” van toepassing is. Het kan dus niet de tekortkomingen inzake de verwezenlijking van de doelstellingen van verordening nr. 2201/2003 verhelpen die voortvloeien uit een uitlegging van artikel 12, lid 3, van deze verordening volgens welke die bepaling slechts kan worden toegepast indien reeds een procedure aanhangig is waarmee de procedure inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid samenhangt.

52. Gelet op een en ander moet op de eerste vraag worden geantwoord dat artikel 12, lid 3, van verordening nr. 2201/2003 aldus moet worden uitgelegd dat het voor een procedure inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid de grondslag kan vormen van de bevoegdheid van een rechter van een andere lidstaat dan de lidstaat waar het kind zijn gewone verblijfplaats heeft, ook al is bij de gekozen rechter geen andere procedure aanhangig.

Tweede vraag

53. Met zijn tweede vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen of artikel 12, lid 3, sub b, van verordening nr. 2201/2003 aldus moet worden uitgelegd dat de bevoegdheid van de rechter bij wie een partij een procedure inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid heeft ingesteld, "uitdrukkelijk dan wel op enige andere ondubbelzinnige wijze is aanvaard door alle partijen bij de procedure" in de zin van die bepaling, wanneer de verwerende partij in die eerste procedure daarna bij dezelfde rechter een tweede procedure instelt en bij de eerste door haar te stellen handeling in de eerste procedure aanvoert dat die rechter onbevoegd is.

54. M alsook de vertegenwoordiger van R en K zijn van mening dat die vraag bevestigend moet worden beantwoord, terwijl de Tsjechische regering en de Commissie de tegengestelde mening zijn toegedaan.

55. Volgens de bewoordingen zelf van artikel 12, lid 3, sub b, van verordening nr. 2201/2003 moet de bevoegdheid van de gekozen rechter "op het tijdstip waarop de zaak bij het gerecht aanhangig is gemaakt, uitdrukkelijk dan wel op enige andere ondubbelzinnige wijze [zijn] aanvaard door alle partijen bij de procedure". Artikel 16 van die verordening bepaalt dat een zaak in beginsel wordt geacht bij een rechter aanhangig te zijn gemaakt op het tijdstip waarop het stuk waarmee het geding wordt ingeleid of een gelijkwaardig stuk bij de rechter wordt ingediend.

56. Volgens de duidelijke tekst van die bepaling, gelezen in het licht van dat artikel 16, moet derhalve uiterlijk op het tijdstip waarop het stuk waarmee het geding wordt ingeleid of een gelijkwaardig stuk bij de gekozen rechter wordt ingediend, zijn aangetoond dat er tussen alle partijen bij de procedure een uitdrukkelijk of minstens eenduidig akkoord over die prorogatie van rechtsmacht bestaat.

57. Dat kan kennelijk niet het geval zijn wanneer de zaak op initiatief van slechts een van de partijen in de procedure bij de betrokken rechter aanhangig is gemaakt, een andere partij in de procedure op een later tijdstip bij diezelfde rechter een andere procedure instelt en die andere partij al bij de eerste door haar te stellen handeling in de eerste procedure de bevoegdheid betwist van de rechter bij wie de zaak aanhangig is gemaakt.

58. Hieraan moet worden toegevoegd dat wanneer bij een rechter een procedure is ingesteld overeenkomstig artikel 12, lid 3, van verordening nr. 2201/2003, het belang van het kind alleen kan worden gewaarborgd door in elk specifiek geval te onderzoeken of de nagestreefde prorogatie van rechtsmacht in overeenstemming is met dat belang, en dat een prorogatie van rechtsmacht op grond van artikel 12, lid 3, van verordening nr. 2201/2003 alleen geldt voor de specifieke procedure die is ingesteld bij de rechter ten gunste van wie de prorogatie is toegepast (zie in die zin arrest E, EU:C:2014:2246, punten 47 en 49).

59. Uit het bovenstaande volgt dat op de tweede vraag moet worden geantwoord dat artikel 12, lid 3, sub b, van verordening nr. 2201/2003 aldus moet worden uitgelegd dat de bevoegdheid van de rechter bij wie een partij een procedure inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid heeft ingesteld, niet kan worden geacht "uitdrukkelijk dan wel op enige andere ondubbelzinnige wijze te zijn aanvaard door alle partijen bij de procedure" in de zin van die bepaling, wanneer de verwerende partij in die eerste procedure daarna bij dezelfde rechter een tweede procedure instelt en bij de eerste door haar te stellen handeling in de eerste procedure aanvoert dat die rechter onbevoegd is.

Kosten

60. Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof (Derde kamer) verklaart voor recht:

1) Artikel 12, lid 3, van verordening (EG) nr. 2201/2003 van de Raad van 27 november 2003 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en tot intrekking van verordening (EG) nr. 1347/2000, moet aldus worden uitgelegd dat het voor een procedure inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid de grondslag kan vormen van de bevoegdheid van een rechter van een andere lidstaat dan de lidstaat waar het kind zijn gewone verblijfplaats heeft, ook al is bij de gekozen rechter geen andere procedure aanhangig.

2) Artikel 12, lid 3, sub b, van verordening nr. 2201/2003 moet aldus worden uitgelegd dat de bevoegdheid van de rechter bij wie een partij een procedure inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid heeft ingesteld, niet kan worden geacht "uitdrukkelijk dan wel op enige andere ondubbelzinnige wijze te zijn aanvaard door alle partijen bij de procedure" in de zin van die bepaling, wanneer de verwerende partij in die eerste procedure daarna bij dezelfde rechter een tweede procedure instelt en bij de eerste door haar te stellen handeling in de eerste procedure aanvoert dat die rechter onbevoegd is.

Hof van Justitie, zaak C-302/13, flyLAL-Lithuanian Airlines AS tegen Starptautiskā lidosta Rīga VAS en Air Baltic Corporation AS, arrest van 23 oktober 2014

Prejudiciële verwijzing – Verordening (EG) nr. 44/2001 – Artikel 31 – Verzoek om erkenning en tenuitvoerlegging van een beslissing tot het gelasten van voorlopige of bewarende maatregelen – Artikel 1, lid 1 – Werkingssfeer – Burgerlijke en handelszaken – Begrip – Verzoek om vergoeding van schade voortvloeiend uit beweerde schendingen van het mededingingsrecht van Europese Unie – Kortingen op luchthavenheffingen – Artikel 22, punt 2 – Uitsluitende bevoegdheden – Begrip – Geschil inzake vennootschappen en rechtspersonen – Besluit om kortingen te verlenen – Artikel 34, punt 1 – Gronden voor weigering van erkenning – Openbare orde van de aangezochte Staat

Renvoi préjudiciel – Règlement (CE) n° 44/2001 – Article 31 – Demande de reconnaissance et d'exécution d'une décision ordonnant des mesures provisoires ou conservatoires – Article 1er, paragraphe 1 – Champ d'application – Matière civile et commerciale – Notion – Demande de réparation du préjudice résultant de violations alléguées du droit de la concurrence de l'Union européenne – Réductions sur les redevances aéroportuaires – Article 22, point 2 – Compétences exclusives – Notion – Litige en matière de sociétés et de personnes morales – Décision d'accorder les réductions – Article 34, point 1 – Motifs de refus de reconnaissance – Ordre public de l'État requis

Procestaal: Lets.

In zaak C-302/13,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267 VWEU, ingediend door de Augstākās Tiesas Senāts (Letland) bij beslissing van 15 mei 2013, ingekomen bij het Hof op 3 juni 2013, in de procedure

flyLAL-Lithuanian Airlines AS, in liquidatie,

tegen

Starptautiskā lidosta Rīga VAS,

Air Baltic Corporation AS,

wijst

HET HOF (Derde kamer),

samengesteld als volgt: M. Ilešič, kamerpresident, A. Ó Caoimh, C. Toader (rapporteur), E. Jarašiūnas en C. G. Fernlund, rechters, advocaat-generaal: J. Kokott, griffier: M. Aleksejev, administrateur,

gezien de stukken en na de terechtzitting op 14 mei 2014,

gelet op de opmerkingen van:

- flyLAL-Lithuanian Airlines AS, in liquidatie, vertegenwoordigd door R. Audzevičius, advokatas, en door V. Skrastiņš en A. Guļajevs, advokāti,

- Starptautiskā lidosta Rīga VAS, vertegenwoordigd door U. Zeltiņš, G. Lejiņš, M. Aljēns, S. Novicka en K. Zīle, advokāti,

- Air Baltic Corporation AS, vertegenwoordigd door J. Jerņeva, D. Pāvila en A. Lošmanis, advokāti, en J. Kubilis, advokāta palīgs,

- de Letse regering, vertegenwoordigd door I. Kalniņš en I. Ņesterova als gemachtigden,

- de Litouwse regering, vertegenwoordigd door A. Svinkūnaitė en D. Kriaučiūnas als gemachtigden,

- de Nederlandse regering, vertegenwoordigd door M. Bulterman als gemachtigde,

- de Europese Commissie, vertegenwoordigd door A. Sauka, A.-M. Rouchaud-Joët en I. Rubene als gemachtigden,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 3 juli 2014,

het navolgende Arrest

1. Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van de artikelen 1, 22, punt 2, 34, punt 1, 35, lid 1, van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 2001, L 12, blz. 1).

2. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen flyLAL-Lithuanian Airlines AS, in liquidatie (hierna: “flyLAL”), een vennootschap naar Litouws recht, en Starptautiskā lidosta Rīga VAS (hierna: “Starptautiskā lidosta Rīga”), een vennootschap naar Lets recht die de luchthaven van Riga (Letland) beheert, alsook Air Baltic Corporation AS (hierna: “Air Baltic”), een vennootschap naar Lets recht, betreffende een verzoek om erkenning en tenuitvoerlegging in Letland van een beslissing van een Litouws gerecht tot het gelasten van voorlopige of bewarende maatregelen.

Toepasselijke bepalingen

Recht van de Unie

Verordening nr. 44/2001

3. In de punten 6, 7, 16, 17 en 19 van de considerans van verordening nr. 44/2001 wordt verklaard:

> "(6) Met het oog op het vrije verkeer van beslissingen in burgerlijke en handelszaken is het nodig en passend de regels inzake de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in een verbindend en rechtstreeks toepasselijk besluit van de Gemeenschap neer te leggen.
>
> (7) Het is van belang dat alle belangrijke burgerlijke en handelszaken onder de werkingssfeer van deze verordening worden gebracht, met uitzondering van bepaalde duidelijk omschreven aangelegenheden.
>
> [...]
>
> (16) Op grond van het wederzijds vertrouwen in de rechtsbedeling is het gewettigd de in een lidstaat gegeven beslissingen van rechtswege te erkennen zonder dat daarvoor, behoudens bij betwisting, nog een procedure moet worden gevolgd.
>
> (17) Eveneens op grond van dit wederzijds vertrouwen moet de procedure om een in een lidstaat gegeven beslissing in een andere lidstaat uitvoerbaar te verklaren, doeltreffend en snel zijn. De verklaring van uitvoerbaarheid van een beslissing moet daarom vrijwel automatisch, zonder dat het gerecht ambtshalve een van de in deze verordening genoemde gronden voor niet-uitvoering kan aanvoeren, worden afgegeven, na een eenvoudige formele controle van de overgelegde documenten.
>
> [...]
>
> (19) De continuïteit tussen het Verdrag [van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 1972, L 299, blz. 32), zoals gewijzigd bij de achtereenvolgende verdragen voor de toetreding van nieuwe lidstaten tot dit verdrag (hierna: 'Executieverdrag')], en deze verordening moet gewaarborgd worden. Daartoe zijn overgangsbepalingen nodig. Deze continuïteit moet ook voor de uitlegging van het [Executieverdrag] door het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen gelden en het [eerste Protocol betreffende de uitlegging van het Verdrag van 1968 door het Hof van Justitie, in de herziene en gewijzigde versie ervan (PB 1998, C 27, blz. 28)] moet ook van toepassing blijven op de zaken die op de datum van inwerkingtreding van de verordening reeds aanhangig zijn."

4. Verordening nr. 44/2001 wordt overeenkomstig artikel 1, lid 1, toegepast in burgerlijke en handelszaken. Zij heeft met name geen betrekking op fiscale zaken, douanezaken of administratiefrechtelijke zaken.

5. Artikel 5, punten 3 en 4, van deze verordening bepaalt:

“Een persoon die woonplaats heeft op het grondgebied van een lidstaat, kan in een andere lidstaat voor de volgende gerechten worden opgeroepen:

> [...]
>
> 3) ten aanzien van verbintenissen uit onrechtmatige daad: voor het gerecht van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan of zich kan voordoen;
>
> 4) ten aanzien van een op een strafbaar feit gegronde rechtsvordering tot schadevergoeding of tot teruggave: voor het gerecht waarbij de strafvervolging is ingesteld, voor zover dit gerecht volgens zijn eigen recht van de burgerlijke vordering kennis kan nemen”.

6. Hoofdstuk II van de verordening bevat de regels inzake de bevoegdheid van de gerechten. In afdeling 6 van dit hoofdstuk zijn de regels inzake de exclusieve bevoegdheden neergelegd. Artikel 22 van dezelfde verordening bevat onder meer de volgende bepalingen:

“Ongeacht de woonplaats zijn bij uitsluiting bevoegd:

> [...]
>
> 2) voor de geldigheid, de nietigheid of de ontbinding van vennootschappen of rechtspersonen met plaats van vestiging in een lidstaat, dan wel van de besluiten van hun organen: de gerechten van die lidstaat. Om deze plaats van vestiging vast te stellen, past het gerecht de regels van het voor hem geldende internationaal privaatrecht toe.”

7. Artikel 31 van verordening nr. 44/2001 bepaalt dat in de wetgeving van een lidstaat vastgestelde voorlopige of bewarende maatregelen bij de gerechten van die staat kunnen worden aangevraagd, zelfs indien een gerecht van een andere lidstaat krachtens deze verordening bevoegd is van het bodemgeschil kennis te nemen.

8. In de artikelen 33 tot en met 37 van de verordening wordt de erkenning van beslissingen geregeld. Artikel 33 legt het beginsel vast dat de beslissingen van de gerechten van een andere lidstaat worden erkend zonder vorm van proces. De artikelen 34 en 35 van dezelfde verordening stellen de redenen vast op grond waarvan erkenning van een beslissing bij wijze van uitzondering kan worden geweigerd.

9. Artikel 34 van verordening nr. 44/2001 luidt:

Een beslissing wordt niet erkend indien:

> “1) de erkenning kennelijk strijdig is met de openbare orde van de aangezochte lidstaat;
>
> [...]”

10. Artikel 35, lid 1, van voormelde verordening bevat de volgende bepaling:

“De beslissingen worden tevens niet erkend, indien de afdelingen 3, 4 en 6 van hoofdstuk II zijn geschonden, of indien het in artikel 72 bedoelde geval zich voordoet.”

11. Ingevolge de artikelen 36 en 45, lid 2, van dezelfde verordening wordt voor de erkenning en de tenuitvoerlegging in een lidstaat van een in een andere lidstaat gegeven beslissing niet overgegaan tot een onderzoek van de juistheid van die beslissing.

Lets recht

12. Volgens de Likums “Par aviāciju” (Letse luchtvaartwet), in de versie die op de feiten in het hoofdgeding van toepassing is, moeten exploitanten van luchtvaartuigen heffingen voor onder meer het gebruik van luchthavens betalen.

13. Die wet bepaalt dat de regeling voor de vaststelling en de verdeling van de heffingen door de ministerraad wordt vastgesteld.

14. Punt 3.5 van decreet nr. 20 van de ministerraad van 3 januari 2006 tot vaststelling van de te betalen heffingen voor luchtvaartnavigatiediensten en de door de overheidsonderneming Starptautiskā Lidosta Rīga verrichte diensten en de verdeling ervan (*Latvijas Vēstnesis*, 2006, nr. 10), bepaalt dat elke luchtvaartmaatschappij die vluchten van of naar de luchthaven van Riga uitvoert recht heeft op verlagingen die afhangen van het aantal vanaf deze luchthaven vertrekkende passagiers dat zij in de loop van een jaar heeft vervoerd.

Hoofdgeding en prejudiciële vragen

15. Zoals blijkt uit het verzoek om een prejudiciële beslissing, het dossier waarover het Hof beschikt en de tijdens de schriftelijke behandeling en op de pleitzitting ingediende opmerkingen, is het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing ingediend in het kader van een ruimer geschil, dat aanhangig is voor de Lietuvos apeliacinis teismas (hof van beroep, Litouwen). Met haar beroep tracht flyLAL vergoeding te verkrijgen van de schade die voortvloeit uit, in de eerste plaats, misbruik van machtspositie door Air Baltic op de markt van vluchten van of naar de luchthaven van Vilnius (Litouwen) en, in de tweede plaats, een mededingingsbeperkende regeling tussen de medeverweerders. Daartoe heeft verzoekster in het hoofdgeding om voorlopige en bewarende maatregelen verzocht.

16. Bij arrest van 31 december 2008 heeft de Lietuvos apeliacinis teismas dat verzoek ingewilligd en bij wijze van voorlopige en bewarende maatregel de beslaglegging op de roerende en/of onroerende zaken en de vermogensrechten van Air Baltic en van Starptautiskā lidosta Rīga uitgesproken voor een bedrag van 199 830 000 Litouwse litas (LTL), ofwel 40 765 320 Letse lats LVL (58 020 666,10 EUR).

17. Bij beslissing van 19 januari 2012 heeft de Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa (gerecht van het district Vidzema van de stad Riga, Litouwen) ingestemd met de erkenning en de tenuitvoerlegging in Letland van voormeld arrest voor zover het daarbij ging om de beslaglegging op de roerende en onroerende zaken en de vermogensrechten van Air Baltic en van Starptautiskā lidosta Rīga. Het verzoek van flyLAL dat betrekking had op de zekerheidsstelling voor de uitvoering van voormeld arrest werd afgewezen. In hoger beroep is

deze beslissing bevestigd door de Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija (college van civiele kamers van het hof van beroep te Riga, Letland).

18. Tegen de uitspraak van de Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija zijn hogere voorzieningen ingesteld bij het verwijzende gerecht. Starptautiskā lidosta Rīga en Air Baltic betogen dat de erkenning en de tenuitvoerlegging van het arrest van de Lietuvos apeliacinis teismas van 31 december 2008 in strijd zijn met de volkenrechtelijke regels inzake de immuniteit van rechtsmacht en met verordening nr. 44/2001. Naar hun oordeel valt de onderhavige zaak niet onder het toepassingsgebied van die verordening. Nu door overheidsregels vastgestelde luchthavenbelastingen in geding zijn, is het begrip burgerlijke en handelszaken in de zin van die verordening hier niet aan de orde. Dat arrest mag in Letland niet worden erkend en niet ten uitvoer worden gelegd. FlyLAL antwoordt dat haar beroep van civiele aard is daar het ertoe strekt, vergoeding te verkrijgen van schade die voortvloeit uit schending van de artikelen 81 en 82 EG.

19. Gezien de aard van de regels die de hoogte van de luchthavenbelastingen en de verlagingen daarvan vastleggen, betwijfelt het verwijzende gerecht in de eerste plaats dat de zaak waarover het zich dient uit te spreken een burgerlijke of handelszaak in de zin de zin artikel 1 van verordening nr. 44/2001 is. Onder verwijzing naar de oplossing in het arrest St. Paul Dairy (C-104/03, EU:C:2005:255) geeft het te kennen dat een beslissing tot het gelasten van voorlopige en bewarende maatregelen slechts op basis van die verordening zou kunnen worden erkend indien de zaak waarin om die maatregelen is verzocht een burgerlijke of handelszaak in de zin van die verordening is.

20. Voor het geval het Hof mocht oordelen dat het hoofdgeding onder verordening nr. 44/2001 valt, zou vervolgens de kwestie van de exclusieve bevoegdheid aan de orde komen. Artikel 22, punt 2, van genoemde verordening bevat een dergelijke bevoegdheidsregel voor de geldigheid van besluiten van organen van vennootschappen of rechtspersonen met plaats van vestiging in een lidstaat en verklaart de gerechten van die lidstaat bevoegd. De verlaging van luchthavenbelastingen wordt toegepast via besluiten van organen van vennootschappen die winst nastreven. Bijgevolg bestaat er in de eerste plaats onzekerheid over de bevoegdheid van de Litouwse gerechten. Nu ingevolge artikel 35, lid 1, van genoemde verordening beslissingen niet mogen worden erkend indien deze exclusieve-bevoegdheidsregels schenden, vraagt het verwijzende gerecht zich af of bedoelde kwestie moet worden onderzocht.

21. Artikel 34, punt 1, van verordening nr. 44/2001 bepaalt tot slot dat een beslissing niet wordt erkend indien de erkenning kennelijk strijdig is met de openbare orde van de aangezochte lidstaat. In de eerste plaats is in casu het gevorderde bedrag niet gering, maar wordt in de uitspraak van Lietuvos apeliacinis teismas van 31 december 2008 niet uitgelegd hoe de berekening van de betrokken bedragen heeft plaatsgevonden. In de tweede plaats is het beroep gericht tegen commerciële vennootschappen waarvan de Staat aandeelhouder is. Aangezien FlyLAL in liquidatie is, zullen Starptautiskā lidosta Rīga, Air Baltic en de Republiek Letland bij verwerping van het beroep ten gronde op geen manier de verliezen die zij door de toepassing van de in dat arrest uitgesproken voorlopige en bewarende maatregelen zullen lijden vergoed kunnen krijgen. Gelet op een en ander moet dus worden betwijfeld of erkenning van bedoeld arrest strookt met de openbare orde van de erkennende lidstaat in de zin van die bepaling.

22. Daarop heeft de Augstākās Tiesas Senāts de behandeling van de zaak geschorst en het Hof verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

> "1) Moet een zaak waarin schadevergoeding wordt gevorderd alsmede vaststelling van de onrechtmatigheid van de gedraging van de verwerende partijen, die bestaat in een verboden overeenkomst en misbruik van machtspositie en is gebaseerd op de toepassing van bepalingen van algemene strekking van een andere lidstaat, worden beschouwd als een burgerlijke of handelszaak in de zin van verordening nr. 44/2001, in aanmerking genomen dat verboden overeenkomsten vanaf de sluiting ervan nietig zijn en dat de vaststelling van normatieve bepalingen een publiekrechtelijke handeling van de staat (acta iure imperii) is, waarop de volkenrechtelijke regels inzake de immuniteit van rechtsmacht van een staat ten opzichte van de gerechten van andere staten toepassing vinden?
>
> 2) Ingeval de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord (de zaak is een burgerlijke of handelszaak in de zin van de verordening), moet de schadevergoedingsprocedure dan worden beschouwd als geschil betreffende de geldigheid van besluiten van de organen van vennootschappen in de zin van artikel 22, punt 2, van de verordening, zodat de beslissing niet hoeft te worden erkend ingevolge artikel 35, lid 1, van de verordening?
>
> 3) Indien het voorwerp van de schadevordering binnen de werkingssfeer van artikel 22, punt 2, van de verordening (exclusieve bevoegdheden) valt, is het gerecht van de staat waarin om erkenning wordt verzocht dan verplicht om na te gaan of de omstandigheden bedoeld in artikel 35, lid 1, van de verordening aanwezig zijn, wanneer het gaat om de erkenning van een beslissing waarbij voorlopige bewarende maatregelen worden opgelegd?
>
> 4) Kan de openbare-ordeclausule van artikel 34, punt 1, van de verordening aldus worden opgevat dat de erkenning van een beslissing waarbij voorlopige bewarende maatregelen worden opgelegd, in strijd is met de openbare orde van een lidstaat indien, ten eerste, de hoofdreden voor de oplegging van voorlopige bewarende maatregelen het aanzienlijke bedrag is dat wordt gevorderd, zonder dat een onderbouwde en beargumenteerde berekening is gemaakt, en, ten tweede, de erkenning en tenuitvoerlegging van die beslissing de verwerende partijen schade zou kunnen berokkenen welke, in geval van afwijzing van de schadevordering, niet zou kunnen worden vergoed door de verzoekende partij, een failliet verklaarde vennootschap, hetgeen negatieve gevolgen zou kunnen hebben voor de economische belangen en dus voor de veiligheid van de staat waarin om erkenning wordt verzocht, aangezien de Republiek Letland 100 % van de aandelen in Lidosta Rīga en 52,6 % van de aandelen in AS Air Baltic Corporation houdt?"

Beantwoording van de prejudiciële vragen

Eerste vraag

23. Met zijn eerste vraag wenst het verwijzende gerecht in hoofdzaak te vernemen of artikel 1, lid 1, van verordening nr. 44/2001 aldus moet worden uitgelegd dat een vordering zoals die in het hoofdgeding, die ertoe strekt vergoeding te verkrijgen van schade als gevolg van beweerde inbreuken op het mededingingsrecht van de Unie, onder het begrip "burgerlijke

en handelszaken" in de zin van die bepaling en daarmee onder het toepassingsgebied van deze verordening valt.

24. Om te beginnen moet volgens vaste rechtspraak, ter verzekering van de grootst mogelijke gelijkheid en eenvormigheid van de rechten en verplichtingen die voor de lidstaten en de belanghebbende personen uit verordening nr. 44/2001 voortvloeien, het begrip "burgerlijke en handelszaken" niet worden opgevat als een eenvoudige verwijzing naar het nationale recht van een der betrokken staten. Bedoeld begrip moet worden beschouwd als een zelfstandig begrip, dat moet worden uitgelegd aan de hand van het doel en het systeem van genoemde verordening alsook aan de hand van de algemene beginselen die voortvloeien uit de nationale rechtsordes (zie in die zin arresten Apostolides, C-420/07, EU:C:2009:271, punt 41 en aldaar aangehaalde rechtspraak; Cartier parfums-lunettes en Axa Corporate Solutions Assurance, C-1/13, EU:C:2014:109, punt 32 en aldaar aangehaalde rechtspraak, alsook Hi Hotel HCF, C-387/12, EU:C:2014:215, punt 24 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

25. Voor zover voorts verordening nr. 44/2001 in de betrekkingen tussen de lidstaten in de plaats is getreden van het Executieverdrag, geldt de door het Hof verstrekte uitlegging met betrekking tot de bepalingen van dat Verdrag ook voor die van de verordening, wanneer de bepalingen van deze instrumenten als gelijkwaardig kunnen worden aangemerkt (zie in die zin arresten Sunico e.a., C-49/12, EU:C:2013:545, punt 32 en aldaar aangehaalde rechtspraak, alsook Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, punt 19 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

26. Het toepassingsgebied van verordening nr. 44/2001 strekt zich, evenals dat van het Executieverdrag, enkel uit tot het begrip burgerlijke en handelszaken. Om te bepalen of een materie onder het toepassingsgebied van verordening nr. 44/2001 valt, moet de aard van de rechtsbetrekkingen tussen partijen bij het geschil of het voorwerp van het geschil worden onderzocht (zie in die zin arresten Sapir e.a., C-645/11, EU:C:2013:228, punten 32 en 34 en aldaar aangehaalde rechtspraak, alsook Sunico e.a., EU:C-2013:545, punten 33 en 35 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

27. Uit artikel 5, punten 3 en 4, van verordening nr. 44/2001 volgt dat vorderingen strekkende tot het verkrijgen van vergoeding van schade principieel onder het begrip burgerlijke en handelszaken en dus onder het toepassingsgebied van deze verordening vallen. Zoals in punt 7 van de considerans van deze verordening in herinnering wordt gebracht, is het van belang dat alle belangrijke burgerlijke en handelszaken onder de werkingssfeer van deze verordening worden gebracht, met uitzondering van bepaalde duidelijk omschreven aangelegenheden. De uitsluitingen van het toepassingsgebied van verordening nr. 44/2001 vormen uitzonderingen die, zoals iedere uitzondering, en gelet op het doel van de onderhavige verordening – de handhaving en de ontwikkeling van een ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid door het bevorderen van het vrije verkeer van beslissingen – strikt moeten worden uitgelegd.

28. De door flyLAL ingediende vordering strekt ter verkrijging van vergoeding van schade die verband houdt met een beweerde inbreuk op het mededingingsrecht. Zij valt dan ook onder het recht op het gebied van de civielrechtelijke aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad (zie naar analogie arrest Sunico e.a., EU:C:2013:545, punt 37).

29. Een beroep zoals aan de orde in het hoofdgeding, dat ertoe strekt vergoeding te verkrijgen voor schade die voortvloeit uit een inbreuk op het mededingingsrecht, betreft dan ook een burgerlijke en handelszaak.

30. Het Hof heeft geoordeeld dat ofschoon bepaalde geschillen tussen een overheidsorgaan en een privaatrechtelijke persoon onder het begrip burgerlijke en handelszaken kunnen vallen, dit anders is wanneer het overheidsorgaan handelt in de uitoefening van openbaar gezag (arresten Sapir e.a., EU:C:2013:228, punt 33 en aldaar aangehaalde rechtspraak, alsook Sunico e.a., EU:C:2013:545, punt 34 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

31. Wanneer immers een der partijen bij het geschil openbaar gezag uitoefent, omdat zij daarbij gebruik maakt van bevoegdheden die buiten het bestek vallen van de voor betrekkingen tussen particulieren geldende regels, is een dergelijk geschil uitgesloten van het begrip burgerlijke en handelszaken in de zin van artikel 1, lid 1, van verordening nr. 44/2001 (zie in die zin arrest Apostolides, EU:C:2009:271, punt 44 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

32. Zo heeft het Hof met betrekking tot luchtvaartheffingen geoordeeld dat de controle en de bewaking van het luchtruim activiteiten zijn die per definitie onder het openbaar gezag vallen en die niet kunnen worden uitgeoefend zonder dat gebruik wordt gemaakt van dergelijke bevoegdheden (zie in die zin arrest SAT Fluggesellschaft, C-364/92, EU:C:1994:7, punt 28).

33. Het Hof heeft echter reeds voor recht verklaard dat de terbeschikkingstelling van luchthaveninstallaties tegen betaling van een vergoeding een economische activiteit vormt (zie in die zin arresten Aéroports de Paris/Commissie, C-82/01 P, EU:C:2002:617, punt 78, alsook Mitteldeutsche Flughafen en Flughafen Leipzig/Commissie, C-288/11 P, EU:C:2012:821, punt 40 en aldaar aangehaalde rechtspraak). Dergelijke rechtsbetrekkingen vallen dan ook onder het begrip burgerlijke en handelszaken.

34. In omstandigheden zoals die in het hoofdgeding wordt aan die conclusie niet afgedaan, noch door het feit dat de beweerde inbreuken op het mededingingsrecht het gevolg zijn van de Letse wettelijke bepalingen, noch doordat de Staat een aandeel van 100 % en 52,6 % in het kapitaal van verweersters in het hoofdgeding bezit.

35. In de eerste plaats is immers irrelevant dat Starptautiskā lidosta Rīga voor de vaststelling van de tarieven van de luchthavenrechten en de verlagingen daarvan is onderworpen aan wettelijke bepalingen die in de Republiek Letland algemeen gelden. Deze omstandigheid heeft betrekking op de rechtsbetrekkingen tussen die lidstaat en Starptautiskā lidosta Rīga en heeft geen invloed op de rechtsbetrekkingen van deze laatste met de luchtvaartmaatschappijen die gebruik maken van haar diensten.

36. Zoals de advocaat-generaal in punt 61 van haar conclusie opmerkt, is de in het hoofdgeding aan de orde zijnde niet-toepassing van de bepalingen van nationaal recht niet zozeer een rechtstreeks gevolg van de schadevordering, maar veeleer een indirect gevolg van een bij wijze van uitzondering uitgevoerde controle.

37. In de tweede plaats is de Letse Staat geen partij in het hoofdgeding en kan de enkele omstandigheid dat hij aandeelhouder van genoemde eenheden is, niet gelijk worden gesteld met de situatie waarin die lidstaat openbaar gezag zou uitoefenen. Dit geldt temeer wanneer die eenheden, die weliswaar grotendeels of uitsluitend in handen zijn van genoemde Staat, zich gedragen als een willekeurige marktdeelnemer – een natuurlijke persoon of een

rechtspersoon – die op een bepaalde markt opereert. De aldus ingediende vordering is niet gericht tegen gedragingen of procedures waarvoor een der partijen in het geding openbaar gezag moet hebben uitgeoefend, maar tegen handelingen die door particulieren zijn verricht (zie in die zin arrest Apostolides, EU:C:2009:271, punt 45).

38. Blijkens het voorgaande moet op de eerste vraag worden geantwoord dat artikel 1, lid 1, van verordening nr. 44/2001 aldus moet worden uitgelegd dat een vordering zoals die in het hoofdgeding, die ertoe strekt vergoeding te verkrijgen van schade als gevolg van beweerde inbreuken op het mededingingsrecht van de Unie, onder het begrip "burgerlijke en handelszaken" in de zin van die bepaling en daarmee onder het toepassingsgebied van deze verordening valt.

Tweede en derde vraag

39. Met zijn tweede en zijn derde vraag, die samen moeten worden onderzocht, wenst het verwijzende gerecht in hoofdzaak te vernemen of artikel 22, punt 2, van verordening nr. 44/2001 aldus moet worden uitgelegd dat een vordering zoals die aan de orde in het hoofdgeding, die ertoe strekt vergoeding te verkrijgen van schade als gevolg van beweerde inbreuken op het mededingingsrecht van de Unie, is te beschouwen als een procedure waarin de geldigheid van besluiten van organen van vennootschappen in de zin van die bepaling aan de orde is. In geval van een bevestigend antwoord wenst het te vernemen of, wanneer de procedure ten gronde wordt ingeleid voor een ander gerecht dan het gerecht dat volgens dit artikel 22, punt 2, bevoegd is, deze bepalingen juncto artikel 35 van voormelde verordening eraan in de weg staan dat een beslissing van dat andere gerecht tot het gelasten van voorlopige en bewarende maatregelen wordt erkend.

40. Met betrekking tot artikel 22, punt 2, van verordening nr. 44/2001 heeft het Hof reeds voor recht verklaard dat deze bepaling aldus moet worden uitgelegd dat de werkingssfeer ervan beperkt is tot de geschillen waarbij een partij de geldigheid van een besluit van een orgaan van een vennootschap betwist op grond van het toepasselijke vennootschapsrecht of de statutaire bepalingen betreffende de werking van haar organen (arrest Hassett en Doherty, C-372/07, EU:C:2008:534, punt 26).

41. Zoals blijkt uit het antwoord op de eerste vraag, heeft het hoofdgeding tot voorwerp een verzoek om vergoeding van schade als gevolg van beweerde inbreuken op het mededingingsrecht van de Unie, en niet de geldigheid, de nietigheid of de ontbinding van vennootschappen of rechtspersonen of de geldigheid van besluiten van hun organen in de zin van artikel 22, punt 2, van dezelfde verordening.

42. Op het eerste onderdeel van de tweede en de derde vraag moet dus worden geantwoord dat artikel 22, punt 2, van verordening nr. 44/2001 aldus moet worden uitgelegd dat een vordering zoals die aan de orde in het hoofdgeding, die ertoe strekt vergoeding te verkrijgen van schade als gevolg van beweerde inbreuken op het mededingingsrecht van de Unie, niet is te beschouwen als een procedure waarin de geldigheid van besluiten van organen van vennootschappen in de zin van die bepaling aan de orde is.

43. Gelet op het antwoord op het eerste onderdeel van de tweede en de derde vraag hoeft niet te worden geantwoord op het tweede onderdeel van deze vragen, betreffende artikel 35, lid 1, van bovengenoemde verordening.

Vierde vraag

44. Met zijn vierde vraag wenst het verwijzende gerecht in hoofdzaak te vernemen of artikel 34, punt 1, van verordening nr. 44/2001 aldus moet worden uitgelegd dat wanneer de bepaling van de hoogte van de bedragen die gemoeid zijn met de voorlopige en bewarende maatregelen die zijn gelast bij een beslissing waarvan de erkenning en de tenuitvoerlegging worden gevorderd, niet met redenen is omkleed, dan wel ernstige economische gevolgen worden ingeroepen, zulks aantoont dat de openbare orde van de aangezochte lidstaat is geschonden zodat de erkenning en de tenuitvoerlegging in die lidstaat van een in een andere lidstaat gegeven beslissing kan worden geweigerd.

45. Om te beginnen volgt uit de punten 16 en 17 van de considerans van verordening nr. 44/2001 dat het stelsel van erkenning en tenuitvoerlegging waarin deze verordening voorziet, berust op het wederzijdse vertrouwen in de rechtsbedeling binnen de Europese Unie. Dat vertrouwen verlangt niet alleen dat in een lidstaat gegeven rechterlijke beslissingen in een andere lidstaat van rechtswege worden erkend, maar ook dat de procedure om die beslissingen in die andere lidstaat uitvoerbaar te verklaren, doeltreffend en snel is. Volgens punt 17 van de considerans van die verordening dient bij een dergelijke procedure slechts een eenvoudige formele controle plaats te vinden van de documenten die voor de uitvoerbaarverklaring in de aangezochte lidstaat vereist zijn (zie in die zin arrest Prism Investments, C-139/10, EU:C:2011:653, punten 27 en 28).

46. Voorts wordt volgens artikel 34, punt 1, van verordening nr. 44/2001 een beslissing niet erkend indien de erkenning kennelijk strijdig is met de openbare orde van de aangezochte lidstaat. De artikelen 34 en 35 van deze verordening vermelden uitdrukkelijk de redenen voor betwisting die kunnen worden ingeroepen. Die lijst, waarvan de vermeldingen restrictief moeten worden uitgelegd, is uitputtend (zie in die zin arresten Apostolides, EU:C:2009:271, punt 55 en aldaar aangehaalde rechtspraak, alsook Prism Investments, EU:C:2011:653, punt 33).

47. Tot slot is het vaste rechtspraak dat de verdragsluitende staten krachtens het in artikel 44, punt 1, van verordening nr. 44/2001 gemaakte voorbehoud in beginsel weliswaar vrij blijven, de eisen van hun openbare orde vast te leggen overeenkomstig hun nationale opvattingen, maar dat de afbakening van dit begrip een kwestie van uitlegging van die verordening is. Ofschoon het derhalve niet aan het Hof is, de inhoud van het begrip openbare orde van een lidstaat te definiëren, is het wel aan het Hof, toe te zien op de grenzen waarbinnen de rechter van een lidstaat dit begrip kan inroepen om een beslissing van een andere lidstaat niet te erkennen (zie in die zin arresten Krombach, C-7/98, EU:C:2000:164, punten 22 en 23, alsook Renault, C-38/98, EU:C:2000:225, punten 27 en 28).

48. In dit verband zij erop gewezen dat het de rechter van de aangezochte staat op grond van de artikelen 36 en 45, lid 2, van verordening nr. 44/2001, volgens welke de juistheid van de in een andere lidstaat gegeven beslissing niet mag worden onderzocht, verboden is de erkenning of tenuitvoerlegging van die beslissing te weigeren enkel op grond dat de door de rechter van de staat van herkomst toegepaste rechtsregel afwijkt van die welke de rechter van de aangezochte staat zou hebben toegepast indien het geschil bij hem aanhangig was gemaakt. Evenmin mag de rechter van de aangezochte staat de juistheid nagaan van de beoordeling

rechtens of feitelijk door de rechter van de staat van herkomst (zie arrest Apostolides, EU:C:2009:271, punt 58 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

49. Er kan dus enkel een beroep worden gedaan op de openbare-ordeclausule van artikel 34, punt 1, van verordening nr. 44/2001, indien de erkenning of de tenuitvoerlegging van de in een andere lidstaat gegeven beslissing op onaanvaardbare wijze zou botsen met de rechtsorde van de aangezochte staat doordat inbreuk op een fundamenteel beginsel zou worden gemaakt. Het verbod om de juistheid van de in een andere lidstaat gegeven beslissing te onderzoeken wordt dus enkel in acht genomen indien de inbreuk bestaat in kennelijke schending van een rechtsregel die in de rechtsorde van de aangezochte staat van essentieel belang wordt geacht, of van een in die rechtsorde als fundamenteel erkend recht (zie arrest Apostolides, EU:C:2009:271, punt 59 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

50. In casu vraagt de verwijzende rechter zich af, welke consequenties moeten worden getrokken uit het feit dat de bepaling van de hoogte van de bedragen die gemoeid zijn met de voorlopige en bewarende maatregelen die zijn gelast bij de beslissing waarvan de erkenning en de tenuitvoerlegging worden gevraagd, niet is gemotiveerd, alsook welke consequenties aan de hoogte van die bedragen verbonden zijn.

51. Wat om te beginnen het motiveringsgebrek betreft heeft het Hof geoordeeld dat de eerbiediging van het recht op een eerlijk proces verlangt dat elke rechterlijke beslissing wordt gemotiveerd, om de verweerder in staat te stellen de redenen van zijn veroordeling te begrijpen en tegen een dergelijke beslissing zinvol en effectief beroep in te stellen (arrest Trade Agency, C-619/10, EU:C:2012:531, punt 53 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

52. Vastgesteld moet worden dat de omvang van de motiveringsplicht kan verschillen naargelang de aard van de betrokken rechterlijke beslissing en moet worden onderzocht in het licht van de procedure in haar geheel beschouwd en van alle relevante omstandigheden, met inachtneming van de met deze beslissing gepaard gaande procedurele waarborgen, om na te gaan of deze laatste de betrokken personen de mogelijkheid waarborgen om tegen die beslissing zinvol en effectief beroep in te stellen (zie in die zin arrest Trade Agency, EU:C:2012:531, punt 60 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

53. In casu blijkt uit de informatie waarover het Hof beschikt dat de motivering niet ontbreekt, aangezien het mogelijk is de redenering te volgen die tot de bepaling van de hoogte van de betrokken bedragen heeft geleid. Voorts konden de betrokken partijen beroep aantekenen tegen een dergelijke beslissing en hebben die partijen die mogelijkheid benut.

54. Aangezien derhalve de elementaire beginselen van het eerlijk proces in acht zijn genomen, kan niet worden geconstateerd dat schending van de openbare orde heeft plaatsgevonden.

55. Aangaande in de tweede plaats de consequenties die verbonden zijn aan de hoogte van de bedragen die gemoeid zijn met de voorlopige en bewarende maatregelen die zijn gelast bij de beslissing waarvan de erkenning wordt gevorderd, is in punt 49 van het onderhavige arrest in herinnering gebracht dat het begrip openbare orde tot doel heeft, kennelijke schending van een rechtsregel die in de rechtsorde van de aangezochte staat van essentieel belang wordt geacht, of van een in die rechtsorde als fundamenteel erkend recht, tegen te gaan.

56. Zoals de advocaat-generaal in de punten 84 en 85 van haar conclusie opmerkt, strekt het begrip "openbare orde" in de zin van artikel 34, punt 1, van verordening nr. 44/2001 ter bescherming van rechtsbelangen die in een rechtsregel tot uitdrukking komen, en niet van zuiver economische belangen. Dat geldt ook wanneer, zoals in punt 37 van het onderhavige arrest in herinnering is gebracht, de houder van het openbaar gezag zich als marktdeelnemer – in casu als aandeelhouder – gedraagt en zich bloot stelt aan het gevaar, bepaalde nadelen te ondervinden.

57. In de eerste plaats blijkt uit de bij het Hof ingediende opmerkingen dat de geldelijke consequenties die aan de hoogte van de mogelijke verliezen verbonden zijn, reeds voor de Litouwse gerechten zijn besproken. In de tweede plaats gaat het bij de voorlopige en bewarende maatregelen die in het hoofdgeding aan de orde zijn, gelijk de Commissie opmerkt, niet om de betaling van een bedrag, maar om het toezicht op het vermogen van verweerders in het hoofdgeding.

58. Geconstateerd moet dus worden dat wanneer enkel ernstige economische gevolgen worden ingeroepen, geen sprake is van schending van de openbare orde van de aangezochte lidstaat in de zin van artikel 34, punt 1, van verordening nr. 44/2001.

59. Uit al het voorgaande volgt dat artikel 34, punt 1, van verordening nr. 44/2001 aldus moet worden uitgelegd dat noch de wijze van bepaling van de hoogte van de bedragen die gemoeid zijn met de voorlopige en bewarende maatregelen die zijn gelast bij een beslissing waarvan de erkenning en de tenuitvoerlegging worden gevorderd – wanneer de redenering die tot de bepaling van de hoogte van die bedragen heeft geleid kan worden gevolgd en ook al stond beroep open en is beroep ingesteld om een dergelijke berekening te betwisten – noch het enkel inroepen van ernstige economische gevolgen aantonen dat de openbare orde van de aangezochte lidstaat is geschonden zodat de erkenning en de tenuitvoerlegging in die lidstaat van een dergelijke in een andere lidstaat gegeven beslissing kunnen worden geweigerd.

Kosten

60. Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof (Derde kamer) verklaart voor recht:

1) Artikel 1, lid 1, van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, moet aldus worden uitgelegd dat een vordering zoals die in het hoofdgeding, die ertoe strekt vergoeding te verkrijgen van schade als gevolg van beweerde inbreuken op het mededingingsrecht van de Unie, onder het begrip "burgerlijke en handelszaken" in de zin van die bepaling en daarmee onder het toepassingsgebied van deze verordening valt.

2) Artikel 22, punt 2, van verordening nr. 44/2001 moet aldus worden uitgelegd dat een vordering zoals die aan de orde in het hoofdgeding, die ertoe strekt vergoeding te

verkrijgen van schade als gevolg van beweerde inbreuken op het mededingingsrecht van de Unie, niet is te beschouwen als een procedure waarin de geldigheid van besluiten van organen van vennootschappen in de zin van die bepaling aan de orde is.

3) Artikel 34, punt 1, van verordening nr. 44/2001 moet aldus worden uitgelegd dat noch de wijze van bepaling van de hoogte van de bedragen die gemoeid zijn met de voorlopige en bewarende maatregelen die zijn gelast bij een beslissing waarvan de erkenning en de tenuitvoerlegging worden gevorderd – wanneer de redenering die tot de bepaling van de hoogte van die bedragen heeft geleid kan worden gevolgd en ook al stond beroep open en is beroep ingesteld om een dergelijke berekening te betwisten – noch het enkel inroepen van ernstige economische gevolgen aantonen dat de openbare orde van de aangezochte lidstaat is geschonden zodat de erkenning en de tenuitvoerlegging in die lidstaat van een dergelijke in een andere lidstaat gegeven beslissing kunnen worden geweigerd.

Hof van Justitie, zaak C-305/13, Haeger & Schmidt GmbH tegen MMA IARD e.a., arrest van 23 oktober 2014

Prejudiciële verwijzing – Verdrag van Rome inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst – Artikel 4, leden 1, 2, 4 en 5 – Recht dat van toepassing is bij gebreke van een rechtskeuze door de partijen – Commissieovereenkomst voor vervoer – Overeenkomst voor goederenvervoer

Renvoi préjudiciel – Convention de Rome sur la loi applicable aux obligations contractuelles – Article 4, paragraphes 1, 2, 4 et 5 – Loi applicable à défaut de choix des parties – Contrat de commission de transport – Contrat de transport de marchandises

Procestaal: Frans.

In zaak C-305/13,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens het Eerste Protocol van 19 december 1988 betreffende de uitlegging door het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen van het Verdrag inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst, ingediend door de Cour de cassation (Frankrijk) bij beslissing van 22 mei 2013, ingekomen bij het Hof van 4 juni 2013, in de procedure

Haeger & Schmidt GmbH

tegen

Mutuelles du Mans assurances IARD (MMA IARD),

Jacques Lorio,

Dominique Miquel, in zijn hoedanigheid van curator van Safram intercontinental SARL,

Ace Insurance SA NV,

Va Tech JST SA,

Axa Corporate Solutions SA,

wijst

HET HOF (Derde kamer),

samengesteld als volgt: M. Ilešič, kamerpresident, A. Ó Caoimh, C. Toader (rapporteur), E. Jarašiūnas en C. G. Fernlund, rechters, advocaat-generaal: N. Jääskinen, griffier: A. Calot Escobar,

gezien de stukken,

gelet op de opmerkingen van:

- Haeger & Schmidt GmbH, vertegenwoordigd door D. Le Prado, avocat,
- de Franse regering, vertegenwoordigd door J.-S. Pilczer en D. Colas als gemachtigden,
- de Griekse regering, vertegenwoordigd door F. Dedousi als gemachtigde,
- de Europese Commissie, vertegenwoordigd door M. Wilderspin als gemachtigde,

gelet op de beslissing, de advocaat-generaal gehoord, om de zaak zonder conclusie te berechten,

het navolgende Arrest

1. Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 4, leden 1, 2, 4 en 5, van het Verdrag inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst, ter ondertekening opengesteld te Rome op 19 juni 1980 (PB 1980, L 266, blz. 1; hierna: "Verdrag van Rome").

2. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen Haeger & Schmidt GmbH (hierna: "Haeger & Schmidt"), een vennootschap naar Duits recht, en Mutuelles du Mans assurances IARD (MMA IARD), J. Lorio, D. Miquel, in zijn hoedanigheid van curator van Safram intercontinental SARL (hierna: "Safram"), een vennootschap naar Frans recht, Ace Insurance SA NV, Axa Corporate Solutions SA alsmede Va Tech JST SA (hierna: "Va Tech") over het herstel van de schade die laatstgenoemde vennootschap heeft geleden bij het vervoer van een transformator die zij voor de uitoefening van haar activiteiten had aangekocht.

Toepasselijke bepalingen

Verdrag van Rome

3. Artikel 4 van het Verdrag van Rome, met het opschrift "Het recht, dat bij gebreke van een rechtskeuze door partijen toepasselijk is", bepaalt:

> "1. Voor zover geen keuze overeenkomstig artikel 3 van het op de overeenkomst toepasselijke recht is gedaan, wordt de overeenkomst beheerst door het recht van het land waarmee zij het nauwst is verbonden. Indien evenwel een deel van de overeenkomst kan worden afgescheiden en dit deel nauwer verbonden is met een ander land, kan hierop bij wijze van uitzondering het recht van dat andere land worden toegepast.
>
> 2. Behoudens het vijfde lid wordt vermoed dat de overeenkomst het nauwst is verbonden met het land waar de partij die de kenmerkende prestatie moet verrichten,

op het tijdstip van het sluiten van de overeenkomst haar gewone verblijfplaats, of, wanneer het een vennootschap, vereniging of rechtspersoon betreft, haar hoofdbestuur heeft. Indien de overeenkomst evenwel in de uitoefening van het beroep of het bedrijf van deze partij werd gesloten, is dit het land waar zich haar hoofdvestiging bevindt of, indien de prestatie volgens de overeenkomst door een andere vestiging dan de hoofdvestiging moet worden verricht, het land waar zich deze andere vestiging bevindt.

[...]

4. Het vermoeden van het tweede lid geldt niet voor de overeenkomst tot vervoer van goederen. Wanneer bij een dergelijke overeenkomst het land waar de vervoerder zijn hoofdvestiging heeft ten tijde van de sluiting, tevens het land is waar de plaats van de inlading of lossing, dan wel de hoofdvestiging van de verzender is gelegen, wordt vermoed dat de overeenkomst het nauwst is verbonden met dat land. Voor de toepassing van dit lid wordt als overeenkomst tot vervoer van goederen beschouwd de bevrachting voor een enkele reis en iedere andere overeenkomst die hoofdzakelijk het vervoer van goederen betreft.

5. Het tweede lid vindt geen toepassing indien niet kan worden vastgesteld welke de kenmerkende prestatie is. De vermoedens van het tweede, derde en vierde lid gelden niet wanneer uit het geheel der omstandigheden blijkt dat de overeenkomst nauwer is verbonden met een ander land."

Verordening (EG) nr. 593/2008

4. Verordening (EG) nr. 593/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst (Rome I) (PB L 177, blz. 6) heeft het Verdrag van Rome van 1980 vervangen. Ingevolge artikel 28 is deze verordening van toepassing op overeenkomsten die na 17 december 2009 zijn gesloten.

5. In punt 20 van de considerans van deze verordening heet het:

"Indien de overeenkomst een kennelijk nauwere band heeft met een ander land dan bedoeld in artikel 4, leden 1 en 2, bepaalt een ontsnappingsclausule bevat in deze bepalingen dat het recht van dat andere land moet worden toegepast. Om vast te stellen welk land dit is, moet onder meer acht worden geslagen op de vraag of de desbetreffende overeenkomst zeer nauw verbonden is met een of meer andere overeenkomsten."

6. Punt 22 van de considerans van deze verordening is als volgt geformuleerd:

"Ten aanzien van de uitlegging van overeenkomsten voor het vervoer van goederen worden geen inhoudelijke wijzigingen overwogen met betrekking tot artikel 4, lid 4, derde zin, van het Verdrag van Rome. Bijgevolg moeten bevrachting voor een enkele reis en iedere andere overeenkomst, die hoofdzakelijk het vervoer van goederen betreft, als overeenkomsten voor het vervoer van goederen worden behandeld. [...]"

7. Artikel 5 van verordening nr. 593/2008, met het opschrift "Vervoerovereenkomsten", luidt:

> "1. Indien de partijen voor de overeenkomst voor het vervoer van goederen geen rechtskeuze overeenkomstig artikel 3 hebben gemaakt, wordt de overeenkomst beheerst door het recht van het land waar de vervoerder zijn gewone verblijfplaats heeft, mits de plaats van ontvangst of de plaats van aflevering of de gewone verblijfplaats van de verzender ook in dat land is gelegen. Indien niet aan deze voorwaarden is voldaan, wordt de overeenkomst beheerst door het recht van het land waar de plaats van aflevering, als door de partijen overeengekomen, is gelegen.
>
> [...]
>
> 3. Indien uit het geheel der omstandigheden blijkt dat de overeenkomst, bij gebreke van een rechtskeuze, een kennelijk nauwere band heeft met een ander dan het in lid 1 of lid 2 bedoelde land, is het recht van dat andere land van toepassing."

Hoofdgeding en prejudiciële vragen

8. Volgens een op 24 december 2002 gesloten overeenkomst heeft Va Tech, een vennootschap naar Frans recht met zetel te Lyon (Frankrijk), Safram, gevestigd te Dechy (Frankrijk), als hoofdcommissionair de organisatie toevertrouwd van het vervoer van een uit de Verenigde Staten afkomstige transformator vanaf de haven van Antwerpen (België) naar Lyon.

9. Safram heeft, handelend in eigen naam maar voor rekening van Va Tech, een tweede commissieovereenkomst ondertekend met Haeger & Schmidt, met zetel te Duisburg (Duitsland) om deze transformator via binnenscheepvaart te vervoeren. Haeger & Schmidt heeft daartoe een beroep gedaan op J. Lorio, een te Douai (Frankrijk) gevestigde vervoerder die eigenaar is van het binnenschip *El-Diablo*, dat in België was geregistreerd.

10. Tijdens het inladen in Antwerpen op 23 januari 2003 is de transformator in het ruim verschoven zodat het binnenschip is gekapseisd en met zijn lading is gezonken.

11. Va Tech heeft bij het Tribunal de commerce te Douai een schadevordering ingesteld tegen de vennootschappen Safram en Haeger & Schmidt, waarbij laatstgenoemde vennootschap Lorio, als vervoerder, en zijn verzekeraar, Mutuelles du Mans assurances IARD (MMA IARD), met maatschappelijke zetel in Frankrijk, in vrijwaring heeft geroepen.

12. Het Tribunal de commerce te Douai heeft deze schadevordering bij vonnis van 23 juni 2010 toegewezen. Deze rechter was immers van oordeel dat alleen het Franse recht van toepassing was op de betrokken overeenkomsten, en hij heeft de vennootschappen Safram en Haeger & Schmidt als vervoerscommissionairs aansprakelijk gesteld voor de op 23 januari 2003 ontstane schade.

13. Haeger & Schmidt heeft tegen dit vonnis hoger beroep ingesteld.

14. Bij arrest van 2 oktober 2011 heeft de Cour d'appel te Douai dit vonnis bevestigd en Haeger & Schmidt veroordeeld tot betaling aan de verzekeraars Axa Corporate Solutions SA en Ace Insurance SA NV, die in de rechten van Va Tech waren gesubrogeerd, van een schadevergoeding van 285 659,64 EUR, te vermeerderen met de wettelijke rente. Een

schuldvordering voor ditzelfde bedrag werd opgenomen in het passief van Safram, die ondertussen failliet was verklaard. De Cour d'appel te Douai was van oordeel dat het Franse recht van toepassing was op de contractuele verhouding tussen de diverse betrokken vennootschappen en dat, wat Safram en Haeger & Schmidt betreft, het Duitse recht niet van toepassing was op een overeenkomst voor goederenvervoer, in de zin van artikel 4, lid 4, van het Verdrag van Rome, die is gesloten door een Franse vennootschap met maatschappelijke zetel in Frankrijk voor rekening van een andere Franse vennootschap, wanneer ook de plaats van de lossing in Frankrijk is gelegen.

15. Haeger & Schmidt heeft hogere voorziening bij de Cour de cassation ingesteld en voert daarbij één enkel middel aan, te weten onjuiste bepaling van het op het geding toepasselijke recht. Zij voert aan dat zij de kenmerkende prestatie van de tussen de partijen gesloten commissieovereenkomst voor vervoer heeft verricht en in Duitsland is gevestigd. Volgens haar mocht de Cour d'appel te Douai op grond van artikel 4, lid 5, van het Verdrag van Rome pas het Franse recht toepassen na een onderzoek van het verband tussen de overeenkomst en enerzijds de Bondsrepubliek Duitsland, dat ingevolge het in artikel 4, lid 2, van dit Verdrag neergelegde algemene vermoeden van bevoegdheid het land is waarvan het recht toepasselijk blijkt te zijn, en anderzijds de Franse Republiek, teneinde op basis van alle omstandigheden van het aanhangige geding uit te maken met welk land de overeenkomst het nauwst verbonden is in de zin van artikel 4, lid 5, van dit Verdrag.

16. Daarom heeft de Cour de cassation de behandeling van de zaak geschorst en het Hof verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

> "1) Kan de commissieovereenkomst voor vervoer, waarbij een committent een commissionair, handelend in eigen naam en op eigen verantwoordelijkheid, de organisatie toevertrouwt van een goederenvervoer die de commissionair door een of meerdere vervoerders voor rekening van de committent doet uitvoeren, hoofdzakelijk een vervoer van goederen betreffen in de zin van artikel 4, lid 4, laatste zin, van het Verdrag van Rome [...], en zo ja, onder welke voorwaarden?
>
> 2) Moeten, indien de commissieovereenkomst voor vervoer kan worden geacht een overeenkomst voor goederenvervoer te zijn in de zin van artikel 4, lid 4, [van dit Verdrag] maar het in deze bepaling neergelegde bijzondere vermoeden tot vaststelling van het toepasselijke recht niet opgaat wegens het ontbreken van de door die bepaling vereiste overeenstemming, de bewoordingen van de eerste zin van die bepaling, volgens welke het algemene vermoeden van artikel 4, lid 2, niet opgaat voor de overeenkomst voor goederenvervoer, aldus worden uitgelegd dat de rechter het toepasselijke recht dient te bepalen, niet op basis van dit kennelijk niet-toepasselijke vermoeden, maar op basis van het in artikel 4, lid 1, neergelegde algemene beginsel tot bepaling van het toepasselijke recht, namelijk door het land te bepalen waarmee de overeenkomst het nauwst verbonden is, zonder daarbij bijzondere aandacht te schenken aan de vestigingsplaats van de partij die de kenmerkende prestatie van de overeenkomst verricht?
>
> 3) Is het, in de veronderstelling dat op de commissieovereenkomst voor vervoer het algemene vermoeden van artikel 4, lid 2, van toepassing is, toegestaan, in het geval waarin de oorspronkelijke opdrachtgever een overeenkomst heeft gesloten met een eerste commissionair, in wiens plaats vervolgens een tweede commissionair is getreden, het op de contractuele relatie tussen de opdrachtgever en deze tweede

commissionair toepasselijke recht te bepalen op basis van de plaats waar de eerste commissionair is gevestigd, waarbij het aldus bepaalde recht van het land wordt beschouwd als zijnde in zijn geheel van toepassing op de vervoerscommissieverrichting?"

Beantwoording van de prejudiciële vragen

Eerste vraag

17. Met zijn eerste vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen of artikel 4, lid 4, laatste zin, van het Verdrag van Rome aldus moet worden uitgelegd dat het van toepassing is op een commissieovereenkomst voor vervoer en zo ja, onder welke voorwaarden een commissieovereenkomst voor vervoer kan worden beschouwd als een overeenkomst voor goederenvervoer.

18. Vooraf zij van meet af aan eraan herinnerd dat, bij gebreke van een keuze door de partijen, artikel 4 van dit Verdrag aangeeft op basis van welke aanknopingscriteria de rechter moet bepalen welk recht van toepassing is op iedere categorie van overeenkomsten (zie arrest ICF, C-133/08, EU:C:2009:617, punt 25).

19. Dit artikel 4 is gebaseerd op het in lid 1 daarvan opgenomen algemene beginsel dat voor de aanknoping van een overeenkomst bij een nationaal recht moet worden vastgesteld met welk land zij "het nauwst is verbonden" (zie arrest ICF, EU:C:2009:617, punt 26).

20. De toepassing van dit algemene beginsel wordt evenwel aan banden gelegd door de vermoedens van artikel 4, leden 2 tot en met 4, van het Verdrag van Rome.

21. In het bijzonder bevat artikel 4, lid 2, een algemeen vermoeden dat erin bestaat dat als aanknopingscriterium wordt genomen de verblijfplaats van de partij bij de overeenkomst die de kenmerkende prestatie verricht.

22. De eerste twee zinnen van artikel 4, lid 4, van het Verdrag van Rome geven uiting aan de specificiteit van de overeenkomst voor goederenvervoer, waarvoor – althans in een grensoverschrijdende context – moeilijk een aanknoping kan worden gevonden met het land van de verblijfplaats van de partij bij de overeenkomst die de kenmerkende prestatie verricht, aangezien bij een dergelijke overeenkomst, die hoofdzakelijk het vervoer van goederen betreft, de gewone verblijfplaats van de vervoerder geen objectief aanknopingspunt met deze overeenkomst vertoont. De tweede zin van dat lid 4 bevat dus een uitputtende opsomming van de specifieke aanknopingscriteria die gelden om te bepalen welk recht van toepassing is op overeenkomsten voor goederenvervoer.

23. Lid 5 van datzelfde artikel 4 bevat een uitzonderingsbepaling op basis waarvan deze vermoedens kunnen worden geacht niet te gelden wanneer uit het geheel van de omstandigheden blijkt dat de overeenkomst nauwer verbonden is met een ander land (zie in die zin arrest ICF, EU:C:2009:617, punt 27).

24. Op basis van deze overwegingen dient, teneinde de eerste vraag van de verwijzende rechter te beantwoorden, thans de derde zin van artikel 4, lid 4, van het Verdrag van Rome te worden onderzocht. Daarin is bepaald dat "als overeenkomst tot vervoer van goederen

[worden] beschouwd de bevrachting voor een enkele reis en iedere andere overeenkomst die hoofdzakelijk het vervoer van goederen betreft".

25. Aangaande de uitdrukking "als overeenkomst tot vervoer van goederen [worden] beschouwd" en de voorwaarden waaronder een andere overeenkomst als een overeenkomst voor goederenvervoer kan worden beschouwd, zij eraan herinnerd dat het een en het ander dient te worden uitgemaakt volgens eenvormige en autonome criteria teneinde de volle werking van het Verdrag van Rome te verzekeren, gelet op de doelstellingen die daarmee worden nagestreefd (zie naar analogie arrest Koelzsch, C-29/10, EU:C:2011:151, punt 32 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

26. Tevens zij eraan herinnerd dat het Hof in de punten 32 tot en met 34 van het arrest ICF (EU:C:2009:617) deze laatste zin van dat artikel 4, lid 4, reeds aldus heeft uitgelegd dat deze zin het mogelijk maakt andere overeenkomsten gelijk te stellen met overeenkomsten voor goederenvervoer, aangezien een van de doelstellingen van die bepaling erin bestaat de toepassing van de tweede zin van dat lid 4 uit te breiden tot overeenkomsten die, hoewel zij naar nationaal recht als bevrachtingsovereenkomsten zijn gekwalificeerd, hoofdzakelijk het vervoer van goederen betreffen. Om vast te stellen of dit laatste het geval is, moet worden gekeken naar het doel van de contractuele verhouding en bijgevolg naar alle verplichtingen van de partij die de kenmerkende prestatie verricht.

27. Hetzelfde geldt voor de commissieovereenkomst voor vervoer, die een onderscheiden overeenkomst is met als kenmerkende prestatie de organisatie van het goederenvervoer. Aangezien de commissieovereenkomst voor vervoer niet hoofdzakelijk het vervoer van de goederen als zodanig betreft, kan zij niet als een overeenkomst voor goederenvervoer worden beschouwd.

28. Wanneer evenwel rekening wordt gehouden met het doel van de contractuele verhouding, de daadwerkelijk verrichte prestatie en alle verplichtingen van de partij die de kenmerkende prestatie moet verrichten, en niet zozeer met de door partijen aan de overeenkomst gegeven kwalificatie, is het mogelijk dat een commissieovereenkomst voor vervoer betrekking blijkt te hebben op de specificiteit van een vervoersovereenkomst zoals vermeld in punt 22 van dit arrest, indien zij hoofdzakelijk de uitvoering van het vervoer als zodanig betreft.

29. In het hoofdgeding blijkt uit de verwijzingsbeslissing dat de eerste twee overeenkomsten die zijn gesloten, enerzijds, tussen Va Tech en Safram en, anderzijds, tussen Safram en Haeger & Schmidt door de verwijzende rechter als commissieovereenkomsten voor vervoer zijn gekwalificeerd. Voor de uitvoering van het vervoer van de transformator per binnenschip heeft Haeger & Schmidt een vervoersovereenkomst gesloten met Lorio, eigenaar van het binnenschip *El-Diablo*, dat tijdens het laden van het goed is gekapseisd.

30. Tevens blijkt uit de verwijzingsbeslissing dat de overeenkomst tussen Safram en Haeger & Schmidt hoofdzakelijk "de algehele organisatie van het vervoer en niet louter de wettelijke vertegenwoordiging van de opdrachtgever" betrof, waarbij Haeger & Schmidt als tussenpersoon handelde op eigen verantwoordelijkheid en in eigen naam, doch voor rekening van de opdrachtgever, teneinde de voor het vervoer van de betrokken transformator nodige handelingen te verrichten.

31. Het is de taak van de verwijzende rechter om bij het onderzoek van alle aan het hoofdgeding eigen omstandigheden, te weten de contractuele bepalingen die de economische en commerciële realiteit van de verhouding tussen de partijen weergeven en het doel van artikel 4, lid 4, van het Verdrag van Rome, uit te maken of en in welke mate de betrokken commissieovereenkomst voor vervoer hoofdzakelijk het eigenlijke vervoer van het betrokken goed betrof.

32. Gelet op voorgaande overwegingen dient op de eerste vraag te worden geantwoord dat artikel 4, lid 4, laatste zin, van het Verdrag van Rome aldus moet worden uitgelegd dat deze bepaling enkel van toepassing is op een commissieovereenkomst voor vervoer wanneer de overeenkomst hoofdzakelijk het eigenlijke vervoer van het betrokken goed betreft, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan.

Tweede vraag

33. Met zijn tweede vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen of het recht dat van toepassing is op een overeenkomst voor goederenvervoer, wanneer dit niet kan worden bepaald op grond van de tweede zin van artikel 4, lid 4, van het Verdrag van Rome, moet worden bepaald aan de hand van de algemene regel van lid 1 van dat artikel of van het algemene vermoeden van lid 2 van datzelfde artikel.

34. Volgens de rechtspraak van het Hof moet de nationale rechter steeds op basis van de vermoedens van artikel 4, leden 2 tot en met 4, van dit Verdrag, die beantwoorden aan het algemene vereiste van voorzienbaarheid van het recht en dus van rechtszekerheid in de contractuele verhoudingen, bepalen welke recht van toepassing is (zie in die zin arrest ICF, EU:C:2009:617, punt 62).

35. Bijgevolg dient te worden nagegaan of de mogelijkerwijs vastgestelde niet-toepasselijkheid van het vermoeden van artikel 4, lid 4, van het Verdrag van Rome ertoe leidt dat geen toepassing kan worden gemaakt van het algemene vermoeden van lid 2 van datzelfde artikel en dus de algemene regel van lid 1 van datzelfde artikel moet worden toegepast.

36. Ingevolge artikel 4, lid 4, eerste zin, van dit Verdrag geldt het vermoeden van lid 2 van datzelfde artikel niet voor de overeenkomst voor goederenvervoer. Ingevolge lid 4, tweede zin, van dat artikel wordt de overeenkomst voor goederenvervoer beheerst door het recht van het land waarin de hoofdvestiging van de vervoerder is gelegen ten tijde van de sluiting van de overeenkomst indien de plaats van de inlading of lossing van de goederen dan wel de hoofdvestiging van de verzender in datzelfde land is gelegen.

37. Dat artikel 4 bepaalt dus uitdrukkelijk dat het vermoeden van lid 2 ervan niet geldt voor de overeenkomst voor goederenvervoer. Bovendien noemt dit artikel meerdere specifieke aanknopingscriteria aan de hand waarvan kan worden bepaald welk recht op deze categorie van overeenkomsten van toepassing is, waarbij de vestigingsplaats van de vervoerder niet wordt geacht op zich voldoende te zijn.

38. Gelet daarop zou het in strijd zijn met zowel de bewoordingen als de logica van artikel 4, lid 4, van het Verdrag van Rome om het vermoeden van lid 2 van dat artikel toe te passen op een overeenkomst als in het hoofdgeding indien bij gebreke van overeenstemming

van de criteria van de tweede zin van dat lid 4 vaststaat dat het vermoeden van dat lid niet kan worden toegepast.

39. Bovendien strookt de uit het vorige punt voortvloeiende uitlegging ook met de bewoordingen van de conflictregels inzake overeenkomsten voor goederenvervoer van verordening nr. 593/2008, die ratione temporis echter niet op het hoofdgeding van toepassing is. Ingevolge artikel 5 van deze verordening is het immers uitgesloten om bij gebreke van overeenstemming van de daarin bepaalde aanknopingscriteria het recht van het land waarin de vervoerder zijn gewone verblijfplaats heeft toe te passen op deze categorie overeenkomsten en in dat geval is, zoals daarin uitdrukkelijk is voorgeschreven, het recht van toepassing van het land waar de plaats van aflevering, als door de partijen overeengekomen, is gelegen.

40. Wanneer niet is voldaan aan de voorwaarden van artikel 4, lid 4, tweede zin, van het Verdrag van Rome, moet de nationale rechter bijgevolg niet aan de hand van het – definitief buiten toepassing zijnde – vermoeden van lid 2 van datzelfde artikel het op de overeenkomst toepasselijke recht bepalen, doch op basis van het algemene beginsel tot bepaling van het toepasselijke recht dat is vervat in artikel 4, lid 1, eerste zin, dat wil zeggen door vast te stellen met welk land de overeenkomst het nauwst verbonden is.

41. In haar schriftelijke opmerkingen heeft de Franse regering terecht gesteld dat in zoverre de nationale rechter op grond van artikel 4, lid 5, van dit Verdrag het recht van het land waarmee de overeenkomst het nauwst verbonden is moet toepassen en geen toepassing mag maken van het toepasselijke recht dat is bepaald aan de hand van de vermoedens van de leden 2 tot en met 4 van datzelfde artikel, hij a fortiori het recht moet toepassen van het land waarmee de betrokken overeenkomst het nauwst verbonden is, zoals is bepaald in dat artikel 4, lid 1, wanneer aan de hand van lid 4 niet kan worden bepaald welk recht van toepassing is op een overeenkomst voor goederenvervoer (zie in die zin arrest ICF, EU:C:2009:617, punten 63 en 64).

42. Gelet op een en ander dient op de tweede vraag te worden geantwoord dat artikel 4, lid 4, van het Verdrag van Rome aldus moet worden uitgelegd dat het recht dat van toepassing is op een overeenkomst voor goederenvervoer, wanneer dit niet kan worden bepaald op grond van de tweede zin van deze bepaling, moet worden bepaald aan de hand van de algemene regel van lid 1 van dat artikel, dat wil zeggen dat deze overeenkomst wordt beheerst door het recht van het land waarmee zij het nauwst verbonden is.

Derde vraag

43. Vooraf dient, gezien het antwoord op de eerste vraag, te worden verduidelijkt dat de derde vraag slechts aan de orde is in de veronderstelling dat de verwijzende rechter gelet op de omstandigheden van de zaak zou vaststellen dat de in het hoofdgeding aan de orde zijnde overeenkomst niet kan worden gelijkgesteld met een vervoersovereenkomst en derhalve het algemene vermoeden van artikel 4, lid 2, van het Verdrag van Rome voor deze overeenkomst niet geldt.

44. Met deze vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen of artikel 4, lid 2, van het Verdrag van Rome aldus moet worden uitgelegd dat het de nationale rechter toestaat het recht te bepalen dat van toepassing is op de contractuele betrekkingen als die in het hoofdgeding, waarbij een tweede commissionair, met zetel in een andere lidstaat, in de plaats

is getreden van de eerste commissionair-vervoerder, uitsluitend op basis van de vestigingsplaats van de hoofdcommissionair.

45. Zoals in punt 22 van het onderhavige arrest in herinnering is gebracht, wordt op grond van artikel 4, lid 2, vermoed dat de overeenkomst het nauwst verbonden is met het land waar de partij die de kenmerkende prestatie moet verrichten, op het tijdstip van het sluiten van deze overeenkomst haar gewone verblijfplaats, haar hoofdbestuur, haar hoofdvestiging of een andere vestiging heeft die de prestatie moet verrichten.

46. Wanneer het gaat om een overeenkomst die onder artikel 4, lid 2, van het Verdrag van Rome valt en het mogelijk is de kenmerkende prestatie ervan te bepalen, moet de nationale rechter bijgevolg in eerste instantie het toepasselijke recht bepalen op basis van de specifieke aanknopingscriteria van dat lid 2, zoals in punt 35 van het onderhavige arrest in herinnering is gebracht (zie in die zin arrest ICF, EU:C:2009:617, punt 62).

47. Zoals blijkt uit zowel de bewoordingen van artikel 4, lid 2, van het Verdrag van Rome, waarin uitdrukkelijk voorbehoud wordt gemaakt met betrekking tot de toepassing van lid 5 van dat artikel, als de rechtspraak van het Hof, kan dit vermoeden buiten toepassing worden gelaten wanneer is voldaan aan de voorwaarden van dat lid 5 (zie in die zin arrest ICF, EU:C:2009:617, punten 63 en 64).

48. Uit het voorgaande volgt dat de rechter in tweede instantie moet nagaan of gelet op alle omstandigheden van het bij hem aanhangige geding dient te worden afgestapt van de oplossing waartoe hij is gekomen krachtens dat lid 2. Daartoe moet hij de banden vergelijken die bestaan tussen de overeenkomst en, enerzijds, het land waar de partij die de kenmerkende prestatie verricht op het tijdstip van het sluiten van de overeenkomst haar gewone verblijfplaats heeft, en, anderzijds, een ander land waarmee deze overeenkomst nauw verbonden is.

49. De verwijzende rechter moet immers een algehele beoordeling maken van alle objectieve elementen die kenmerkend zijn voor de contractuele verhouding en uitmaken welk element of welke elementen volgens hem van het grootste belang zijn (zie naar analogie arrest Schlecker, C-64/12, EU:C:2013:551, punt 40). Zoals de Commissie heeft benadrukt, moet onder de belangrijke aanknopingselementen met name rekening worden gehouden met het bestaan van een nauwe band tussen de betrokken overeenkomst en een of meerdere andere overeenkomsten die eventueel deel uitmaken van dezelfde reeks van opeenvolgende overeenkomsten, alsmede met de plaats van aflevering van de goederen.

50. Deze uitlegging vindt ook steun in punt 20 van de considerans van verordening nr. 593/2008, waarin het bestaan van een reeks van opeenvolgende overeenkomsten die verbonden zijn met de betrokken overeenkomst, uitdrukkelijk als relevant aanknopingscriterium wordt genoemd.

51. Gelet op voorgaande overwegingen dient op de derde vraag te worden geantwoord dat artikel 4, lid 2, van het Verdrag van Rome aldus moet worden uitgelegd dat ingeval wordt aangevoerd dat een overeenkomst nauwer is verbonden met een ander land dan het land waarvan het recht is aangewezen op basis van het vermoeden van dat lid, de nationale rechter de banden moet vergelijken tussen deze overeenkomst en, enerzijds, het land waarvan het recht is aangewezen op basis van het vermoeden en, anderzijds, het andere betrokken land. Daarbij moet de nationale rechter rekening houden met alle omstandigheden, daaronder

begrepen het bestaan van andere overeenkomsten die met de betrokken overeenkomst verbonden zijn.

Kosten

52. Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof (Derde kamer) verklaart voor recht:

1) Artikel 4, lid 4, laatste zin, van het Verdrag inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst, ter ondertekening opengesteld te Rome op 19 juni 1980, moet aldus worden uitgelegd dat deze bepaling enkel van toepassing is op een commissieovereenkomst voor vervoer wanneer de overeenkomst hoofdzakelijk het eigenlijke vervoer van het betrokken goed betreft, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan.

2) Artikel 4, lid 4, van dit Verdrag moet aldus worden uitgelegd dat het recht dat van toepassing is op een overeenkomst voor goederenvervoer, wanneer dit niet kan worden bepaald op grond van de tweede zin van deze bepaling, moet worden bepaald aan de hand van de algemene regel van lid 1 van dat artikel, dat wil zeggen dat deze overeenkomst wordt beheerst door het recht van het land waarmee zij het nauwst verbonden is.

3) Artikel 4, lid 2, van dit Verdrag moet aldus worden uitgelegd dat ingeval wordt aangevoerd dat een overeenkomst nauwer is verbonden met een ander land dan het land waarvan het recht is aangewezen op basis van het vermoeden van dat lid, de nationale rechter de banden moet vergelijken tussen deze overeenkomst en, enerzijds, het land waarvan het recht is aangewezen op basis van het vermoeden en, anderzijds, het andere betrokken land. Daarbij moet de nationale rechter rekening houden met alle omstandigheden, daaronder begrepen het bestaan van andere overeenkomsten die met de betrokken overeenkomst verbonden zijn.

Cour d'appel de Liège, arrêt du 4 novembre 2014

Huwelijk – Attest van geen huwelijksbeletselen – Verzet door het parket – Beginpunt van de termijn voor verzet

Mariage – Certificat de non-empêchement à mariage – Opposition du parquet – Point de départ du délai d'opposition

EN CAUSE DE:

Monsieur le Procureur général, en la personne de Mme Brigitte GOBLET, Substitut du procureur général, en son parquet, palais de Justice, place St-Lambert, 16 à 4000 LIEGE,

partie appelante, présente,

contre

X, domiciliée à 4000 LIEGE, […],

partie intimée,

représentée par Maître STERKENDRIES Marie loco Maître ANDRIEN Dominique, avocat à 4000 LIEGE, Mont Saint Martin, 22,

Vu les feuilles d'audiences des 10/9/14, 7/10/14 et de ce jour

APRÈS EN AVOIR DÉLIBÉRÉ:

Vu la requête d'appel déposée le 5 juin 2014 par laquelle le Procureur du Roi de Liège interjette appel d'un jugement prononcé le 23 mai 2014 par le tribunal de première instance de Liège et intime X.

Vu les conclusions de l'intimée et les dossiers déposés par les 2 parties.

Antécédents et objet de l'appel

Le 5 décembre 2013, X sollicite auprès de l'ambassade de Belgique à Tunis un certificat de non empêchement à mariage en vue de se marier en Tunisie avec un sieur Y.

Le 19 février 2014, l'ambassade lui refuse le certificat au motif qu'*« il ressort d'une combinaison des éléments suivants que l'intention d'au moins l'un de vous deux ne semble pas être la création d'une communauté de vie durable (art.146bis CC)... »*.

Le 24 mars 2014, le Procureur du Roi notifie à l'intéressée un avis défavorable en s'opposant à la délivrance du certificat demandé.

Par citation du 27 mars 2014, X assigne Madame le Procureur du Roi aux fins d'entendre dire qu'à défaut d'opposition régulière dans son chef, le chef du consulat doit délivrer sans délai le certificat de non empêchement à mariage sollicité le 5 décembre 2013.

Aux termes du jugement entrepris, le premier juge a dit le recours recevable et fondé et a levé l'opposition du Procureur du Roi qui n'a pas été formulée dans le délai prescrit par la loi.

Il a condamné l'Etat belge aux dépens.

Par son appel, le procureur du Roi sollicite qu'il soit dit que son refus a bien été notifié valablement et qu'en tout état de cause, il ne peut être condamné au paiement d'une indemnité de procédure.

Discussion

L'article 20/1 de la loi du 31 décembre 1851 sur les consulats et la juridiction consulaire, tel que modifié par la loi du 2 juin 2013 prévoit que: *« ... dans les trois mois de la réception de la demande du certificat, dont le consulat accuse réception lors de l'introduction de la demande, le procureur du Roi peut s'opposer à sa délivrance. Il peut prolonger le délai de deux mois au plus. Il informe sans délai les parties intéressées, le consulat auquel l'attestation a été demandée, l'Office des Etrangers et l'officier de l'état civil de la commune en Belgique où le requérant est domicilié, de son opposition motivée. La levée de l'opposition peut être demandée dans le mois de la notification de l'opposition devant le tribunal de première instance du ressort du procureur du Roi qui s'est opposé à la délivrance du certificat... ».*

L'appelant fait valoir que le délai de 3 mois ne peut commencer à courir qu'à partir de l'accusé de réception du dossier délivré par son office, ceci étant justifié par le fait que les demandes de certificat sont toutes faites hors Belgique et qu'il faut déjà compter un certain temps pour que le dossier arrive dans ses services.

Il ne peut être suivi.

La cour se réfère aux justes motifs du premier juge qui a considéré que cette disposition ne souffrait pas d'interprétation.

C'est bien à partir de l'accusé de réception de la demande de certificat adressée à l'ambassade que court le délai de 3 mois, la loi ne faisant par ailleurs pas état d'un accusé de réception du parquet à l'égard du consulat ni de délai pour les communications entre l'ambassade et le procureur du roi.

A juste titre, le premier juge a relevé que l'esprit de la loi est d'aboutir à une gestion dynamique, le parquet ne pouvant prolonger le délai que de 2 mois et que suivre le raisonnement exposé par le procureur du Roi pourrait rendre interminable la durée du traitement de la demande.

Si le parquet estime ne pas disposer de suffisamment de temps pour examiner le dossier, la loi prévoit qu'il peut solliciter une prolongation du délai de 2 mois, ce qu'il n'a pas fait en l'espèce.

Il résulte de ces considérations que le certificat de non-empêchement à mariage ayant été sollicité le 5 décembre 2013 selon l'accusé de réception, l'opposition formulée par le procureur du Roi le 24 mars 2014 l'a été au-delà de 3 mois, soit hors délai.

Dans ce cas, il incombe au chef du consulat de délivrer le certificat sans délai (art. 20/1 in fine).

Quant aux dépens

Le premier juge a condamné l'Etat belge aux dépens en ce comprise l'indemnité de procédure.

C'est bien l'Etat belge qui doit, le cas échéant, supporter les dépens, le Procureur général ne faisant qu'agir en son nom.

Par ailleurs, une indemnité de procédure ne peut être mise à charge de l'Etat lorsque l'action a été intentée exclusivement dans l'intérêt général et en toute indépendance en vue de faire respecter les conditions requises par le Code Civil pour contracter mariage, laquelle doit être traitée de la même façon que l'action publique (Cour.Const., n° 42/2013, 21 mars 2013).

Le jugement sera donc réformé sur ce point.

PAR CES MOTIFS:

Vu l'article 24 de la loi du 15 juin 1935 sur l'emploi des langues en matière judiciaire,

La cour,

Statuant contradictoirement,

Reçoit l'appel,

Confirme le jugement entrepris sous l'émendation que seuls les frais de citation seront mis à charge du Procureur général, les autres dépens d'instance et d'appel étant délaissés à X.

Ainsi prononcé en chambre du conseil de la dixième chambre de la cour d'appel de Liège, où siégeait le conseiller f.f. de président Jacqueline BAIVERLIN comme juge unique et prononcé en audience publique du 04 novembre 2014 par le conseiller f.f. de président Jacqueline BAIVERLIN, avec l'assistance du greffier France MARTIN.

Hof van Beroep te Gent, arrest van 23 oktober 2014

Schijnhuwelijk – Nietigverklaring huwelijk – Brussel IIbis – Toepasselijk recht – Artikel 46 WIPR – Schadevergoeding voor tergend en roekeloos hoger beroep

Mariage de complaisance – Annulation de mariage – Bruxelles IIbis – Droit applicable – Article 46 CODIP – Indemnité pour cause d'appel téméraire et vexatoire

IN DE ZAAK VAN:

B. S., wonende te 9000 Gent, […]

appellante,

voor wie optreedt mr. Fanny De Cock, advocaat met kantoor te 9900 Eeklo, Blommekens 48 bus 1

tegen

1. PROCUREUR-GENERAAL BIJ HET HOF VAN BEROEP TE GENT
   met kantoor te 9000 Gent, Savaanstraat 11 bus 101

   eerste geïntimeerde
   verschenen in de persoon van advocaat-generaal Dominique Debrauwere

2. B. B.
   wonende te 9000 Gent, […]

   tweede geïntimeerde
   voor wie optreedt mr. Bertrand Vrijens, advocaat met kantoor te 9000 Gent, Kortrijksesteenweg 641

verleent het hof het volgende arrest:

I. BEROEPEN VONNIS

Bij vonnis van 2 februari 2012 in de zaak met A.R. nr. 06/4147/A verklaart de derde kamer van de rechtbank van eerste aanleg te Gent, op vordering van de procureur des Konings bij deze rechtbank, het huwelijk dat op 18 juli 2002 te Turkije/Sultandagi werd gesloten tussen S. B. en B. B. nietig, derwijze dat het geen uitwerking heeft in België.

De nietigverklaring includeert, overeenkomstig artikel 1385 Ger.W., (1) dat het beschikkende gedeelte van het vonnis, eens in kracht van gewijsde getreden, wordt overgeschreven in het register van de huwelijksakten van de stad Gent, (2) dat hiervan randmelding wordt gemaakt bij de bedoelde huwelijksakte en (3) dat de ambtenaar van de burgerlijke stand van de stad Gent, die de randmelding doorvoert, hiervan kennis geeft aan de procureur des Konings, die

ervoor zorg draagt dat de randmelding op eenvormige wijze wordt aangebracht door de hoofdgriffier bij de rechtbank van eerste aanleg te Gent in het bedoelde register ter griffie en op de jaarlijkse en tienjaarlijkse tabellen. De nietigverklaring includeert dat van de huwelijksakte geen uitgifte, afschrift of uittreksel mag worden afgeleverd zonder voormelde randmelding, op straffe van schadevergoeding.

De rechtbank veroordeelt S. B. en B. B. tot de gedingkosten, enkel nuttig te begroten aan de zijde van de procureur des Konings op een bedrag van 21,70 euro.

II. HOGER BEROEP

1. Bij verzoekschrift neergelegd ter griffie van het hof op 30 maart 2012 stelt S. B. hoger beroep in.

Het hof heeft het dossier van de rechtspleging en de overgelegde stukken ingezien.

Het hof aanziet de conclusie van S. B. van 31 december 2013, de conclusie van B. B. van 28 juni 2013 en de conclusie van de procureur-generaal van 30 juni 2014 als alomvattende syntheseconclusies in de zin van artikel 748*bis* Ger.W., om ze aldus, met instemming van de partijen, in het debat te houden.

2. Met zijn hoger beroep beoogt S. B. in essentie de afwijzing van de oorspronkelijke vordering tot nietigverklaring van het huwelijk.

De procureur-generaal neemt conclusie tot afwijzing van het hoger beroep en zodoende tot bevestiging van het beroepen vonnis. De procureur-generaal beoogt bijkomend een schadevergoeding ten bedrage van 1.500,00 euro omwille van het beweerdelijk tergende en roekeloze hoger beroep.

B. B. neemt conclusie in de lijn van het hoger beroep van S. B.

3. De zaak is behandeld op de terechtzitting van 18 september 2014, waarna het hof het debat heeft gesloten en de zaak in beraad heeft genomen.

III. BEOORDELING

1. Het hoger beroep is tijdig en regelmatig ingesteld.

Het hoger beroep is ontvankelijk.

2. De rechtbank van eerste aanleg te Gent en (bijgevolg) dit hof zijn internationaal en materieel/territoriaal bevoegd om van de vordering tot nietigverklaring kennis te nemen (art. 1,a en 3.1,a van de EG-verordening nr. 2201/2003 van de Raad van 27 november 2003 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid en tot intrekking van EG-verordening nr. 1347/2000 dan wel de artt. 42-43 WIPR; art. 624, *sub* 1° Ger.W.; S. Saroléa, “Commentaar bij art. 42 WIPR”, in J. Erauw e.a., *Het WIPR becommentarieerd*, Antwerpen/Brussel, Intersentia/Bruylant, 2006, 230-231).

3. S. B. had/heeft de Turkse nationaliteit en B. B. de Belgische nationaliteit.

Gelet op de verschillende nationaliteit van de partijen, rijst de vraag naar het toepasselijke recht. Het huwelijk behelst de staat van de personen, terwijl de wetgeving dienaangaande de openbare orde raakt.

Artikel 46, eerste lid WIPR bepaalt dat, onder voorbehoud van artikel 47, de voorwaarden voor de geldigheid van het huwelijk voor elke echtgenoot worden beheerst door het recht van de Staat waarvan hij bij de voltrekking de nationaliteit had. Vóór de inwerkingtreding van het WIPR (op 1 oktober 2004) gold dezelfde verwijzingsregel, zodat het niet uitmaakt dat het litigieuze huwelijk tussen S. B. en B. B. dateert van vóór 1 oktober 2004.

Een internationaal huwelijk is geldig gesloten wanneer, wat betreft de grondvoorwaarden, beide echtgenoten voldoen aan hun nationale wet en, wat betreft de vormvoorwaarden, de *lex locus regit actum* wordt gevolgd.

Enkel de grondvoorwaarden van het huwelijk staan hier ter discussie. De nationale wet van ieder van de echtgenoten moet distributief worden toegepast, onder voorbehoud van de exceptie van de Belgische internationale openbare orde. In de respectieve toepasselijke wetgevingen moet normaliter worden nagegaan wat onder toestemmingsvereiste wordt verstaan (J.-Y. Carlier, "Commentaar bij art. 46 WIPR", in J. Erauw e.a., *Het WIPR becommentarieerd*, Antwerpen/Brussel, Intersentie/Bruylant, 2006, 249).

Verder is het Belgische proces- en bewijsrecht van toepassing.

4. Artikel 146*bis* BW, ingevoerd bij Wet van 4 mei 1999 (tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende het huwelijk) bepaalt dat er geen huwelijk (en derhalve wel een schijnhuwelijk) is wanneer, ondanks de gegeven formele toestemmingen tot het huwelijk, uit een geheel van omstandigheden blijkt dat de intentie van minstens een van de echtgenoten kennelijk niet is gericht op het tot stand brengen van een duurzame levensgemeenschap, maar enkel op het bekomen van een verblijfsrechtelijk voordeel dat is verbonden aan de staat van gehuwde.

Bij de beoordeling of het huwelijk een schijnhuwelijk is, moet a priori worden nagegaan of de partijen een duurzame levensgemeenschap beogen (S. D'Hondt, "Commentaar bij art. 146*bis* BW", *Comm. Pers.* 2000, 6-9, nr. 5; S. Lefebvre, "Schijnhuwelijken", *NjW* 2007, 818, nr. 2). Ontbreekt bij een van de echtgenoten de intentie om duurzaam met de andere samen te leven, dan kan tot een schijnhuwelijk worden besloten wanneer het bekomen van een verblijfsrechtelijk voordeel combinatie vindt met andere motieven. Het gebruik van de term 'enkel' in voormelde wetsbepaling wijst op een exclusiviteit die niet slaat op de motieven voor het aangaan van een schijnhuwelijk, maar die de uitsluiting van de intentie om een duurzame levensgemeenschap te vormen beklemtoont (G. Verschelden, *Handboek Belgisch familierecht*, Brugge, die Keure, 2010, 419, nr. 996). Van zodra vaststaat dat de intentie van (minstens één van) de echtgenoten niet is gericht op het tot stand brengen van een duurzame levensgemeenschap, gaat het om een schijnhuwelijk.

Wie het schijnkarakter van een huwelijk inroept, moet duidelijke indicaties hebben dat het huwelijk kennelijk niet is gericht op het vormen van een duurzame levensgemeenschap. In de regel kan de beweerde simulatie slechts blijken uit een geheel van omstandigheden. Het

gebeurlijk illegale verblijf in België is slechts een element in de beoordeling, nu het legale verblijf als dusdanig geen voorwaarde voor een geldig huwelijk uitmaakt en het recht om te huwen niet is verbonden aan de verblijfstoestand van de betrokken partijen. Willen de echtgenoten een duurzame levensgemeenschap tot stand brengen, terwijl zij ook een verblijfsrechtelijk voordeel nastreven, dan gaat het niet om een schijnhuwelijk (G. Verschelden, *Handboek Belgisch familierecht*, Brugge, die Keure, 2010, 419-420, nr. 998).

Na de voltrekking van een schijnhuwelijk kan iedere belanghebbende, met inbegrip van het openbaar ministerie, de nietigverklaring ervan vorderen. De feitenrechter die op die vordering ingaat en zodoende het huwelijk nietig verklaart wegens simulatie, en dit op basis van regelmatig verzamelde en voorgelegde bewijsstukken, schendt noch de artikelen 8 of 12 EVRM noch artikel 23 BUPO: het recht om te huwen moet inderdaad slechts worden gewaarborgd als het om een werkelijk huwelijk gaat, terwijl in geval van een schijnhuwelijk er geen sprake is van een gezinsleven.

Een schijnhuwelijk wordt bestraft met de absolute nietigheid van het huwelijk. Deze nietigheid kan niet worden gedekt. Er moet worden gelet op het voornemen van de echtgenoten op de dag van het huwelijk. Uit het optreden van moeilijkheden tussen de echtgenoten achteraf kan niet worden afgeleid dat zij niet werkelijk het voornemen hadden om zich bij de instelling van het huwelijk aan te sluiten. Dit neemt echter niet weg dat de rechter, bij zijn beoordeling van de toestemming tot het sluiten van het huwelijk, ook rekening kan houden met een geheel van gebeurtenissen rond de huwelijkssluiting, meer bepaald alles wat eraan voorafging, maar ook alle latere gebeurtenissen die een licht kunnen werpen op de werkelijke intentie(s) van de partijen op het ogenblik van de huwelijkssluiting (G. Verschelden e.a., "Overzicht van rechtspraak (2007-2011): Familierecht", *TPR* 2012, 1667, nr. 242).

Het bewijs van een schijnhuwelijk kan worden geleverd door alle middelen van recht, en dus ook door vermoedens. Wanneer sprake is van precieze en samenhangende vermoedens die veinzing van een van de echtgenoten aantonen, kan de nietigheid van het huwelijk met zekerheid worden uitgesproken. Het betreft een feitenkwestie, derwijze dat elke zaak *in concreto* feitenrechterlijke beoordeling vindt. Het komt erop aan dat de feitenrechter een geheel van omstandigheden aanduidt die met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid aantonen dat het gesloten huwelijk is afgewend van zijn normale intentie en dat de partijen of een van hen op het ogenblik van de voltrekking van het huwelijk nooit de bedoeling hebben gehad om een duurzame levensgemeenschap tot stand te brengen. Waar deze intentie nagenoeg nooit met volstrekte zekerheid kan worden achterhaald, moeten de aangevoerde (bewijs)middelen van de eiser tot nietigverklaring een decisief karakter hebben, zodat een eenduidig en niet tegengesproken vermoeden ontstaat. Blijft twijfel bestaan over de intentie(s) van (een van) de betrokken partijen, dan kan de nietigverklaring niet worden uitgesproken (G. Verschelden e.a., "Overzicht van rechtspraak (2007-2011): Familierecht", *TPR* 2012, 1667-1668, nr. 242).

5. Gelet op (1) de diverse elementen die de eerste rechter evalueert en vervolgens samenvat op *folio's* 253-254 van het beroepen vonnis en (2) de diverse (grotendeels overlappende) elementen die de procureur-generaal omstandig duidt in zijn conclusie p. 2-8, is ook het hof van oordeel dat afdoende is aangetoond dat de intentie van S. B. en B. B. bij hun huwelijk op 18 juli 2002 kennelijk niet was gericht op het tot stand brengen van een duurzame levensgemeenschap. Het geheel van omstandigheden leert dat het gesloten huwelijk manifest is afgewend van zijn normale intentie en dat de partijen op het ogenblik van de

voltrekking van het huwelijk nooit de bedoeling hebben gehad om een duurzame levensgemeenschap tot stand te brengen.

Aldus:

- is uit onderzoek gebleken dat zowel B. B. als haar ex-echtgenoot (H. B.) zware schulden hadden en dat zij die schuldenlast wensten te verminderen door tegen betaling schijnhuwelijken aan te gaan met (verre) familieleden, terwijl B. B. en haar ex-echtgenoot (met hun twee kinderen) zijn blijven samenwonen/samenleven (in België);

- volgden (1) de echtscheiding tussen B. B. en haar ex-echtgenoot in het voorjaar van 2002 en (2) het huwelijk tussen S. B. en B. B. snel op elkaar;

- legden S. B. en B. B. manifest verschillende/tegenstrijdige verklaringen af omtrent de aanvang van hun relatie en de aanzet tot het huwelijk, al dan niet in overeenstemming met de Turkse culturele waarden/tradities;

- is er een relatief groot leeftijdsverschil tussen S. B. (°[…] 1964) en B. B. (°[…] 1980);

- was het huwelijk in Turkije/Sultandagi enkel een formele aangelegenheid met enkele naaste familieleden (waaronder al dan niet de vader van B. B.), terwijl er geen verlovingsfeest of huwelijksfeest was;

- bleken S. B. en B. B. zich niet te herinneren wie de getuigen waren;

- is B. B. nadien terug naar België gekomen;

- is gebleken dat B. B. bij de huwelijksaangifte (op 4 februari 2003) verkeerdelijk huwelijksdocumenten van haar ex-echtgenoot had meegebracht, waarbij zij verklaarde dat haar ex-echtgenoot nog bij haar inwoonde, omdat hij nog geen onderdak had gevonden en al diens ‘papieren’ bij haar lagen;

- bleek B. B. de juiste trouwdatum niet te kennen, zo evenmin over trouwfoto’s/herinneringen te beschikken;

- is B. B. *medio* 2003 teruggekeerd naar Turkije, waar bij haar een kind zou zijn verwekt (beweerdelijk door S. B., maar mogelijk/wellicht ook door een zekere A. D.);

- is B. B. nadien terug naar België gekomen, waar zij is bevallen van een zoon (H. B., °[…]);

- is S. B. in het voorjaar van 2005 (middels een visum tot gezinshereniging) naar België gekomen;

- legden S. B. en B. B. manifest verschillende/tegenstrijdige verklaringen af omtrent de precieze overgangsperioden tussen Turkije en België;

- hebben S. B. en B. B. slechts een tweetal jaren officieel samengewoond, terwijl er van S. B. op diens officiële adres nagenoeg geen kledij aanwezig was, zo evenmin bijvoorbeeld scheergerei of ondergoed;

- kon S. B. geen correcte beschrijving geven van het interieur van de zogeheten echtelijke woning, waarvan hij mogelijk zelfs geen sleutel had;

- hebben S. B. en B. B. derhalve niet daadwerkelijk/duurzaam samengeleefd als man en vrouw;

- zijn S. B. en B. B., beweerdelijk gelet op financiële problemen veroorzaakt door de ex-echtgenoot van B. B., begin 2009 uit de echt gescheiden.

6. In voormelde omstandigheden heeft de eerste rechter terecht besloten tot een schijnhuwelijk, om het bijgevolg nietig te verklaren *ex tunc*, aangezien, bij gebrek aan (bewezen) goede trouw aan de zijde van S. B. en B. B., geen putatief huwelijk kan worden aangenomen (art. 201 BW).

Een en ander raakt de openbare orde, zodat de toetsing aan het Turkse recht zich niet meer opdringt, nu deze niet tot een ander besluit zou kunnen leiden.

7. Dat de Dienst Vreemdelingenzaken het litigieuze huwelijk in het raam van de verblijfsproblematiek niet als een schijnhuwelijk aanzag, verandert voormelde beoordeling niet.

8. Het hoger beroep kan niet slagen.

Gelet op het manifest tergende en roekeloze karakter ervan en de *extra* schade die de belasting van het overheidsapparaat met dergelijke kennelijk onrechtmatig aangewende rechtsmiddelen meebrengt, gaat het hof in op de door de procureur-generaal ten laste van S. B. gevorderde schadevergoeding ten bedrage van 1.500,00 euro. Het procesgedrag van S. B. druist grovelijk in tegen dat van een doorsnee zorgvuldige burger/procespartij, derwijze dat hij het overheidsapparaat onterecht overbelast en op die manier de gemeenschap schaadt.

IV. GEDINGKOSTEN

1. Het hof beaamt de beoordeling van de eerste rechter over de gedingkosten.

2. S. B. en B. B. dienen, als de in het ongelijk gestelde partijen, te worden verwezen in de kosten van het hoger beroep (art. 1017, eerste lid Ger.W.).

3. Deze kosten zijn enkel nuttig te begroten aan de zijde van de procureur-generaal, die er echter geen opgave van doet.

4. Wat betreft de kosten van betekening van de tussengekomen rechterlijke uitspraken, geldt artikel 1024 Ger.W.

OP DEZE GRONDEN,

HET HOF, recht doende op tegenspraak

met inachtneming van (de artt. 2 e.v. en inz.) artikel 24 van de Wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken,

verklaart het hoger beroep ontvankelijk doch ongegrond,

bevestigt het beroepen vonnis van 2 februari 2012,

bevestigt zodoende onder meer dat het huwelijk dat op 18 juli 2002 te Turkije/Sultandagi werd gesloten tussen S. B. (van de Turkse nationaliteit, geboren te Turkije/[…] op […]) en B. B. (van de Belgische nationaliteit, geboren te Turkije/[…] op […]) nietig is, derwijze dat het geen uitwerking heeft in België,

veroordeelt S. B. tot betaling van de door de procureur-generaal gevorderde schadevergoeding wegens tergend en roekeloos hoger beroep ten bedrage van 1.500,00 euro ten behoeve van de Belgische Staat,

wijst evenwel op de vanaf 3 oktober 2013 toepasselijke wet van 2 juni 2013 (tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, de wet van 31 december 1851 met betrekking tot de consulaten en de consulaire rechtsmacht, het Strafwetboek, het Gerechtelijk Wetboek en de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, met het oog op de strijd tegen de schijnhuwelijken en de schijnwettelijke samenwoningen), waarbij onder meer een nieuw artikel 193*ter* in het Gerechtelijk Wetboek wordt ingevoegd, dat luidt als volgt:

> "Elk exploot van betekening van een vonnis of arrest dat een huwelijk nietig verklaart, wordt door de gerechtsdeurwaarder onmiddellijk in afschrift meegedeeld aan het openbaar ministerie en de griffier van het gerecht dat de beslissing heeft uitgesproken.
>
> Wanneer de nietigheid van het huwelijk is uitgesproken bij een in kracht van gewijsde gegaan vonnis of arrest, stuurt de griffier, onverwijld, een uittreksel bevattende het beschikkende gedeelte en de vermelding van de dag van het in kracht van gewijsde treden van het vonnis of arrest aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar het huwelijk voltrokken is of, wanneer het huwelijk niet in België voltrokken is, aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van Brussel. Indien het gaat om de nietigverklaring van een huwelijk dat is aangegaan met overtreding van de artikelen 146*bis* of 146*ter* stuurt hij het uittreksel tegelijkertijd aan de Dienst Vreemdelingenzaken.
>
> De griffier brengt de partijen hiervan in kennis.
>
> De ambtenaar van de burgerlijke stand schrijft het beschikkende gedeelte onverwijld over in zijn registers; melding daarvan wordt gemaakt op de kant van de akte van huwelijk en van de akten van de burgerlijke stand die betrekking hebben op de kinderen, indien deze in België zijn opgemaakt of overgeschreven.",

veroordeelt S. B. en B. B. tot de gedingkosten van het hoger beroep, enkel nuttig te begroten aan de zijde van de procureur-generaal, die er echter geen opgave van doet.

Aldus gewezen door de elfde kamer van het Hof van beroep te Gent, recht doende in burgerlijke zaken als familiekamer, samengesteld uit:

Mevrouw V. De Clercq, raadsheer, waarnemend voorzitter,
De heer S. Mosselmans, raadsheer,
Mevrouw A. Stubbe, raadsheer,

en uitgesproken door de wn. voorzitter van de kamer in openbare terechtzitting op drieëntwintig oktober tweeduizend en veertien, bijgestaan door Mevrouw C. De Pauw, griffier.

Hof van Beroep te Gent, arrest van 23 oktober 2014

Schijnhuwelijk – Huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht – Nietigverklaring huwelijk – Brussel IIbis – Toepasselijk recht – Artikel 46 WIPR

Mariage de complaisance – Mariage entre personnes du même sexe – Annulation de mariage – Bruxelles IIbis – Droit applicable – Article 46 CODIP

IN DE ZAAK VAN:

B. A., wondende te 8700 Tielt/Aarsele, […],

appellant,

voor wie optreedt mr. Kris De Zutter, advocaat met kantoor te 8700 Tielt, Sint-Jansstraat 97

tegen

1. PROCUREUR-GENERAAL BIJ HET HOF VAN BEROEP TE GENT
   met kantoor te 9000 Gent, Savaanstraat 11 bus 101

   eerste geïntimeerde
   verschenen in de persoon van advocaat-generaal Dominique Debrauwere

2. V. W.
   wonende te 8710 Wielsbeke, […]

   tweede geïntimeerde
   voor wie optreedt mr. Isabel Malfait, advocaat met kantoor te 8500 Kortrijk, Burgemeester Nolfstraat 10

verleent het hof het volgende arrest:

I. BEROEPEN VONNIS

Bij vonnis van 11 juli 2012 in de zaak met A.R. nr. 12/0167/A verklaart de vakantiekamer van de rechtbank van eerste aanleg te Brugge, op vordering van de procureur des Konings bij deze rechtbank, het huwelijk dat op 16 februari 2007 te Wielsbeke werd gesloten tussen W. V. en A. B. nietig, derwijze dat het geen uitwerking heeft in België.

De rechtbank beveelt daarbij (1) dat het beschikkende gedeelte van het vonnis, eens in kracht van gewijsde getreden, wordt overgeschreven in het register van de huwelijksakten van de gemeente Wielsbeke, (2) dat hiervan randmelding wordt gemaakt bij de bedoelde huwelijksakte en (3) dat de ambtenaar van de burgerlijke stand van de stad Wielsbeke, die de randmelding doorvoert, hiervan kennis geeft aan de procureur des Konings, die ervoor zorg draagt dat de randmelding op eenvormige wijze wordt aangebracht door de hoofdgriffier bij de rechtbank van eerste aanleg te Brugge in het bedoelde register ter griffie en op de jaarlijkse

en tienjaarlijkse tabellen. De rechtbank beveelt verder dat van de huwelijksakte geen uitgifte, afschrift of uittreksel mag worden afgeleverd zonder voormelde randmelding, op straffe van schadevergoeding.

De rechtbank veroordeelt W. V. en A. B. (solidair) tot de gedingkosten, enkel nuttig te begroten aan de zijde van de procureur des Konings op een bedrag van 33,08 + 41,38 = 74,46 euro.

II. HOGER BEROEP

1. Bij verzoekschrift neergelegd ter griffie van het hof op 26 september 2012 stelt A. B. hoger beroep in.

[…]

2. Met zijn hoger beroep beoogt A. B. in essentie de afwijzing van de oorspronkelijke vordering tot nietigverklaring van het huwelijk.

De procureur-generaal neemt conclusie tot afwijzing van het hoger beroep en zodoende tot bevestiging van het beroepen vonnis.

Ook W. V. neemt conclusie tot afwijzing van het hoger beroep en zodoende tot bevestiging van het beroepen vonnis.

3. De zaak is (met toepassing van art. 747, § 2, zesde lid Ger.W.) behandeld op de terechtzitting van 18 september 2014, waarna het hof het debat heeft gesloten en de zaak in beraad heeft genomen.

A. B. was daarbij ook in persoon aanwezig.

III. BEOORDELING

1. Het hoger beroep is (gelet op de betekening van het beroepen vonnis op 29 augustus 2012) tijdig en regelmatig ingesteld.

Onderhavig geding behelst een onsplitsbaar geschil (art. 31 Ger.W.), derwijze dat de naleving van artikel 1053 Ger.W. de openbare orde raakt (Cass. 16 januari 1976, *Arr. Cass.* 1976, 577; Cass. 24 februari 2005, *Arr. Cass.* 2005, 458). Krachtens het eerste lid van deze bepaling, dient de appellant zijn hoger beroep te richten tegen alle partijen wier belang met dat van hem strijdig is. Krachtens het tweede lid van dezelfde bepaling, dient de appellant alle andere partijen sowieso voor de sluiting van het debat te betrekken.

A. B. en W. V. hebben in eerste aanleg enigszins tegen elkaar conclusie genomen en zodoende tegenstrijdige standpunten ingenomen, daar waar W. V. (in ondergeschikte orde) stelt dat zijn bedoelingen bij het litigieuze huwelijk oprecht waren, derwijze dat hij zich in voorkomend geval van nietigverklaring van het huwelijk tot vrijwaring richtte tegen A. B. wat betreft de gedingkosten waartoe W. V. zou worden veroordeeld.

Anders dan de procureur-generaal aanvoert, is het hoger beroep *de facto* mede gericht tegen W. V., derwijze dat artikel 1053 Ger.W. niet in het gedrang is. Dat A. B. blijkens de formulering in zijn verzoekschrift tot hoger beroep W. V. 'mede inzake' betrekt, is geen struikelblok.

Het hoger beroep is ontvankelijk.

2. De rechtbank van eerste aanleg te Brugge en (bijgevolg) dit hof zijn internationaal en materieel/territoriaal bevoegd om van de vordering tot nietigverklaring kennis te nemen (art. 1,a en 3.1,a van de EG-verordening nr. 2201/2003 van de Raad van 27 november 2003 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid en tot intrekking van EG-verordening nr. 1347/2000 dan wel de artt. 42-43 WIPR; art. 624, *sub* 1° Ger.W.; S. Saroléa, "Commentaar bij art. 42 WIPR", in J. Erauw e.a., *Het WIPR becommentarieerd*, Antwerpen/Brussel, Intersentia/Bruylant, 2006, 230-231).

3. A. B. had/heeft de Servische nationaliteit en W. V. de Belgische nationaliteit.

Gelet op de verschillende nationaliteit van de partijen, rijst de vraag naar het toepasselijke recht. Het huwelijk behelst de staat van de personen, terwijl de wetgeving dienaangaande de openbare orde raakt.

Artikel 46, eerste lid WIPR bepaalt dat, onder voorbehoud van artikel 47, de voorwaarden voor de geldigheid van het huwelijk voor elke echtgenoot worden beheerst door het recht van de Staat waarvan hij bij de voltrekking de nationaliteit had.

Een internationaal huwelijk is geldig gesloten wanneer, wat betreft de grondvoorwaarden, beide echtgenoten voldoen aan hun nationale wet en, wat betreft de vormvoorwaarden, de *lex locus regit actum* wordt gevolgd.

Enkel de grondvoorwaarden van het huwelijk staan hier ter discussie. De nationale wet van ieder van de echtgenoten moet distributief worden toegepast, onder voorbehoud van de exceptie van de Belgische internationale openbare orde. In de respectieve toepasselijke wetgevingen moet normaliter worden nagegaan wat onder toestemmingsvereiste wordt verstaan (J.-Y. Carlier, "Commentaar bij art. 46 WIPR", in J. Erauw e.a., *Het WIPR becommentarieerd*, Antwerpen/Brussel, Intersentia/Bruylant, 2006, 249).

Verder is het Belgische proces- en bewijsrecht van toepassing.

4. Artikel 146*bis* BW, ingevoerd bij Wet van 4 mei 1999 (tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende het huwelijk) bepaalt dat er geen huwelijk (en derhalve wel een schijnhuwelijk) is wanneer, ondanks de gegeven formele toestemmingen tot het huwelijk, uit een geheel van omstandigheden blijkt dat de intentie van minstens een van de echtgenoten kennelijk niet gericht is op het tot stand brengen van een duurzame levensgemeenschap, maar enkel op het bekomen van een verblijfsrechtelijk voordeel dat is verbonden aan de staat van gehuwde.

Bij de beoordeling of het huwelijk een schijnhuwelijk is, moet *a priori* worden nagegaan of de partijen een duurzame levensgemeenschap beogen (S. D'Hondt, "Commentaar bij art. 146*bis* BW", *Comm. Pers.* 2000, 6-9, nr. 5; S. Lefebvre, "Schijnhuwelijken", *NjW* 2007, 818,

nr. 2). Ontbreekt bij een van de echtgenoten de intentie om duurzaam met de andere samen te leven, dan kan tot een schijnhuwelijk worden besloten wanneer het bekomen van een verblijfsrechtelijk voordeel combinatie vindt met andere motieven. Het gebruik van de term 'enkel' in voormelde wetsbepaling wijst op een exclusiviteit die niet slaat op de motieven voor het aangaan van een schijnhuwelijk, maar die de uitsluiting van de intentie om een duurzame levensgemeenschap te vormen beklemtoont (G. Verschelden, *Handboek Belgisch familierecht*, Brugge, die Keure, 2010, 419, nr. 996). Van zodra vaststaat dat de intentie van (minstens één van) de echtgenoten niet is gericht op het tot stand brengen van een duurzame levensgemeenschap, gaat het om een schijnhuwelijk.

Wie het schijnkarakter van een huwelijk inroept, moet duidelijke indicaties hebben dat het huwelijk kennelijk niet is gericht op het vormen van een duurzame levensgemeenschap. In de regel kan de beweerde simulatie slechts blijken uit een geheel van omstandigheden. Het gebeurlijk illegale verblijf in België is slechts een element in de beoordeling, nu het legale verblijf als dusdanig geen voorwaarde voor een geldig huwelijk uitmaakt en het recht om te huwen niet is verbonden aan de verblijfstoestand van de betrokken partijen. Willen de echtgenoten een duurzame levensgemeenschap tot stand brengen, terwijl zij ook een verblijfsrechtelijk voordeel nastreven, dan gaat het niet om een schijnhuwelijk (G. Verschelden, *Handboek Belgisch familierecht*, Brugge, die Keure, 2010, 419-420, nr. 998).

Na de voltrekking van een schijnhuwelijk kan iedere belanghebbende, met inbegrip van het openbaar ministerie, de nietigverklaring ervan vorderen. De feitenrechter die op die vordering ingaat en zodoende het huwelijk nietig verklaart wegens simulatie, en dit op basis van regelmatig verzamelde en voorgelegde bewijsstukken, schendt noch de artikelen 8 of 12 EVRM noch artikel 23 BUPO: het recht om te huwen moet inderdaad slechts worden gewaarborgd als het om een werkelijk huwelijk gaat, terwijl in geval van een schijnhuwelijk er geen sprake is van een gezinsleven.

Een schijnhuwelijk wordt bestraft met de absolute nietigheid van het huwelijk. Deze nietigheid kan niet worden gedekt. Er moet worden gelet op het voornemen van de echtgenoten op de dag van het huwelijk. Uit het optreden van moeilijkheden tussen de echtgenoten achteraf kan niet worden afgeleid dat zij niet werkelijk het voornemen hadden om zich bij de instelling van het huwelijk aan te sluiten. Dit neemt echter niet weg dat de rechter, bij zijn beoordeling van de toestemming tot het sluiten van het huwelijk, ook rekening kan houden met een geheel van gebeurtenissen rond de huwelijkssluiting, meer bepaald alles wat eraan voorafging, maar ook alle latere gebeurtenissen die een licht kunnen werpen op de werkelijke intentie(s) van de partijen op het ogenblik van de huwelijkssluiting (G. Verschelden e.a., "Overzicht van rechtspraak (2007-2011): Familierecht", *TPR* 2012, 1667, nr. 242).

Het bewijs van een schijnhuwelijk kan worden geleverd door alle middelen van recht, en dus ook door vermoedens. Wanneer sprake is van precieze en samenhangende vermoedens die veinzing van een van de echtgenoten aantonen, kan de nietigheid van het huwelijk met zekerheid worden uitgesproken. Het betreft een feitenkwestie, derwijze dat elke zaak *in concreto* feitenrechterlijke beoordeling vindt. Het komt erop aan dat de feitenrechter een geheel van omstandigheden aanduidt die met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid aantonen dat het gesloten huwelijk is afgewend van zijn normale intentie en dat de partijen of een van hen op het ogenblik van de voltrekking van het huwelijk nooit de bedoeling hebben gehad om een duurzame levensgemeenschap tot stand te brengen. Waar deze intentie nagenoeg nooit met volstrekte zekerheid kan worden achterhaald, moeten de aangevoerde

(bewijs)middelen van de eiser tot nietigverklaring een decisief karakter hebben, zodat een eenduidig en niet tegengesproken vermoeden ontstaat. Blijft twijfel bestaan over de intentie(s) van (een van) de betrokken partijen, dan kan de nietigverklaring niet worden uitgesproken (G. Verschelden e.a., "Overzicht van rechtspraak (2007-2011): Familierecht", *TPR* 2012, 1667-1668, nr. 242).

5. Gelet op (1) de diverse elementen die de eerste rechter evalueert en vervolgens samenvat op *folio's* 4306-4307 van het beroepen vonnis en (2) de diverse (grotendeels overlappende) elementen die de procureur-generaal omstandig duidt in zijn conclusie p. 4-6, is ook het hof van oordeel dat afdoende is aangetoond dat de intentie van A. B. en W. V. bij hun huwelijk op 16 februari 2007 kennelijk niet was gericht op het tot stand brengen van een duurzame levensgemeenschap. Het geheel van omstandigheden leert dat het gesloten huwelijk manifest is afgewend van zijn normale intentie en dat de partijen op het ogenblik van de voltrekking van het huwelijk nooit de bedoeling hebben gehad om een duurzame levensgemeenschap tot stand te brengen.

Aldus:

- was de verblijfssituatie van A. B. ten tijde van het huwelijk bijzonder precair, terwijl alle gevoerde procedures op niets uitliepen;

- sloten A. B. en W. V. *medio* 2006 een samenlevingscontract, waarna zij op basis van juridisch advies in het huwelijk traden (op 16 februari 2007) ten einde de verblijfssituatie van A. B. te optimaliseren (in de eerste plaats middels een zogeheten 'F kaart', d.i. een duurzame verblijfskaart van een familielid van een burger van de Unie, geldig voor de periode vanaf 17 februari 2009 tot 17 februari 2014);

- werd het huwelijk derhalve aangegaan omdat A. B. vreesde te worden teruggestuurd naar Kosovo, van waar hij afkomstig is;

- leefden A. B. en W. V. niet daadwerkelijk/duurzaam samen als gehuwden, terwijl A. B. manifest ondermaats bijdroeg in de gezinslasten en allerminst de gebeurlijk penibele financiële situatie van W. V. verhielp;

- bleken A. B. en W. V. ook bijzonder weinig over elkaars familie te weten;

- huwde A. B. naar plaatselijke culturele/religieuze normen met een Kosovaarse vrouw (S. L.), en dit tijdens een daartoe *medio* 2007 geplande afreis naar Kosovo, beweerdelijk om een terminaal zieke zus te bezoeken en tegelijk onder dwang van de moslimtraditie te huwen;

- onderhield A. B., anders dan hij wil voorspiegelen mede gelet op zijn beweerde homoseksuele geaardheid, wel degelijk seksuele betrekkingen met zijn plaatselijke echtgenote, terwijl hij ook een kind verwekte;

- heeft A. B. een en ander verzwegen gehouden voor W. V., terwijl hij bovendien gelden doorstortte naar zijn vrouw en kind te Kosovo;

- zijn A. B. en W. V., na een eerdere feitelijke scheiding, vanaf einde 2008 ingeschreven op andere adressen, om uiteindelijk einde 2009 uit de echt te scheiden.

6. In voormelde omstandigheden heeft de eerste rechter terecht besloten tot een schijnhuwelijk, om het bijgevolg nietig te verklaren ex tunc, aangezien, bij gebrek aan (bewezen) goede trouw aan de zijde van A. B. en W. V., geen putatief huwelijk kan worden aangenomen (art. 201 BW).

De erkenning door de ambtenaar van de burgerlijke stand van het huwelijk staat een latere vordering van het openbaar ministerie tot nietigverklaring van dit huwelijk niet in de weg.

Een en ander raakt de openbare orde, zodat de toetsing aan het Servische recht (waarover de partijen overigens niet reppen) zich niet meer opdringt, nu deze niet tot een ander besluit zou kunnen leiden.

Het hoger beroep kan niet slagen, terwijl het hof de (door A. B. in ondergeschikte orde gesuggereerde) (verdere) persoonlijke verschijning van A. B. en W. V. inopportuun acht. Zoals aangegeven, was A. B. overigens reeds in persoon aanwezig ter terechtzitting van 18 september 2014.

IV. GEDINGKOSTEN

1. Het hof beaamt de beoordeling van de eerste rechter over de gedingkosten.

2. A. B. dient, als de in het ongelijk gestelde partij, te worden verwezen in de kosten van het hoger beroep (art. 1017, eerste lid Ger.W.).

3. W. V. maakt vergeefs aanspraak op een rechtsplegingsvergoeding (in de zin van de artt. 1018, *sub* 6° en 1022 Ger.W.), nu hij niet als dusdanig als in het gelijk gestelde partij kan worden aangezien.

De gedingkosten zijn zodoende enkel nuttig te begroten aan de zijde van de procureur-generaal, die er echter geen opgave van doet.

4. Wat betreft de kosten van betekening van de tussengekomen rechterlijke uitspraken, geldt artikel 1024 Ger.W.

OP DEZE GRONDEN,

HET HOF, recht doende op tegenspraak,

met inachtneming van (de artt. 2 e.v. en inz.) artikel 24 van de Wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken,

verklaart het hoger beroep ontvankelijk doch ongegrond,

bevestigt het beroepen vonnis van 11 juli 2012,

bevestigt zodoende onder meer dat het huwelijk dat op 16 februari 2007 te Wielsbeke werd gesloten tussen W. V. (van de Belgische nationaliteit, geboren te […] op […]) en A. B. (van de Servische nationaliteit, geboren te Joegoslavië/[…] op […]) nietig is, derwijze dat het geen uitwerking heeft in België,

wijst evenwel op de vanaf 3 oktober 2013 toepasselijke wet van 2 juni 2013 (tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, de wet van 31 december 1851 met betrekking tot de consulaten en de consulaire rechtsmacht, het Strafwetboek, het Gerechtelijk Wetboek en de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, met het oog op de strijd tegen de schijnhuwelijken en de schijnwettelijke samenwoningen), waarbij onder meer een nieuw artikel 193*ter* in het Gerechtelijk Wetboek wordt ingevoegd, dat luidt als volgt:

> "Elk exploot van betekening van een vonnis of arrest dat een huwelijk nietig verklaart, wordt door de gerechtsdeurwaarder onmiddellijk in afschrift meegedeeld aan het openbaar ministerie en de griffier van het gerecht dat de beslissing heeft uitgesproken.
>
> Wanneer de nietigheid van het huwelijk is uitgesproken bij een in kracht van gewijsde gegaan vonnis of arrest, stuurt de griffier, onverwijld, een uittreksel bevattende het beschikkende gedeelte en de vermelding van de dag van het in kracht van gewijsde treden van het vonnis of arrest aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar het huwelijk voltrokken is of, wanneer het huwelijk niet in België voltrokken is, aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van Brussel. Indien het gaat om de nietigverklaring van een huwelijk dat is aangegaan met overtreding van de artikelen 146*bis* of 146*ter* stuurt hij het uittreksel tegelijkertijd aan de Dienst Vreemdelingenzaken.
>
> De griffier brengt de partijen hiervan in kennis.
>
> De ambtenaar van de burgerlijke stand schrijft het beschikkende gedeelte onverwijld over in zijn registers; melding daarvan wordt gemaakt op de kant van de akte van huwelijk en van de akten van de burgerlijke stand die betrekking hebben op de kinderen, indien deze in België zijn opgemaakt of overgeschreven.",

veroordeelt A. B. tot de gedingkosten van het hoger beroep, enkel nuttig te begroten aan de zijde van de procureur-generaal, die er echter geen opgave van doet.

Aldus gewezen door de elfde kamer van het Hof van beroep te Gent, recht doende in burgerlijke zaken als familiekamer, samengesteld uit:

Mevrouw V. De Clercq, raadsheer, waarnemend voorzitter,
De heer S. Mosselmans, raadsheer,
Mevrouw A. Stubbe, raadsheer,

en uitgesproken door de wn. voorzitter van de kamer in openbare terechtzitting op drieëntwintig oktober tweeduizend en veertien, bijgestaan door Mevrouw C. De Pauw, griffier.

Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk, vonnis van 8 mei 2014

Afstamming – Betwisting vaderschap – Internationale bevoegdheid – Artikel 61 WIPR – Gewone verblijfplaats van het kind in België – Bevoegdheid Belgische rechter – Toepasselijk recht – Artikel 62, §1 WIPR – Recht van de staat waarvan men de nationaliteit heeft – Toepassing Marokkaans recht

Filiation – Contestation de paternité – Compétence internationale – Article 61 CODIP – Résidence habituelle de l'enfant en Belgique – Compétence des juridictions belges – Droit applicable – Article 62, §1 CODIP – Le droit de l'état dont on a la nationalité – Application du droit marocain

In de zaak nr. […]

A. J., […],

- van Marokkaanse nationaliteit,
- geboren te […] (Marokko) op […],
- thans wonende te 8540 Deerlijk, […],
- eiser,
- vertegenwoordigd door en pleitend meester Carl Seynaeve, […],

tegen:

1. **B. M.**, […],

- van Marokkaanse nationaliteit,
- geboren te […] (Marokko) op […],
- wonende te 8500 Kortrijk, […],
- eerste verweerder,
- in persoon verschijnend,

2. **B. K.**, […],

- van Marokkaanse nationaliteit,
- geboren te […] (Marokko) op […],
- thans wonende te 8540 Deerlijk, […],
- tweede verweerster,
- in persoon verschijnend,

3. **Madou Stéphanie**, advocaat qq.,

- met kantoor te 8790 Waregem, Franklin Rooseveltlaan 174,
- handelend in haar hoedanigheid van voogd ad hoc over de minderjarige niet-ontvoogde B. A., geboren te […] op […], wonende te 8540 Deerlijk, […],
- hiertoe aangesteld bij beschikking van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk dd. 27 december 2013,
- derde verweerster qq.,
- vrijwillig tussenkomende partij,
- in persoon verschijnend,

[…]

Gelet op de dagvaarding rechtsgeldig betekend op 3.12.2013 door gerechtsdeurwaarder Vincent Vlegels, met standplaats te Kortrijk, tot betwisting van het vaderschap van eerste verweerder in deze procedure, door de biologische vader, eiser in deze procedure, over het kind A. B., geboren te […] op […], vertegenwoordigd door zijn voogd ad hoc, derde verweerster qq. inzake, en tegen de moeder, zijnde tweede verweerster in deze procedure.

[…]

Voorgaanden

Eiser is de huidige partner van tweede verweerster, de moeder van het kind A., en stelt de biologische vader te zijn van het kind.
Eerste verweerder en tweede verweerster waren destijds gehuwd doch inmiddels kwam een echtscheiding onderlinge toestemming tussen bij vonnis van 4.7.2013, door de rechtbank van eerste aanleg alhier uitgesproken.
Eerste verweerster woont sedert 10.9.2012 gescheiden van tweede verweerster.

Het kind A. is geboren op […] en derhalve méér dan 387 dagen nadat voornoemden feitelijk uit elkaar zijn gegaan. Zij legden ook geen gemeenschappelijke verklaring af voor de ambtenaar van de burgerlijke stand op het tijdstip van geboorte (cfr artikel 316 B.W.).

Eiser wenst het vaderschap van eerste verweerder te betwisten en aantonen dat hij de vader van het kind is. Het kind heeft geen enkel bezit van staat ten aanzien van eerste verweerder.
Zelf woont hij reeds sedert de conceptie van het kind samen met tweede verweerster. Hij woonde haar zwangerschap actief bij. Hij betaalde de ziekenhuisfacturen. Het kind werd in alle medische onderzoeken als zijn kind erkend en behandeld en werd opgenomen in zowel zijn familie als in deze van tweede verweerster. In de overeenkomst voorafgaandelijk de echtscheiding onderlinge toestemming tussen eerste verweerder en tweede verweerster, ondertekend op datum van 23.4.2013 op het kantoor van notaris F. Opsomer, wordt tevens geen melding gemaakt van het bestaan van gezamenlijke kinderen.

Beoordeling

<u>Bevoegdheid en Toepasselijke recht</u>

De rechtbank stelt vast dat vreemde nationaliteiten inzake zijn betrokken zodat toepassing dient te worden gemaakt van het Internationaal Privaatrecht.

Voor de bevoegdheid van de Belgische rechtbank stelt artikel 61 W.I.P.R. dat de Belgische rechters bevoegd zijn onder meer wanneer het kind bij de instelling van de vordering zijn gewone verblijfplaats in België heeft.

Wat het toepasselijke recht betreft bepaalt artikel 62. § 1. eerste lid W.I.P.R. onder meer dat de betwisting van het vaderschap van een persoon wordt beheerst door het recht van de Staat waarvan hij de nationaliteit heeft bij de geboorte van het kind.

Deze rechtbank is in casu bevoegd.
Deze rechtbank dient evenwel toepassing te maken van het Marokkaanse recht.

Ontvankelijkheid en gegrondheid

Voor de ontvankelijkheid en de gegrondheid van deze vordering zijn de artikelen 150 t.e.m. 162 van het Marokkaans Wetboek van Personen en Familierecht (cfr de wet nummer 70.03 inhoudende de familiecode van 3.2.2004) van toepassing.
De rechtbank volgt de stelling van eiser niet dat ingevolge het feit dat het Marokkaanse recht de toestemming van het kind niet vereist bij de gevoerde procedure, het Belgische recht integraal van toepassing wordt. Artikel 62 tweede lid W.I.P.R. heeft het enkel over de vereiste, de voorwaarden en de wijze waarop voormelde toestemming moet worden gegeven en voornoemde elementen beheerst worden door het recht van de Staat op wiens grondgebied het kind op het tijdstip van de toestemming zijn gewone verblijfplaats heeft in casu het Belgisch recht. Dit Belgisch recht beperkt zich tot de toestemmingsvereiste.

Artikel 152 van voormeld Marokkaans wetboek stelt dat de vaderlijke afstamming komt vast te staan op de navolgende gronden: het bed (lees: rapports conjugaux), de erkenning (lees: de l'aveu) en dwaling (lees: des rapports par erreur).
Hoewel er in het voormelde Marokkaans Wetboek van Personen en Familierecht geen uitdrukkelijke bepalingen omtrent de betwisting van het vaderschap of moederschap zijn opgenomen, kan uit de lezing van de artikelen 153 en 159 van voormeld wetboek worden afgeleid dat betwisting mogelijk is en dit enkel bij een gerechtelijke uitspraak.
Er wordt geen vervaltermijn voorzien zodat de rechtbank aanneemt dat de vordering ontvankelijk is.

In artikel 154 van voormeld wetboek is sprake van een vaderlijke afstamming volgens "Al Firach" voor zover het kind geboren is binnen het jaar van de scheiding van de echtgenoten. Het artikel in de Franse versie luidt: *'La filiation paternelle' de l'enfant est établie par Al Firach:*

> *1. si cet enfant est né dans les six mois suivant la date de conclusion de l'acte de mariage au minimum… **ou***
> *2.si l'enfant est né durant l'année qui suit la date de la séparation'.*

In casu kwam tussen eerste verweerder en tweede verweerster (lees: de moeder van het kind) een echtscheiding onderlinge toestemming tussen krachtens vonnis van 4.7.2013.
Sedert 10.9.2012 heeft eerste verweerder een apart inschrijvingsadres en zijn voornoemde verweerders reeds van dan af feitelijk gescheiden. Het kind inzake werd geboren op […] derhalve 387 dagen na de feitelijke scheiding van verweerders en derhalve méér dan één jaar na voormelde scheidingsdatum. Er is duidelijk sprake van een voortdurend en deugdelijk bezit van staat van het kind ten aanzien van eiser.
Net zoals in het Belgisch recht speelt naar Marokkaans recht (lees: artikel 152 en 154) het vermoeden van vaderschap niet van eerste verweerder ten aanzien van het inzake zijnde kind.
Er kan worden besloten dat de vaderlijke afstamming van het kind thans nog niet vaststaat en eerste verweerder ten onrechte als vader van het kind werd opgenomen in de Belgische geboorteakte.
Eiser kan het kind vooralsnog erkennen en dit kan volgens artikel 161 van het Marokkaans wetboek in een authentieke akte. Tweede verweerster is akkoord met deze erkenning. De raadsman van eerste verweerder betwist de vordering niet maar volgt, volgens de rechtbank

ten onrechte, de stelling van tweede verweerster inzake de toepassing van het Belgische recht. De voogd ad hoc betwist de vordering niet doch spreekt zich niet uit over het toepasselijke recht.

[…]

OM DEZE REDENEN,
DE RECHTBANK,

Na kennisname van het mondeling gunstig advies van het Openbaar Ministerie bij monde van P. Willaert, eerste substituut-procureur des Konings.

Wijzende op tegenspraak tegenover alle partijen.

Verklaart ontvankelijk en gegrond de vordering van eiser tot betwisting van het vaderschap van eerste verweerder over het kind van het mannelijk geslacht dat op […] te […] werd geboren en er op 16.10.2013 […] in de registers van de burgerlijke stand werd ingeschreven met de voornaam A., als zijnde de wettige zoon van eerste verweerder en tweede verweerster.

Zegt dienvolgens dat gezegd kind de naam van eerste verweerder niet mag dragen; dat eerste verweerder er de vader niet van is en dat het kind niet tot zijn familie behoort.

Verleent machtiging aan eiser het kind voornoemd te erkennen.

Beveelt dat het beschikkend gedeelte van onderhavig vonnis zal overgeschreven worden in de registers van de burgerlijke stand van de stad […] en dat melding ervan zal gemaakt worden in de kant van de geboorteakte van voormeld kind, alsmede in de jaarlijkse en tienjaarlijkse tabellen.

[…]

Aldus gevonnist en uitgesproken in het gerechtsgebouw te Kortrijk, in de openbare terechtzitting op acht mei tweeduizend en veertien.

Aanwezig:

E. Vervaeke, alleenzetelend rechter,
P. Willaert, eerste substituut-procureur des Konings,
M. De Ketelaere, griffier.

Rechtbank van koophandel te Antwerpen, vonnis van 8 oktober 2014

Internationale bevoegdheid – Artikel 23 Brussel I Verordening – Vormvereisten – Forumbeding in de algemene voorwaarden – Algemene voorwaarden uitdrukkelijk deel van de overeenkomst – Voorkennis van de medecontractant

Compétence internationale – Article 23 Règlement Bruxelles I – Conditions de forme – Les conditions générales – Clause de compétence dans les conditions générales – Conditions générales font partie intégrante du contrat – Connaissance préalable du cocontractant

Inzake:

B. B. BVBA, met vennootschapszetel te […], met ondernemingsnummer […];
Aanleggende partij op hoofdvordering, verwerende partij op tegenvordering, verschijnt door V. H. E., in zijn hoedanigheid van zaakvoerder, bijgestaan door meester H. Van Gompel, advocaat te 3500 Hasselt, Herkenrodesingel 4 bus 1, besluitende en pleitende in het Nederlands;

tegen

T. BV, vennootschap naar Nederlands recht, KvK-nummer […], met vennootschapszetel gevestigd te Nederland, […];
Verwerende partij op hoofdvordering, aanleggende partij op tegenvordering, aanleggende partij op tussenvordering t.o. v. M. en B.; vertegenwoordigd door meesters A. Verlinden en A. Vanvaerenbergh, advocaten te 1050 Brussel, Louizalaan 106, besluitende en pleitende in het Nederlands;

M. BV, vennootschap naar Nederlands recht, met vennootschapszetel gevestigd te Nederland, […], Kvk-nummer […];
Verwerende partij in gedwongen tussenkomst en vrijwaring, T. op tussenvordering t.o.v. T., die verschenen is door meester T. Luyten, advocaat te 2000 Antwerpen, Everdijstraat 43;

H. G. V., met maatschappelijke zetel gevestigd te […], met ondernemingsnummer […];
Verwerende partij in gedwongen tussenkomst en vrijwaring, die verschenen is door meester C. Clijmans loco meester E. Clijmans, advocaat te 2000 Antwerpen, Schemersstraat 30;

en inzake:

B. O. BV, rechtsopvolger van B. D. BV, vennootschap naar Nederlands recht, met maatschappelijke zetel gevestigd te Nederland, […];
Aanleggende partij op hoofdvordering t.o.v. T., aanleggende partij op tussenvordering tegen B. B., verwerende partij op tegenvordering t.o.v. T., die verschenen is door meester F. Sels, advocaat te 2018 Antwerpen, Hemelstraat 3;

tegen

T. BV, vennootschap naar Nederlands recht, KvK-nummer […], met maatschappelijke zetel gevestigd te Nederland, […];
Verwerende partij op hoofdvordering, vertegenwoordigd door meesters A. Verlinden en A. Vanvaerenbergh, advocaten te 1050 Brussel, Louizalaan 106, besluitende en pleitende in het Nederlands;

volgt het vonnis

Gelet op het tussenvonnis van 31 december 2012, waarbij de zaken gekend onder de rolnummers A/12/03632 en A/12/03692 werden samengevoegd;

Gelet op de door partijen neergelegde besluiten en stukken;

Gelet op de behandeling van de zaak op de zitting van 10 september 2014.

DE VOORGAANDEN

Voor een uiteenzetting van de voorgaanden verwijst de rechtbank naar het tussenvonnis van de eerste kamer van 31 december 2012.

De rechtbank herneemt beknopt als volgt:

1. B. B. werd door T. initieel beopdracht met werken ter identificatie en verwijdering van verdachte objecten in de omgeving van "gebied A "en "het kabeltracé" van het windmolenpark […].

T. was zelf onderaannemer van de THV S. die voor de bouwheer NV C. P. van het off-shore windturbine project de mariene en elektrische infrastructuurwerken uitvoerde.

B. B. deed met het oog op de uitvoering ervan beroep op M. enerzijds en B. anderzijds.

Schematisch kan het voormelde contractuele kader als volgt worden voorgesteld.

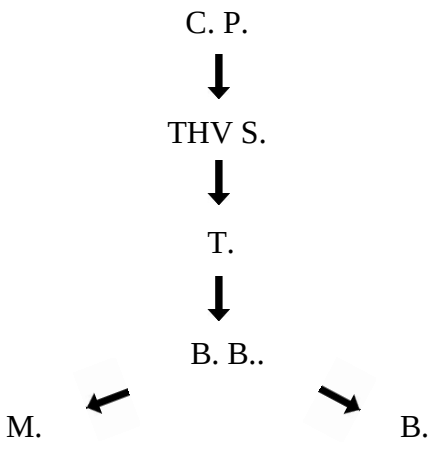

Begin juni 2012, op het ogenblik dat B. B. bezig was met het werken in sectie A, werd zij tevens verzocht om dringend bepaalde locaties, in de buurt van Kabel B, steenvrij te maken.

T. stelt dat tijdens de uitvoering van deze bijkomende werken, de kapitein van het ms. J., schip van M., een grove fout beging bij het ophalen van de ankers waardoor de exportkabel werd beschadigd.

T. beweerde dat de herstellingswerkzaamheden voorlopig begroot kunnen worden op 12.260.90€ en hield haar contractspartij, B. B. hiervoor aansprakelijk.

2. B. B. onderschreef bij H. G. V. een polis burgerrechtelijke bedrijfsproducten en beroepsaansprakelijkheid voor de volgende activiteiten: opsporen, blootleggen en uitgraven van munitie zonder ontmijning van munitie, springtuigen of andere explosieven.

3. T. hield betaling van de drie facturen van B. B. in.

Op haar beurt betaalde B. B. de facturen niet van haar aannemers M. en B.
B. B. leidde procedure in tegen T. in betaling van de openstaande facturen. Zij heeft ook M. en H. G. V. in gedwongen tussenkomst gedagvaard.

Bij afzonderlijke procedure heeft B. lastens T. de rechtstreekse vordering ingesteld o.g.v. art. 1798 B.W.

4. In het tussenvonnis van 31 december 2012 heeft de rechtbank de beide zaken samengevoegd en heeft zij T. bij toepassing van artikel 735 Ger.W. veroordeeld tot betaling aan B. B. van het provisioneel bedrag van 458.191,00 euro, zijnde de hoofdsommen van de volgende twee facturen:

- Nr. 12078 dd. 7 augustus 2012 (werkzaamheden juli 2012) t.b.v. 405.339,- €
- Nr. 12079 dd. 9 augustus 2012 (kosten "demobilisatie schip") t.b.v. 42.852,- €

Over de gegrondheid van de eerste factuur die B. B. aan T. had uitgereikt, nl. factuur 12069 dd. 5 juli 2012 (werkzaamheden juni 2012) t.b.v 396.730,- €, heeft de rechtbank zich nog niet uitgesproken.

Bij de toekenning van de twee voormelde facturen oordeelde de rechtbank ondermeer dat art. 6.4. van de algemene voorwaarden van B. B. de toepassing van de exceptie van niet-uitvoering uitsloot en stelde de rechtbank vast dat de exceptie van niet-uitvoering door T. in casu niet ter goeder trouw werd toegepast.

In het kader van de uitvoering van het tussenvonnis kwam er tussen partijen een akkoord tot stand waarbij werd overeengekomen dat het bedrag van de veroordeling door T. bevrijdend kon worden voldaan d.m.v. deelbetalingen aan M. en B. (van vorderingen die deze laatsten op hun beurt hadden t.o.v. B. B.), en wel als volgt: B.: 324.686,- € en M.: 123.505,- €.

Partijen hebben na het tussenvonnis en in de loop van de conclusieronde hun vorderingen deels aangepast. Hierna volgt het voorwerp van de vorderingen zoals vermeld in de laatste synthesebesluiten.

De standpunten van partijen komen aan bod in het kader van de beoordeling van de vorderingen.

VOORWERP VAN DE VORDERINGEN

De vordering van B. B. strekt ertoe:

1. T. o. v. T.

- Haar hoofdvordering lastens T. ontvankelijk en gegrond te verklaren; dienvolgens T. veroordelen tot betaling van een bedrag van 451.938,48 €, te vermeerderen met de gerechtelijke intresten aan de intrestvoet overeenkomstig art. 5 van de Wet van 2 augustus 2002 betreffende bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties op de resterende hoofdsom van 432.106,85 € vanaf 1 september 2013 tot op het ogenblik van de algehele betaling door T.; T. tevens te veroordelen tot de gerechtelijke intresten aan de wettelijke intrestvoet op een bedrag van 2.500,- € vanaf de dag van dagvaarding tot op het ogenblik van de algehele betaling door T.;

- de tegenvordering van T. ontvankelijk, minstens deze tegenvordering niet in staat van wijzen te verklaren en ter zake toepassing te maken van art. 810 Ger.W.; deze tegenvordering ongegrond te verklaren bij gebrek aan bewijs; uiterst ondergeschikt deze tegenvordering hoogstens gegrond te verklaren voor een bedrag van 27.218,- €, te vermeerderen met moratoire intresten vanaf 9 juli 2012 t.e.m. de dag van betaling;

- de bijkomende tussenvordering van B. B. lastens T. ontvankelijk en gegrond te verklaren; dienvolgens en in zoverre de tegenvordering van T. lastens B. B. ontvankelijk, doch ongegrond zou worden verklaard, T. te veroordelen B. B. te vrijwaren tot betalen van rechtsplegingsvergoedingen en andere gerechtskosten die zij zou verschuldigd zijn aan M., dan wel aan H. G. V., evenals tot de eigen gerechtskosten van B. B. t.o.v. M. en H. G. V.;

- T. te veroordelen tot alle kosten van het geding begroot op een bedrag van 16.904,90 € (dagvaarding: 404,90 €/RPV: 16.500,- €);

2. T.o.v. M.

- te zeggen voor recht dat de Rechtbank van Koophandel te Hasselt internationale rechtsmacht heeft om kennis te nemen van de tussenvordering in vrijwaring lastens M.;

- in zoverre de tegenvordering van T. lastens B. B. ontvankelijk en gegrond zou worden verklaard, deze vordering in tussenkomst en vrijwaring ontvankelijk en gegrond te verklaren; dienvolgens M. te veroordelen B. B. integraal, in hoofdsom, intresten en kosten te vrijwaren voor alle bedragen die zij verschuldigd zal zijn aan T. t.g.v. het incident van 11 juni 2012 aan exportkabel B; M. tevens te veroordelen tot alle kosten van het geding die in hoofde van B. B. kunnen worden begroot op een bedrag van 1.749,38 € (dagvaarding: 429,38 €/RPV: 1320,- €);

- akte te verlenen aan B. B. dat ze zich alle rechten voorbehoudt over te gaan tot terugvordering van een bedrag van 123.505,- € met alle aankleven;

3. T.o.v. B.

- te zeggen voor recht de tussenvordering die door B. ondergeschikt wordt gesteld lastens B. B. per 10 september 2014 hoogstens betrekking kan hebben op een bedrag van 22.980,44 €, te vermeerderen met de gerechtelijke intresten vanaf 11 september 2014 aan de intrestvoet overeenkomstig art. 5 van de Wet van 2 augustus 2002 op een hoofdsom van 20.476,17 €;

- akte te verlenen van het feit dat B. B. zich dienaangaande voor het overige gedraagt naar de wijsheid van de rechtbank, in zoverre de toepasselijke rechtsplegingsvergoeding wel dient te worden begroot (beperkt) op een bedrag van 2.750,- €;

4. T.o.v. H. G. V.

- in zoverre de tegenvordering van T. lastens B. B. ontvankelijk en gegrond zou worden verklaard, de vordering in tussenkomst en vrijwaring lastens H. G. V. ontvankelijk en gegrond te verklaren; dienvolgens H. G. V. te veroordelen om B. B. integraal, in hoofdsom, intresten en kosten, binnen de grenzen van de contractuele maximale dekking overeengekomen in polis nr. 6099993014723 van 20 april 2012 (met name een bedrag van 2.500.000,- €), te vrijwaren voor alle bedragen die zij verschuldigd zal zijn aan T. ten gevolge van het incident van 11 juni 2012; H. G. V. alsdan tevens te veroordelen tot betalen van alle kosten in hoofde van B. B. begroot op een bedrag van1.410,61 € (dagvaarding: 190,61 €/RPV: 1.320,- €);

- het tussen te komen vonnis uitvoerbaar bij voorraad te verklaren

De vordering van T. strekt ertoe:

- De vordering van B. B. ongegrond te verklaren;

- De vordering van B. onontvankelijk te verklaren bij gebreke aan rechtsmacht, minstens ongegrond te verklaren bij gebreke aan rechtsgrond;

- Haar tegenvorderingen ontvankelijk en gegrond te verklaren, en dienvolgens:

  - B. B. te veroordelen tot betaling aan T. BV van een schadevergoeding, voorlopig begroot op 500.000,00 euro, onder voorbehoud van verdere aanpassing in min of meer in de loop van het geding, te vermeerderen met de vergoedende intresten aan de wettelijke intrestvoet vanaf de dag van neerlegging van de huidige conclusie;

  - B. B. tevens te veroordelen tot (terug)betaling aan T. BV van een bedrag van 448.191,00 euro, te vermeerderen met de wettelijke intresten vanaf de datum van betaling; *in ondergeschikte orde*, M. te veroordelen tot (terug)betaling aan T. BV van een bedrag van 123.505,00 euro te vermeerderen met de wettelijke intresten vanaf de datum van betaling en B. te veroordelen tot(terug)betaling aan T. BV van een bedrag van 324.686,00 euro te vermeerderen met de wettelijke intresten vanaf de datum van betaling.

- B. B. te horen veroordelen tot de kosten, met inbegrip van de rechtsplegingsvergoeding, in hare hoofde begroot op 7.700,00 euro;

- Het vonnis uitvoerbaar bij vooraad te verklaren niettegenstaande elk verhaal en met uitsluiting van kantonnement.

De vordering van H. G. V. strekt ertoe:

de vordering van B. B. lastens haar ongegrond te verklaren en B. B. te veroordelen tot de kosten van het geding, in hare hoofde begroot op RPV- 16.500 €.

De vordering van M. strekt ertoe:

- Zich zonder internationale rechtsmacht te verklaren om van de vorderingen van B. B. en T. tegen haar kennis te nemen.

- De vrijwaringsvordering van B. B. in ieder geval ongegrond en/of zonder voorwerp te verklaren.

- De subsidiaire tusseneis van T. tegen haar onontvankelijk, minstens ongegrond te verklaren.

- In uiterst ondergeschikte orde te zeggen voor recht dat M. gerechtigd is haar aansprakelijkheid te beperken tot het bedrag van EUR 242.605,-, minstens tot het bedrag van EUR 1.149.625,01.

- B. B. en T. te veroordelen tot de kosten van de procedure, voorlopig begroot op een rechtsplegingsvergoeding (basisbedrag) van EUR 16.500,- (vrijwaringsvordering B. B.) en een rechtsplegingsvergoeding (basisbedrag) van EUR 5.500,- (subsidiaire tussenvordering T.).

De vordering van B. strekt ertoe:

- De vordering van B. O. BV tegen T. BV ontvankelijk en gegrond te verklaren en dienvolgens T. BV te veroordelen tot betaling van 51.506,25 €, te vermeerderen met de conventionele moratoire interesten vrijwillig herleid tot 18% per jaar tot op de dag van integrale en definitieve betaling.

- De tussenvordering van B. O. BV tegen B. B. BVBA ontvankelijk en gegrond te verklaren en B. B. BVBA derhalve te veroordelen tot betaling aan B. O. BV van een bedrag van 51.506,25 € te vermeerderen met de conventionele moratoire interesten vrijwillig herleid tot 18% per jaar tot op de dag van integrale en definitieve betaling, met dien verstande dat de betalingen die T. BV aan B. O. BV verricht uit hoofde van de rechtstreekse vordering van deze bedragen in mindering moeten worden gebracht.

- T. BV en B. B. BVBA in solidum en/of solidair, minstens de ene bij gebreke van de andere, te veroordelen tot de kosten van het geding, begroot aan de zijde van B. O. BV op dagvaardingskosten 559,52 € en rechtsplegingsvergoeding 7.700,00 €.

BEOORDELING

Het geschil tussen B. B. en T.

In het kader van dit geschil oordeelt de rechtbank dat de hoofdvordering gegrond is. De beoordeling van de tegenvordering is nog niet volledig in staat van wijzen.

Wat de hoofdvordering betreft:

1. In haar tussenvonnis heeft de rechtbank reeds geoordeeld dat *in casu* de algemene voorwaarden van B. B. van toepassing zijn op de rechtsverhouding tussen partijen.

Deze algemene voorwaarden bevatten in de artikelen 4.5 en 6.4 een beperkende ENAC clausule waarbij de toepassing door T. van de niet-uitvoeringsexceptie (= ENAC) contractueel werd weg bedongen. De rechtbank ziet *in casu* geen reden om te twijfelen aan de rechtsgeldigheid van dit contractueel beding. Het algemeen rechtsbeginsel van de ENAC is niet van dwingend recht en het staat partijen vrij om de toepassing ervan te clausuleren.

Volgens T. zou een beperkende ENAC clausule in geen geval de toepassing van het opschortingsrecht mogen uitsluiten in geval van een zware of opzettelijke fout in hoofde van de medecontractant. T. verwijst hier naar de rechtspraak inzake aansprakelijkheidsbeperkingsbedingen.

De ENAC-clausules en de aansprakelijkheidbeperkingsclausules zijn evenwel van fundamenteel verschillende aard. De ENAC is een tijdelijk opschortingsrecht van prestaties als zekerheid en drukkingsmiddel in functie van de uitoefening door de wederpartij van zijn eigen verbintenis, daar waar exoneratiebedingen de omvang van de verbintenissen zelf beperken en afbakenen.

De uitsluiting van de ENAC heeft niet tot gevolg dat het voorwerp van de verbintenissen van B. B. wordt uitgehold.

Bovendien, en dit ten overvloede, is volgens de rechtbank niet bewezen dat het schadegeval van 11 juni 2012 te wijten was aan een opzettelijke fout en/of onverschoonbare nalatigheid van B. B./diens onderaannemer.

Het voorgaande impliceert dat T. ten onrechte de betaling van de facturen heeft ingehouden.

2. Om de openstaande factuur van B. B. niet te moeten betalen beroept T. zich in ondergeschikte orde op schuldvergelijking met het bedrag van de beweerdelijk geleden schade.

Maar *in casu* werd ook de wettelijke schuldvergelijking contractueel uitgesloten in artikel 4.5 van de algemene voorwaarden. De rechtbank ziet ook hier geen reden om te twijfelen aan de rechtsgeldigheid van deze uitsluiting.

Bovendien, en voor zover als nodig, stelt de rechtbank vast dat minstens niet was voldaan aan de liquiditeitsvereiste. Immers, op het ogenblik dat T. besliste om de betaling van de opeisbare facturen in te houden, diende de omvang van de beweerdelijk geleden schade nog te worden geraamd. Een eerste ruwe raming van de schade *("werkstaat van opgelopen kosten")* maakte T. pas in maart 2013 aan B. B. over. B. B. heeft die raming steeds met klem betwist. Uiteindelijk heeft T. haar schade ook drastisch herleid van 12.260.900,00 euro in haar tweede besluiten naar 500,000,00 euro in haar derde en laatste besluiten. Zelfs tot op heden staat het bedrag van haar schade niet vast (zie infra).
De vordering tot schadevergoeding die nog moet worden begroot door de rechter, is geen liquide vordering (R. HOUBEN, *Schuldvergelijking*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 197-198). Het is pas op datum van huidig vonnis dat de liquiditeit van de vordering mogelijk komt vast te staan.

Er was dienvolgens niet voldaan aan de voorwaarden van wettelijke compensatie.

De afrekening van B. B. zoals vermeld op p. 29 van haar synthesebesluiten komt de rechtbank correct en aanvaardbaar over.

Wat de tegenvordering betreft:

3. T. spreekt B. B. aan op basis van het contractuele aansprakelijkheidsregime: zij verwijt B. B. (en/of diens uitvoerder) een “grove contractuele fout”.

T. stelt in haar besluiten dienaangaande het volgende: *"het achteloos negeren van alle standaardprocedures bij het ophalen van de ankers, met name het niet respecteren van de veiligheidszone rond de kabels, het eerst ophalen van de voorankers bij een sterke*

noordwaarts gerichte stroming en het niet verticaal loodrecht maar van op afstand binnenhalen van de ankers, dwars over exportkabel 8, het meer dan aannemelijk maakte dat er schade aan de export kabel 8 zou optreden."

De rechtbank treedt deze analyse van het ontstaan van de schade bij. Het staat wel niet vast dat het hier om een grove professionele fout gaat of een bewuste roekeloosheid.

Wat voor de rechtbank wel vaststaat is dat B. B. (diens uitvoerder) bij de uitvoering van de overeenkomst de veiligheidsplicht ten aanzien van goederen niet heeft nageleefd, ook al maken deze goederen als dusdanig niet het voorwerp van het contract zelf uit.

Men zou immers kunnen voorhouden dat het voorwerp van de overeenkomst beperkt was tot *"de identificatie en het verwijderen van de verdachte objecten"* en dat het intact laten van exportkabel B eigendom van C. P. als dusdanig geen voorwerp van de overeenkomst uitmaakte.

Maar een dermate beperkte en enge invulling van de contractuele verplichtingen zou het voorwerp van de overeenkomst al te zeer uithollen en zou de legitieme verwachtingen van T. als contractspartij schenden.

Volgens de rechtbank werd hier een veiligheidsplicht geschonden die minstens op stilzwijgende wijze door aanvulling deel uitmaakte van het contractuele kader. B. B. (diens uitvoerder) heeft in casu niet gehandeld zoals men mocht verwachten van een normaal vooruitziend en voorzichtige contractspartij in dezelfde omstandigheden geplaatst.

Nu het hier om een geval van contractuele aansprakelijkheid en niet van buitencontractuele aansprakelijkheid gaat, impliceert dit dat T. zich de tussen partijen bedongen exoneratiebedingen zal tegengeworpen zien (infra, randnr. 6).

4. B. B. verwijt T. dat zij bij de herstelling van de beschadigde kabel te eigengereid te werk is gegaan, geen tegensprekelijke vaststellingen heeft uitgelokt en door het herstel van de kabel op onaanvaardbare wijze tot buitengerechtelijke vervanging is overgegaan.

De rechtbank deelt dit standpunt niet. Ten tijde van de vaststelling en het herstel van de schade heeft T. wel correct gehandeld.

Dat de exportkabel door toedoen van haar onderaannemer ernstig werd beschadigd kon B. B. niet redelijk betwisten. Dit bleek reeds uit de videobeelden die de duikploeg op haar vraag had gemaakt op 13 juni 2012.

Ook staat vast dat na de beschadiging van de kabel de Zweedse fabrikant A. geen garantie op de kabel meer wenste te verlenen. Deze beslissing heeft B. B. nooit in twijfel getrokken. Reeds omwille van de intrekking van de fabrieksgarantie drong zich een herstel van de kabel op.

B. B. heeft de noodzaak tot herstel nooit op gemotiveerde wijze in twijfel getrokken en dit geldt eveneens ten aanzien van de herstellingswijze die werd gehanteerd.

T. heeft B. B. dienaangaande afdoende ingelicht middels de brieven van 9 juli 2012, 4 september 2012, 5 oktober 2012, 20 november 2012, de expertisevergadering van 14 december 2012 alsook middels schrijven van 4 maart 2013.

B. B. heeft nooit aangegeven dat zij zelf tot herstel van de kabel wenste over te gaan. Zij beschikte daartoe ook niet over de vereiste kennis en expertise. B. B. was er zich terdege van bewust dat het herstel van een dergelijke kabel een uitermate technische en delicate aangelegenheid was die best in handen van de fabrikant en de opdrachtgever C. P. zou blijven. Vermits de export van de opgewekte stroom van het offshore windmolenpark ernstig in gevaar kwam, was de herstelling ook dringend. T. heeft te goeder trouwen schadebeperkend gehandeld.

In de gegeven omstandigheden kan B. B. achteraf de regelmatigheid van het eigen herstel door T. niet meer betwisten.

5. Wat de omvang van de schade betreft

T. heeft haar schadeaanspraken in haar laatste besluiten herleid tot een bedrag van 500.000,00 euro, zijnde het bedrag dat de verzekeringsmaatschappijen van C. P. / T. niet ten laste zouden nemen.

Slechts op de zitting van 10 september 2014 legde T. twee stukken neer die dit schadebedrag zouden onderbouwen: brief van 7 november 2013 van bouwheer C. P. aan THV S. en de brief van THV S. van 18 november 2013 aan T. In deze brieven is melding dat de C. verzekeraars van C. P. de schade voor hun rekening nemen behoudens de contractuele vrijstelling van 500.000,00 euro.

Volgens de rechtbank maakten de andere partijen in het geding ten aanzien van dit bedrag terecht de volgende twee bezwaren:

- T. bewijst niet dat zij effectief dit bedrag van 500.000,00 euro heeft ten laste genomen. Op de zitting deelde zij mee dat het bedrag zou zijn verrekend met haar eigen vorderingen t.o.v. THV S. Van deze beweerde compensatie ligt evenwel geen bewijs voor. Het is mogelijk dat T. het bedrag van 500.000,00 euro ten laste heeft genomen, maar zij moet dit wel bewijzen. Het is ook niet geweten welke de reactie is geweest van T. na ontvangst van het schrijven van THV S. van 18 november 2013. Is zij toen zondermeer akkoord gegaan met de aansprakelijkheidstelling voor een bedrag van 500.000,00 euro? De rechtbank spreekt zich nog niet uit over de schadebegroting. Zij heropent de debatten om T. toe te laten bijkomende bewijselementen aan te dragen omtrent haar schade;

- Op de zitting van 10 september 2014 verwezen de andere partijen terecht naar artikel 38 van de C. overeenkomst waarin bepaald is dat de eventuele aansprakelijkheid van de THV S. in ieder geval beperkt zal zijn tot een bedrag van 200.000,00 euro en dat in het geval de verzekeringsvrijstelling dit bedrag overschrijdt, het saldo ten laste van C. P. moet blijven.

Gelet op deze duidelijk contractuele aansprakelijkheidsbeperking is het onduidelijk waarom de THV S. toch akkoord is gegaan met de tenlasteneming van 500.000,00 euro. B. B. heeft er

belang bij zich op die contractuele bepaling in de C. overeenkomst te beroepen. Deze aansprakelijkheidsbeperking kan door B. B. aan T. worden tegengeworpen (Cass. 22 april 1977, RW. 1978-79,655). Door het bestaan van dat beding kan de eigen aansprakelijkheid van B. B. niet méér bedragen dan 200.000,00 euro in hoofdsom.

Voor zover T., na heropening van de debatten, haar schade aantoont zal de omvang van de aansprakelijkheid van B. B. in ieder geval beperkt zijn tot 200.000,00 euro.

6. Tenslotte dient rekening worden gehouden met artikel 7.4 van de algemene voorwaarden van B. B. dat de omvang van haar gehoudenheid beperkt tot de waarde van de *"overeenkomstige factuur"*.

De vraag stelt zich wat in casu onder de 'overeenkomstige' factuur moet worden begrepen?

Volgens B. B. kan zij hoogstens gehouden zijn tot creditering van de door haar m.b.t. het incident van 11 juni 2012 gefactureerde bedragen. Het gaat om de werken uitgevoerd op 11 en 13 juni 2012 voor een bedrag van 27.218,00 euro.

Volgens T. kan deze aansprakelijkheidsbeperking enkel zo worden begrepen dat de aansprakelijkheid van B. B. beperkt is tot het bedrag van de volledige aannemingsom, zijnde 844.921,0 euro.

De rechtbank weerhoudt geen van beide standpunten.

Vermits in artikel 7.4 sprake is van 'de factuur' kan enkel rekening worden gehouden met het volledige bedrag van de factuur waarin de werken die tot de aansprakelijkheid hebben aanleiding gegeven werden aangerekend. Partijen waren overeengekomen om de prestaties op maandelijkse basis te factureren zodat zij ook enigszins de omvang van de aansprakelijkheidsbeperking op voorhand konden inschatten.

Vermits het bedrag van de 'overeenkomstige' factuur (factuur nr. 12069 van 5/07/2102 t.b.v 396.730,00 euro) het bedrag van de maximale gehoudendheid van B. B. overschrijdt, is er geen reden om het bedrag van de maximale gehoudenheid van 200.000,00 euro bijkomend te herleiden.

7. In het licht van het voormelde onder randnrs. 2-3 is de vordering van T. tot terugbetaling van het bedrag van 448.191,00 euro ongegrond. Die vordering kon sowieso niet worden toegekend zonder het gezag van gewijsde van het tussenvonnis te schenden.

8. Wat tenslotte de bijkomende tussenvordering van B. B. lastens T. betreft strekkende tot de tenlasteneming van de gedingkosten verbonden aan de gedwongen tussenkomsten van H. G. V. en M.

B. B. heeft het initiatief genomen om deze beide partijen in de procedure te betrekken. Zij draagt het procesrisico zodat zij de eventuele gedingkosten niet op T. kan verhalen.

<u>Het geschil tussen B. B. en M.</u>

9. M. betwist terecht de internationale rechtsmacht van de rechtbank.

De vraag of de Belgische rechtbanken rechtsmacht hebben dient worden beoordeeld op basis van de bepalingen van Verordening (EG) nr. 44/2011 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (EEX-Verord).

M. toont op overtuigende wijze aan dat tussen partijen een rechtsgeldige overeenkomst bestond tot aanwijzing van de bevoegde rechter (art. 23 EEX-Verord). Haar algemene voorwaarden bevatten een bevoegdheidsbeding, dat uitsluitende bevoegdheid verleent aan de rechtbanken van Rotterdam.

De rechtbank doet in het kader van de beoordeling van haar rechtsmacht geen uitspraak over de vraag of de contractuele relatie als een huurovereenkomst dan wel als een aanneming van werk moet worden gekwalificeerd.

10. De rechtbank overloopt in detail de stappen die aan de sluiting van de 'huurovereenkomst' van 28/29 februari 2012 zijn vooraf gegaan. Partijen hadden overigens in het jaar 2010 reeds voor de eerste fase van het […] project samengewerkt en zij hanteerden toen identiek dezelfde contractuele documenten.

Volgend op een offerteaanvraag van B. B. maakte M. per e-mailbericht van 8 februari (12u31) de volgende offerte over:

> *"Onderwerp: Aanbieding 12067 MPV J. Project […] Fase 3*
> *Bijlagen: AV M. Nederlands.pdf Certificaten.zip*
>
> *Beste heer H., beste V.,*
>
> *Refererend naar onze prettige onderhouden, kunnen wij u hierbij onze tariefstelling aanbieden, als gedaan voor Fase 1 & 2 van het […] Project, conform de Algemene M. Voorwaarden 2010, welke zijn toegevoegd bij deze email:*
> *[....]*
>
> *Mochten er nog vragen en/of opmerkingen zijn, dan hoor/lees ik het graag. Zoals voor Fase 1 & 2, willen wij graag weer de werkzaamheden gezamenlijk uitvoeren, daar beide Fases ons inziens naar wederzijdse tevredenheid zijn gelopen. Wanneer komt u het uit om het voorstel door te spreken?"*

Aan dit e-mailbericht werden effectief de algemene voorwaarden van M. toegevoegd.

Na ontvangst van de offerte heeft B. B. per e-mailbericht van 9 februari 2012 om bijkomende verduidelijkingen/toelichting gevraagd. De gevraagde bijkomende gegevens heeft M. in de loop van 9 februari 2012 per e-mail aan B. B. bezorgd.

Vervolgens ondertekenden partijen op 28/29 februari 2012 een afzonderlijke beknopte overeenkomst ('agreement') waar in artikel 3 het volgende is vermeld:

> *"The Agreement consist of this document and the documentation as listed below, all of which by this reference are incorporated herein and made part of the Contract:*

a. *The Special Conditions Rental with personnel*
b. *Standard Term and Conditions M. 2010*
c. *Offer of Owner dated 08-02-2012 with reference number 12067 and the additional information dated 09-02-2012*

Vertaling door B. B.: *"De Overeenkomst bestaat uit dit document en de hierna vermelde documentatie die door de verwijzing ernaar in de Overeenkomst worden geïncorporeerd en er deel van uitmaken:*

d. *De Bijzondere Voorwaarden Huur met personeel*
e. *De Standaard Algemene Voorwaarden M. 2010*
f. *Aanbod van Eigenaar (eigen toevoeging: M.) van 08-02-2012 met de referentienummer 12067 en de bijkomende informatie van 09-02-2012"*

11. Aldus staat vast dat:

1. partijen uitdrukkelijk overeenkwamen dat de algemene voorwaarden van M. deel uitmaakten van de overeenkomst;

2. B. B. voorafgaand aan de sluiting van de overeenkomst een kopie van de algemene voorwaarden heeft ontvangen. Het feit dat de algemene voorwaarden enkel per e-mail werden overgemaakt doet aan deze vaststelling geen afbreuk. Heden ten dage is het immers gebruikelijk dat documenten per elektronische post worden verzonden. Het e-mailbericht van 8 februari 2012 verwees bovendien uitdrukkelijk naar de in bijlage gevoegde algemene voorwaarden.

Deze beide vaststellingen doen de rechtbank besluiten dat er *in casu* voldaan is aan de vormvereiste van artikel 23.1 a) EEX-Verord.

Volgens B. B. zouden die drie voormelde documenten en het daarin vervatte forumbeding haar niet tegenstelbaar zijn omdat die documenten niet alsdusdanig bij de overeenkomst waren gevoegd en door haar niet werden ondertekend.

Dit standpunt overtuigt niet. Er was immers overeenstemming dat de algemene voorwaarden deel uitmaakten van de overeenkomst en de algemene voorwaarden waren in het bezit van B. B.

De toepasselijkheid van een in algemene voorwaarden opgenomen forumbeding vereist dat de medecontractant voorafgaand aan de totstandkoming van de overeenkomst effectief kennis heeft genomen of redelijkerwijze kennis heeft kunnen nemen van dit forumbeding en dit beding heeft aanvaard (Antwerpen (8e k), 25 januari 2012, inzake 2010/AR/3408, Hydreo Engineering SAS t. Umacon NV, niet gepubliceerd).

M. beroept zich dienvolgens terecht op het forumbeding zodat de rechtbank dient vast te stellen dat zij zonder rechtsmacht is om kennis te nemen van de vordering van B. B. tegen M.

De vordering van B. B. t.o.v. H. G. V.

H. G. V. betwist terecht haar gehoudenheid tot dekking onder de polis die B. B. bij haar heeft afgesloten.

12. B. B. heeft bij H. G. V. met ingang van 24/02/2010 een polis ondertekend die de burgerrechtelijke bedrijfs-, producten- en beroepsaansprakelijkheid en de waarborg rechtsbijstand dekt.

De polis bestaat uit een set bijzondere voorwaarden en een set algemene voorwaarden "*voor de verzekering van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid ondernemingen"* (STUKKEN 1 & 2 H. G. V.).

B. B. doet beroep op de dekking van de polis onder de waarborg burgerrechtelijke bedrijfsaansprakelijkheid.

Voorheen heeft de rechtbank reeds geoordeeld dat de aansprakelijkheid van B. B. van contractuele aard is (randnr. 3).

Ook B. B. zelf houdt niet voor dat haar buitencontractuele aansprakelijkheid in het gedrang is.

Volgens H. G. V. is de contractuele aansprakelijkheid niet gedekt onder de polis. Artikel 1 van de algemene voorwaarden bepaalt het volgende:

> *"ARTIKEL 1 - VOORWERP VAN DE DEKKING*
> *Onderhavige verzekering dekt de buitencontractuele aansprakelijkheid van de verzekerde voor schade die hij aan derden berokkent tijdens de uitbating van de onderneming in het kader van de in de Bijzondere Voorwaarden omschreven activiteiten.*
> *De contractuele aansprakelijkheid is enkel gedekt indien zij voortvloeit uit een feit dat op zich zelf aanleiding kan geven tot buitencontractuele aansprakelijkheid. In dit geval wordt de dekking beperkt tot het bedrag van de vergoeding die verschuldigd zou zijn indien de vordering was gebaseerd op buitencontractuele aansprakelijkheid."*

De vraag stelt zich wat moet worden verstaan onder schade die *"voortvloeit uit een feit dat op zich zelf aanleiding kan geven tot buitencontractuele aansprakelijkheid."*

Volgens de rechtbank heeft de opsteller van de voorwaarden hier aansluiting willen zoeken bij het principiële samenloopverbod tussen contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid.

Zoals onder randnr. 3 reeds werd gesteld, is de rechtbank van oordeel dat in casu zowel de fout als de schade eigen zijn aan de uitvoering van de overeenkomst zodat in casu er geen plaats is voor buitencontractuele aansprakelijkheid.

Om die reden betwist H. G. V. terecht haar dekkingsverplichting. De vordering tegen H. G. V. is ongegrond.

Het geschil tussen B. en B. B.

13. B. B. betwist de tussenvordering van B. niet voor wat het bedrag van de openstaande hoofdsom betreft. Het gaat om een bedrag van 8.525,42 euro.

Terecht betwist B. B. de omvang van de toegepaste interestvoet die maar liefst 18 % bedraagt. De bedongen interestvoet gaat kennelijk de ten gevolge van de vertraging geleden schade te boven. Overeenkomstig art. 1153 B.W. vermindert de rechtbank de bedongen interest tot de interestvoet van art. 5 van de wet van 02.08.2002 tot bestrijding van de betalingsachterstand inzake handelstransacties.

De afrekening van B. B. zoals vervat op p. 57-58 van haar synthesebesluiten komt de rechtbank correct voor.

Het geschil tussen B. en T.

14. Partijen twisten over de internationale rechtsmacht van de rechtbank om kennis te nemen van de rechtstreekse vordering die B. o.g.v. artikel 1798 B.W. tegen T. heeft ingesteld via dagvaarding van 31 oktober 2012. Ook stelt zich de vraag naar welk recht dan wel van toepassing is op deze vordering.

De rechtbank wenst vooreerst aan te stippen dat zij zich in het tussenvonnis nog niet heeft uitgesproken over haar internationale rechtsmacht om kennis te nemen van de vordering van B. tegen T. Het loutere feit dat in het tussenvonnis de beide zaken werden samengevoegd impliceert niet de erkenning door de rechtbank dat haar internationale rechtsmacht in deze zaak kan worden weerhouden op basis van artikel 6.2 EEX-Verord. (zie randnr. 2 tussenvonnis: *"de rechtbank beslecht in de huidige stand van het geding enkel de internationale rechtsmacht in de verhouding B. B. bvba jegens T. bv"*).

15. Volgens B. zou de internationale rechtsmacht van de rechtbank voortvloeien uit het forumkeuzebeding vervat in artikel 8 van de algemene voorwaarden van B. B., zijnde haar eigen opdrachtgever. Bij de instelling van de rechtstreekse vordering zou B. zich op dit forumkeuzebeding vervat in de overeenkomst tussen haar hoofdaannemer en diens hoofdaannemer/bouwheer kunnen beroepen.

Voor de bepaling van de internationale rechtsmacht van de rechtbank dient ook hier toepassing worden gemaakt van de EEX-Verord.

In casu ligt geen overeenkomst voor tussen B. en T. over de bevoegde rechtbank in de zin van artikel 23 EEX-Verord.

De vraag naar het bestaan van een overeenkomst in de zin van artikel 23 EEX-Verord. moet verdragsautonoom worden bepaald en B. verwijst dan ook ten onrechte naar de juridische aard van de rechtstreekse vordering in het Belgisch recht om voor te houden dat zij zich zou kunnen steunen op het forumbeding vervat in de algemene voorwaarden van B. B.

Deze algemene voorwaarden bevatten ook geen beding ten behoeve van een derde op basis waarvan B. zich rechtstreeks kan steunen op dat forumbeding.

16. Kan de rechtbank haar internationale rechtsmacht weerhouden op basis van artikel 5 EEX-Verord?

Daarvoor moet worden uitgemaakt of de rechtstreekse vordering van een onderaannemer valt binnen het domein van de 'contractuele verbintenissen' in de zin van artikel 5.1.a) EEX-Verord.

Volgens de rechtbank is dit inderdaad het geval.

Wanneer de wetgever in een mechanisme van rechtstreekse vordering voorziet, verleent hij aan een derde persoon bij een overeenkomst een eigen en persoonlijk recht dat die persoon uit die overeenkomst put en uitoefent ten aanzien van de schuldenaar van zijn eigen schuldenaar.

De rechtstreekse vordering behelst dus steeds de uitoefening door een derde van een recht dat voortspruit uit een overeenkomst. Het voorwerp van de vordering van B. is de contractuele prestatie die T. aan B. B. verschuldigd is. In die zin gaat het om *contractuele* verbintenissen.

De vraag is of dit standpunt verzoend kan worden met de enge definitie die het Hof van Justitie aan het begrip 'contractuele verbintenissen' heeft gegeven. In het arrest *Handte* omschreef het Hof dit begrip als "*een verbintenis die een partij vrijwillig heeft aangegaan jegens een andere"* (arrest van 17 juni 1992, C-26/91, punt 15). Uit deze omschrijving zou men kunnen afleiden dat de contractspartijen en procespartijen steeds zouden moeten samenvallen en dat de toepassing van artikel 5.1 EEX-Verord. niet openstaat voor een derde bij de initiële overeenkomst.

In het latere arrest Frahuil van 5 februari 2004 (zaak C-265/02) lijkt het Hof dit identiteitsvereiste te hebben bijgesteld (zie B. VOLDERS, *Afgebroken contractonderhandelingen in het internationaal privaatrecht*, Larcier, Gent, 2008, 69-72, nr. 118-127).
Uit de punten 25 en 26 van dit arrest leidt de rechtbank af dat de toepassing van artikel 5.1 EEX-verord. zich ook uitstrekt tot aanspraken van derden die voortspruiten uit de hoofdovereenkomsten voor zover de tussenkomst van die derde door de partijen bij de hoofdovereenkomst kon worden voorzien.

Volgens de rechtbank was de tussenkomst van B. voor T. voorzienbaar. Immers: T. treedt op als hoofdaannemer van een project gelegen op het Belgisch grondgebied; T. gaat een aannemingsovereenkomst aan met een Belgische aannemer waarbij zij zich verbindt tot betaling van diens facturen; T. had er kennis van dat haar aannemer op haar beurt de werken zou uitbesteden aan onderaannemers. B. B. beschikte immers niet zelf over het vereiste vaartuig, noch over de nodige feit dat B. B. de aanneming uitbesteedde aan M. en B..

In het geval een bouwheer beslist om een aannemingsovereenkomst te sluiten en zich verbindt tot betaling van de facturen van de aannemer, hij bovendien akkoord gaat dat die aannemer beroep doet op onderaannemers en hij kon voorzien dat de door het Belgisch recht beheerste aannemingsovereenkomst aanleiding kan geven tot een rechtstreekse vordering van de onderaannemer dan is in dat geval weldegelijk sprake van een vrijwillig aangegane verbintenis in hoofde van de bouwheer. In dat geval heeft de rechtstreekse vordering het karakter van een contractuele betwisting in de zin van art. 5.1. EEX-Verord.

17. B. heeft haar duikdiensten ('diving services') op het Belgisch grondgebied verricht. Geen van de partijen betwist dit gegeven.
Nu de diensten op het Belgisch grondgebied werden verstrekt heeft deze rechtbank bij toepassing van artikel 5.1b) tweede streepje EEX-Verord. internationale rechtsmacht om kennis te nemen van de rechtsvordering van B.

18. Vervolgens stelt zich de vraag welk recht op deze rechtsvordering van toepassing is. Ook deze vraag heeft geen pasklaar antwoord.

Over de *lex contractus* bestaat geen betwisting. De hoofdaannemingsovereenkomst wordt beheerst door het Belgisch recht. Op de onderaannemingsovereenkomst tussen B. B. en B. is het Nederlands recht van toepassing.

Aan welke van beide contracten wordt de rechtstreekse vordering het best verbonden?

Zoals voorheen gesteld wijkt de rechtstreekse vordering af van het algemeen beginsel van de relativiteit van de overeenkomsten door aan een derde bij een overeenkomst een eigen en persoonlijk recht toe te kennen dat die persoon uit die overeenkomst put en dat hij uitoefent ten aanzien van de schuldenaar van zijn eigen schuldenaar.

Ten gevolge van de doorbreking van de relativiteit van de overeenkomst komt het gepast voor de belangen van de bouwheer voor ogen te houden en de *lex contractus* van de hoofdovereenkomst ook toe te passen op de rechtstreekse vordering van de onderaannemer. Door de keuze van dit recht worden de legitieme verwachtingen van de bouwheer gevrijwaard. Door te kiezen voor een welbepaald recht kan de bouwheer reeds op voorhand weten of hij kan geconfronteerd worden met een rechtstreekse vordering van onderaannemers.

Voor deze keuze vindt de rechtbank ook enige aanknoping in de Rome I-Verord. (Verordening (EG) Nr. 593/2008 van 17 juni 2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst.) Vermits er tussen de rechtstreekse vordering en de hoofdovereenkomst een belangrijke verbondenheid bestaat kan verwezen worden naar artikel 12.1 b) Rome I-Verord. dat voorziet dat de betwistingen i.v.m. de *nakoming* van de overeenkomst beheerst worden door de *lex contractus.*

Vermits in casu partijen bij de hoofdovereenkomst geopteerd hebben voor de toepassing van het Belgisch recht, kan B. bij toepassing van artikel 1798 B.W. de rechtstreekse vordering uitoefenen.

Over de wijze waarop zij de vordering heeft uitgeoefend bestaat geen betwisting.

De vordering van B. is dienvolgens gegrond, met dien verstande dat ook hier de afrekening zoals vervat op p. 57-58 van de synthesebesluiten van B. B. dient worden weerhouden.

Wat de gedingkosten betreft

3. Enkel voor wat het geding tussen T. en B. B. betreft is dit vonnis geen eindvonnis.

Voor de andere procesverhoudingen gaat het wel om een eindvonnis zodat de rechtbank voor die verhoudingen de gedingkosten reeds kan begroten.

Vermits voor vrijwaringsvorderingen het eigenlijke voorwerp overeenstemt met het voorwerp van de vordering in de hoofd procesverhouding, gaat het eveneens om een in geld waardeerbare vordering. Nu T. vanwege B. B. een vergoeding vordert van 500.000,00 euro bedraagt de rechtsplegingsvergoeding in hoofde van M. en in hoofde van H. G. V. telkens 7.700,00 euro.

Ook voor de ongegronde tussenvorderingen die T. tegen M. en tegen B. heeft ingesteld, dient zij een rechtsplegingsvergoeding betalen. Zij heeft door het instellen van de vorderingen, ook al werden deze slechts in ondergeschikte orde gesteld, immers nieuwe procesverhoudingen gecreëerd.

4. Geen van de partijen betwist de gevorderde uitvoerbaarheid.

De voorschriften van art. 2-30 tot 37 van de wet van 15 juni 1935, op het gebruik van de talen in gerechtszaken, werden nageleefd.

OM DEZE REDENEN,

beslist de rechtbank, na beraadslaging, op tegenspraak:

Het tussenvonnis van 31 december 2012 verder uitwerkend,

Verklaart de vordering van B. B. BVBA tegen T. BV gegrond,

Veroordeelt T. BV dienvolgens tot betaling aan B. B. BVBA van een bedrag van 451.938,48 euro, te vermeerderen met de gerechtelijke intresten aan de intrestvoet overeenkomstig art. 5 van de Wet van 2 augustus 2002 betreffende bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties op de resterende hoofdsom van 432.106,85 euro vanaf 1 september 2013 tot op het ogenblik van de algehele betaling;

Veroordeelt T. BV tevens tot betaling van de gerechtelijke intresten aan de gewone wettelijke intrestvoet op het schadebeding van 2.500,- euro vanaf de dag van dagvaarding tot op het ogenblik van de algehele betaling;

Zegt voor recht dat de betalingen die T. BV vanaf heden nog aan B. O. BV verricht uit hoofde van de rechtstreekse vordering van de beide voormelde veroordelingen in mindering moeten worden gebracht;

Verklaart de tegenvordering van T. BV tegen B. B. BVBA ontvankelijk,

Alvorens over de gegrondheid uitspraak te doen, heropent ambtshalve de debatten ten einde T. BV toe te laten bijkomend bewijs voor te dragen van de door haar geleden schade;

[…]

Stelt de verdere behandeling van de gegrondheid van de tegenvordering van T. BV tegen B. B. BVBA op de zitting van 22 april 2015 om 9u;

Zegt nu reeds voor recht dat de aansprakelijkheid van B. B. BVBA in ieder geval beperkt zal zijn tot een bedrag van 200.000,00 euro in hoofdsom;

Verklaart de tussenvordering van T. BV tegen M. BV en tegen B. O. BV ontvankelijk en ongegrond,

Verklaart zich zonder internationale rechtsmacht om kennis te nemen van de vordering van B. B. BVBA tegen M. BV;

Verklaart de vrijwaringsvordering van B. B. BVBA tegen H. G. V. NV ontvankelijk en ongegrond;

Verklaart de rechtstreekse vordering ingesteld door B. O. BV tegen T. BV ontvankelijk en deels gegrond,

Veroordeelt T. BV tot betaling aan B. van de som van 22.980,44 euro, te vermeerderen met de gerechtelijke intresten vanaf 11 september 2014 tot datum van betaling aan de intrestvoet overeenkomstig art. 5 van de Wet van 2 augustus 2002 op een hoofdsom van 20.476,17 euro.

Verklaart de tussenvordering van B. O. BV tegen B. B. BVBA ontvankelijk en deels [gegrond],

Veroordeelt B. B. BVBA tot betaling aan B. O. BV van de som van 22.980,44 euro, te vermeerderen met de gerechtelijke intresten vanaf 11 september 2014 tot datum van betaling aan de intrestvoet overeenkomstig art. 5 van de Wet van 2 augustus 2002 op een hoofdsom van 20.476,17 euro, met dien verstande dat de betalingen die T. BV aan B. O. BV verricht uit hoofde van de rechtstreekse vordering van deze veroordeling in mindering moeten worden gebracht;

Houdt de uitspraak over de gedingkosten in de procesverhouding tussen T. BV en B. B. BVBA aan.

Veroordeelt B. B. BVBA tot betaling van de gedingkosten in de procesverhouding tussen haar en M. BV, deze in hoofde van B. B. BVBA begroot op 429,38 euro dagvaardingskosten en in hoofde van M. BV begroot op 7.700,00 euro rechtsplegingsvergoeding;

Veroordeelt B. B. BVBA tot betaling van de gedingkosten in de procesverhouding tussen haar en H. G. V. NV, deze in hoofde van B. B. begroot op 190,61 euro dagvaardingskosten en in hoofde van H. G. V. begroot op 7.700,00 euro rechtsplegingsvergoeding;

Veroordeelt T. BV tot betaling van de gedingkosten in de procesverhouding tussen haar en B. O. BV, deze in hoofde van B. O. BV begroot op 559,52 euro dagvaardingskosten en op 7.700,00 euro rechtsplegingsvergoeding (rekening houdend met het bedrag van de tussenvordering);

Veroordeelt T. BV tot betaling van de gedingkosten in de procesverhouding tussen haar en M. BV, deze in hoofde van M. BV begroot op 5.500,00 euro rechtsplegingsvergoeding;

Veroordeelt B. B. BVBA tot betaling van de gedingkosten in de procesverhouding tussen haar en B. O. BV, deze in hoofde van B. O. BV begroot op 2.750,00 euro rechtsplegingsvergoeding;

Staat de voorlopige tenuitvoerlegging van het vonnis toe ook al wordt er verzet of beroep aangetekend.

Aldus gewezen door de achtste kamer van de rechtbank van koophandel Antwerpen, afdeling Hasselt, samengesteld uit:

W. De Bus, rechter, voorzitter van de kamer,
P. Driesen, plaatsvervangend rechter in handelszaken,
J. Vermeire, plaatsvervangend rechter in handelszaken,
C. Schoels, griffier,

en uitgesproken in openbare zitting van diezelfde kamer op 8/10/2014 […].

Rechtbank van koophandel te Antwerpen, vonnis van 24 september 2014

Internationale bevoegdheid – Artikel 23 Brussel I Verordening – Niet-geprotesteerd forumbeding in de algemene voorwaarden – Bestendige handelsrelatie – Europese betalingsbevelprocedure – EET-verordening – Niet-betwiste schuldvordering – Artikel 3, 1, b) en c) EET verordening – Voorwaarde van artikel 17 niet voldaan – Artikel 18 EET Verordening

Compétence internationale – Article 23 Règlement Bruxelles I – Clause de compétence non protestée dans les conditions générales – Relation commerciale durable – Procédure européenne d'injonction de payer – Règlement TEE – Créance incontestée – Article 3, 1, b) et c) règlement TEE – Condition de l'article 17 pas remplie – Article 18 Règlement TEE

Inzake:

T. V., met zetel te […]; aanleggende partij, die verschenen is door meester L. Beerden, advocaat te 3512 Hasselt, Hertoginnenhofstraat 15;

tegen

De heer **K. R.**, met woonplaats te Duitsland, […];

verwerende partij, verschijnt niet;

volgt het vonnis

Gelet op het Europees betalingsbevel betekend op 28 mei 2013;

Gelet op het verweerschrift ingediend door de heer R. op 20 juni 2013;

Gelet op de beschikking tot regeling van termijnen dd. 19.02.2014;

Gelet op de besluiten en de stukken door T. neergelegd;

Gelet op de behandeling van de zaak op de zitting van 17 september 2014.

DE VOORGAANDEN

De heer R. baat een slagerij uit in Duitsland.

T. V. (hierna "T." genoemd) baat een slachthuis uit in België. Zij heeft vleeswaren geleverd aan de heer R.

De heer R. blijft in gebreke een reeks van 15 facturen te betalen voor in totaal 68.158,03 euro. Er ligt geen protest van deze facturen voor.
T. heeft voor de inning van haar niet-geprotesteerde facturen toepassing gemaakt van Verordening (EG) nr. 1896/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 tot invoering van een Europese betalingsbevel-procedure (hierna ook "EBB-Verord." genoemd).

Het betalingsbevel werd aan de heer R. betekend op 28 mei 2013.

Op 20 juni 2013 heeft de rechtbank van de heer R. een verweerschrift ontvangen.

Door dit tijdig verzonden verweerschrift kwam een einde aan de betalingsbevelprocedure en ving een gewone burgerlijke procedure aan.

De zaak werd vastgesteld op de zitting van de inleidingskamer van 20 oktober 2013 en partijen werden daarvan in kennis gesteld bij gerechtsbrief van 2 juli 2013.

Partijen zijn niet verschenen op de inleidingzitting en de zaak werd naar de rol verzonden voor gerechtelijke instaatstelling.

In haar besluiten verzocht T. in eerste instantie het verweer van de heer R. af te wijzen en het betalingsbevel uitvoerbaar te verklaren door de afgifte van formulier G.

De zaak werd een eerste maal behandeld op de zitting van 18 juni 2014 waar T. aankondigde haar vordering aan te passen. De zaak werd verdaagd. T. legde nieuwe besluiten neer.

Haar vordering strekt er thans toe de heer R. te veroordelen tot betaling van de som van 68.158,03 euro, meer een schadebeding van 2.500,00 euro, meer de verwijlinterest, meer de gedingkosten begroot op 60,00 euro rolrecht en 1.100,00 euro rpv (minimum).

Zij vraagt tenslotte om het vonnis te waarmerken als een Europees executoriale titel.

BEOORDELING

Wat de rechtsmacht van de rechtbank betreft

1. De rechtbank weerhoudt haar internationale rechtsmacht alsook haar territoriale bevoegdheid op basis van het forumbeding vervat in de algemene voorwaarden van T. afgedrukt op de achterzijde van haar facturen. In casu is er sprake van een overeenkomst tot aanwijzing van het bevoegd gerecht in de zin van artikel 23.1b) EEX-Verord *("in een vorm, die wordt toegelaten door de handelwijzen die tussen de partijen gebruikelijk zijn geworden").* Tussen partijen bestond er immers een bestendige handelsrelatie. Indien partijen geregeld geconfronteerd worden met dezelfde voorwaarden, worden zij vermoed om - behoudens laakbare onzorgvuldigheid - kennis te hebben gekregen van het forumbeding dat in deze algemene voorwaarden is vervat. Indien zij hiertegen nooit hebben geprotesteerd, zijn zij verondersteld met het forumbeding te hebben ingestemd (Van Houtte H., Uitsluitende Bevoegdheidsgronden in Van Houtte H. en Pertegas Sender M., *Europese I.P.R.-verdragen*, Acco Leuven, 1997, 55, rand nummer 2. 22).

Wat de gegrondheid van de vordering betreft

2. De vordering tot toekenning van de factuurbedragen meer de aankleven is gegrond.

In hoofde van de heer R. gaat het om niet-geprotesteerde facturen.

Op basis van de stukken en bij gebreke aan enig verweer in hoofde van de heer R. komt de vordering van T. integraal gegrond voor.

Hierbij wenst de rechtbank aan te stippen dat het verweerschrift dat de heer R. in het kader van de betalingsbevelprocedure heeft ingediend, niet van die aard is dat het afbreuk doet aan het niet-geprotesteerd karakter van de facturen van T. Dit verweer was absoluut niet gemotiveerd en bevatte evenmin een verwijzing naar een eerder gemotiveerd protest van de facturen.

3. T. vraagt dit vonnis te waarmerken als een **Europees executoriale titel (EET)** onder Verordening nr. 805/2004 van 21 april 2004 (EET-Verord).

De rechtbank heeft reeds in andere zaken de mogelijkheid gehad te oordelen dat het Belgisch recht voldoet aan de minimumnormen van artikel 19 EET-Verord.

De vraag die zich hier evenwel stelt is te weten of er in het geval van een gewone procedure na een EBB-procedure nog wel sprake is van een 'niet-betwiste schuldvordering' in de zin van artikel 3.1 EET-Verord. De schuldenaar heeft immers 'verweer' gevoerd tegen het betalingsbevel dat hem werd betekend.

Deze vraag dient bevestigend worden beantwoord. Ook in deze zaak blijft er sprake van een niet-betwiste schuldvordering in de zin van artikel 3.1.b) EET-Verord. minstens in de zin van artikel 3.1.c) EET-Verord.

- *Artikel 3.1.b) EET-verord.*

4. Vooreerst kan men zich de vraag stellen of het verweer van de heer R. wel heeft plaatsgevonden *"in de loop van de gerechtelijke procedure tegen de schuldvordering."* Het verweer vond immers plaats binnen de EBB-procedure en niet binnen de daaropvolgende gewone burgerlijke procedure.

Omdat in de EBB-Verord. uitdrukkelijk voorzien is in een 'automatische' overgang naar de gewone rechtspleging ingeval van verweer door de schuldenaar, dienen de beide procedures als een aaneengeschakeld geheel worden beschouwd voor de toepassing van de EET-Verord. Voor deze aangeschakelde procedures dient als het 'gedinginleidend stuk' in de zin van de artikelen 12-17 EET-Verord, de volgende documenten worden beschouwd: het formulier A samen met het betekende formulier E. De schuldenaar wordt immers slechts na de betekening van formulier E op de hoogte gesteld (zie daarover L. SAMYN, *De uitdagingen van het Europees (internationaal) procesrecht voor het Belgisch procesrecht*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten, Universiteit Antwerpen, 2013, 177-78, nr. 182, met verwijzing naar het arrest *Klomps* van het Hof van Justitie).

5. Vervolgens stelt zich de vraag of het door de schuldenaar ingediende verweerschrift tegen een Europees betalingsbevel (artikel 16 EBB-Verord.) steeds als een 'verweer' moet worden beschouwd in de zin van artikel 3.1.b) EET-Verord.

Deze vraag dient ontkennend worden beantwoord.

Opdat een verweer in de zin van artikel 3.1b) EET-Verord. voorligt moet er minstens sprake zijn van een betwisting van de aard of de omvang van de schuldvordering (L. SAMYN, *idem.*, 332, nr. 349).

Hier hield het door de heer R. ingediende verweerschrift geen enkele motivering in noch naar de aard noch naar de omvang van de schuldvordering.

Het loutere feit dat dit verweerschrift wel volstond om een einde te stellen aan de EBB-procedure is in casu onvoldoende om het tevens te weerhouden als een verweer in de zin van artikel 3.1b) EET-Verord.

- Artikel 3.1.c) EET-verord.

6. De rechtbank is daarenboven van oordeel dat, zelfs als men het ingediende verweerschrift zou weerhouden als een verweer in de zin van artikel 3.1b) EET-Verord, er minstens sprake is van een niet-betwiste schuldvordering in de zin van artikel 3.1.c) EET-Verord.

Uit de voorbereidende stukken van de EET-Verord. blijkt dat artikel 3.1.c) EET-Verord. werd opgesteld om tegemoet te komen aan onder meer het nationaal betalingsbevel (L. SAMYN, *idem*, 334, nr. 352).

Sinds de invoering van de Europese betalingsbevelprocedure in het Belgisch procesrecht bestaat weldegelijk een nationale procedure die aan de vereisten van artikel 3.1.c) EET-Verord. voldoet. In artikel 17.1 EBB-Verord. is er immers sprake van een automatische overgang van de eenzijdige Europese procedure naar de nationale procedure op tegenspraak.

Nu de heer R. in het kader van de nationale tegensprekelijke procedure geen verweer meer heeft gevoerd, komt de beslissing ten gronde alleszins in aanmerking als EET volgens artikel 3.1.c) EET-Verord.

- De naleving van de minimumnormen van de artikels 13 t.e.m. 17 EET-Verord.

7. Voorheen heeft de rechtbank gesteld dat de EBB-procedure en de daaropvolgende nationale tegensprekelijke procedure een aaneengeschakeld geheel vormen en dat als het gedinginleidend stuk het formulier A samen met het betekend formulier B moet worden beschouwd. Deze stukken bevatten de behoorlijke inlichtingen over de schuldvordering zoals vereist door artikel 16 EET-Verord. Dat gedinginleidend stuk werd bovendien betekend volgens de vereisten van artikel 13 EET-Verord. De heer R. heeft de aangetekende zending persoonlijk afgetekend. Hij heeft ook tijdig verweer gedaan.

Niet alleen het gedinginleidend stuk moet behoorlijk worden betekend, maar ook *"enigerlei dagvaarding voor een terechtzitting"* (artikelen 13.2 en 14.1. EET-Verord). In casu werd de kennisgeving van de inleidingszitting en de beschikking houdende vaststelling van rechtsdag per aangetekende brief met ontvangstmelding aan de heer R. betekend.

8. Geen van deze kennisgevingen bevatte evenwel de behoorlijke inlichtingen over de ter betwisting van de schuldvordering noodzakelijke rechtshandelingen zoals voorgeschreven door artikel 17 EET-Verord., in het bijzonder de informatie voorzien in artikel 17b) EET-Verord.

T. stelt in haar besluiten ten onrechte dat aan de voorwaarden van artikel 17 werd voldaan nu aan formulier E alle informatie was gehecht over de betwisting van het betalingsbevel. De betwisting waar het hier over gaat is niet de betwisting van het betalingsbevel maar wel de betwisting binnen het kader van de gewone nationale procedure en de gevolgen van een gebrek aan verweer in dat deel van de procedure. Daarover werd geen informatie verstrekt. T. had die informatie reeds kunnen opnemen in de tekst van haar formulier A (zoals in rubriek 11, aanvullende verklaringen en nadere informatie).

T. stelt thans dat zij de tekst van de artikelen 1151, 1556 en 1157 Ger.W. in haar besluiten heeft vermeld en kopie van de besluiten aan de heer R. heeft verzonden. Haar besluiten kunnen evenwel niet als een gedinginleidend stuk of als 'enigerlei dagvaarding voor een terechtzitting' worden beschouwd. Bovendien stelt zich de vraag of T. haar besluiten wel correct overeenkomstig de Betekeningsverordening heeft verzonden.

9. Het loutere feit dat de informatie voorzien in artikel 17 EET-Verord. niet aan de heer R. werd meegedeeld, staat het verstrekken van de waarmerking als EET niet noodzakelijk in de weg. Het gaat immers om een verzuim dat volgens artikel 18 EET-Verord. op het ogenblik van de betekening van deze beslissing kan worden geregulariseerd. Het is bij de betekening van de beslissing dat T. het gebrek aan informatie over de aanvankelijke procedure moet goedmaken door voldoende informatie te geven over de beroepsmogelijkheden.

De waarmerking van deze beslissing als EET kan nu nog niet worden afgeleverd. Waarmerking zal wel mogelijk zijn nadat de minimumnormen werden hersteld ten tijde van de betekening van deze beslissing en dit overeenkomstig de voorwaarden van artikel 18 EET-Verord. Het is aan T. om ten gepaste tijde een nieuw verzoek tot waarmerking aan de griffie van de rechtbank te richten.

De voorschriften van art. 2-30 tot 37 van de wet van 15 juni 1935, op het gebruik van de talen in gerechtszaken, werden nageleefd.

OM DEZE REDENEN,

beslist de rechtbank, na beraadslaging, op tegenspraak:

Verklaart de vordering van T. V. ontvankelijk en gegrond,

Veroordeelt de heer R. tot betaling aan T. V. van de som van 68.158,03 euro, meer een schadebeding ad 2.500,00 euro, meer de verwijlinteresten aan de herleide conventionele

interestvoet op de hoofdsom conform art. 5 van de wet van 02.08.2002 en dit achtereenvolgens in functie van de wijzigingen van deze interestvoet te berekenen vanaf de vervaldata der facturen zoals opgesomd in overzicht gehecht bij formulier A tot 28 mei 2013 en vanaf dan meer de gerechtelijke interesten aan (i) de conventionele interestvoet op de hoofdsom met dien verstande dat deze interestvoet herleid wordt tot op niveau van de interestvoet van de wet van 02.08.2002 zoals hoger bepaald, en (ii) aan de gewone wettelijke interestvoet op het schadebeding, telkens tot op datum van algehele betaling;

Zegt voor recht dat deze beslissing als Europees executoriale titel kan worden gewaarmerkt nadat is komen vast te staan dat de niet-naleving van de procedurele minimumnormen werd hersteld overeenkomstig artikel 18,lid 1 EET-Verordening.
Veroordeelt de heer R. tot betaling van de gedingkosten, deze in hoofde van T. begroot op 60,00 euro rolrecht en op 1.100,00 euro rechtsplegingsvergoeding (minimum).

Staat de voorlopige tenuitvoerlegging van het vonnis toe ook al wordt er verzet of beroep aangetekend.

Aldus gewezen door de achtste kamer van de rechtbank van koophandel Antwerpen, afdeling Hasselt, samengesteld uit:

W. De Bus, rechter, voorzitter van de kamer,
P. Driesen, plaatsvervangend rechter in handelszaken,
J. Vermeire, plaatsvervangend rechter in handelszaken,
C. Schoels, griffier,

en uitgesproken in openbare zitting van diezelfde kamer op 24/09/2014 […].

ACTUALITEIT/ACTUALITÉ

Regelgeving / Réglementation

1. Verdrag van de Verenigde Naties tot beperking van de staatloosheid

Wet van 10 juni 2014 houdende instemming met het Verdrag van de Verenigde Naties tot beperking der staatloosheid, gedaan te New York op 30 augustus 1961.

Deze wet is op 4 november 2014 gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

Het doel van het verdrag is het vermijden en inperken van staatloosheid. Het verdrag hanteert daarom het principe dat iedere verdragsstaat zijn nationaliteit moet toekennen aan de persoon die op zijn grondgebied is geboren en anders staatloos zou zijn. De bepalingen van het verdrag zijn erop gericht om in bepaalde gevallen de nationaliteit toe te kennen aan, of niet te ontnemen van personen.

Convention des Nations unies sur la réduction des cas d'apatridie

Loi du 10 juin 2014 portant assentiment à la Convention des Nations unies sur la réduction des cas d'apatridie, faite à New York le 30 août 1961.

Cette loi a été publiée le 4 novembre 2014 au Moniteur belge.

Le but de la convention est d'éviter et de limiter l'apatridie. C'est pour cette raison que la convention utilise le principe que chaque état contractant doit accorder sa nationalité à l'individu né sur son territoire et qui, autrement, serait apatride. Les dispositions de la convention visent, dans certains cas, à accorder, ou à ne pas priver, la nationalité aux individus.

2. Het Haags Verdrag inzake bedingen van forumkeuze

Bij besluit van 4 december 2014 heeft de Raad van de EU, namens de Europese Unie, het Haags Verdrag van 30 juni 2005 inzake bedingen van forumkeuze goedgekeurd. Dit verdrag is in internationale situaties van toepassing op exclusieve forumkeuzebedingen die zijn gemaakt in burgerlijke of handelszaken. De EU heeft bij het goedkeuren daarvan een verklaring afgelegd volgens dewelke bepaalde typen verzekeringsovereenkomsten van de werkingssfeer van het verdrag worden uitgesloten. Deze uitsluiting heeft als doelstelling het beschermen van bepaalde verzekeringnemers, verzekerden en begunstigden die overeenkomstig het interne EU-recht bijzondere bescherming ontvangen.

Het Haags Verdrag inzake bedingen van forumkeuze werd gesloten op 30 juni 2005.

La convention de La Haye sur les accords d'élection de for

Par décision du 4 décembre 2014 le Conseil de l'Union européenne a approuvé, au nom de l'Union européenne, la convention de La Haye du 30 juin 2005 sur les accords d'élection de for. Dans des situations internationales, cette convention concerne les accords exclusifs d'élection de for conclus en matière civile et commerciale. L'objectif de la présente déclaration, qui exclut du champ d'application de la convention certains types de contrats d'assurance, est de protéger certains preneurs d'assurance, bénéficiaires et certaines parties assurées qui jouissent d'une protection spéciale en vertu du droit interne de l'Union européenne.

La convention de La Haye sur les accords d'élection de for est conclue le 30 juin 2005.

3. Uitvoeringsverordening Nr. 1329/2014

Uitvoeringsverordening (EU) Nr. 1329/2014 van de Commissie van 9 december 2014 tot vaststelling van de formulieren bedoeld in Verordening (EU) nr. 650/2012 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de aanvaarding en de tenuitvoerlegging van authentieke akten op het gebied van erfopvolging, alsmede betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring.

Deze Uitvoeringsverordening is op 16 december gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Unie.

De formulieren zijn in alle officiële talen van de EU beschikbaar op de EUR-lex website.

Règlement d'exécution No 1329/2014

Règlement d'exécution (UE) No 1329/2014 de la commission du 9 décembre 2014 établissant les formulaires mentionnés dans le règlement (UE) no 650/2012 du Parlement européen et du Conseil relatif à la compétence, la loi applicable, la reconnaissance et l'exécution des décisions, et l'acceptation et l'exécution des actes authentiques en matière de successions et à la création d'un certificat successoral européen.

Ce Règlement d'exécution a été publié le 16 décembre 2014 dans le Journal officiel de l'Union européenne.

Les formulaires sont disponibles dans toutes les langues officielles de l'UE sur le site d'EUR-lex.

4. Omzendbrief ter verduidelijking van art. 316*bis*, 2° BW

Omzendbrief van 20 november 2014 ter aanvulling van de omzendbrief van 7 mei 2007 betreffende de wet van 1 juli 2006 tot wijziging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het vaststellen van de afstamming en de gevolgen ervan.

Deze omzendbrief is op 8 december 2014 gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

Deze omzendbrief omvat enkele verduidelijkingen betreffende de draagwijdte van artikel 316*bis*, 2° BW. Deze interpretatie is van belang voor echtgenoten waarvan één van beide in het buitenland woont. Het vermoeden van vaderschap blijft gelden wanneer de echtgenoten op verschillende adressen zijn ingeschreven op het tijdstip van hun huwelijk en nooit zijn ingeschreven op hetzelfde adres sinds het begin van hun huwelijk.

Circulaire précisant l'article 316*bis*, 2° CC

Circulaire du 20 novembre 2014 complétant la circulaire du 7 mai 2007 relative à la loi du 1er juillet 2006 modifiant des dispositions du Code civil relatives à l'établissement de la filiation et aux effets de celle-ci.

Cette circulaire a été publiée le 8 décembre 2014 au Moniteur belge.

La présente circulaire vise à apporter certaines précisions quant à la portée de l'article 316*bis*, 2° CC. Cette interprétation est importante pour les époux dont seulement l'un vit à l'étranger. La présomption de paternité reste d'application si les époux sont déjà inscrits au moment de leur mariage à des adresses différentes et s'ils n'ont jamais été inscrits à la même adresse depuis le début de leur mariage.

Aankondigingen / Annonces

Uitgave van twee geannoteerde wetboeken

De IPR-beoefenaar is opnieuw twee geannoteerde wetboeken rijker. Bij Larcier verscheen de lijvige commentaar 'Internationaal Privaatrecht' in de reeks *Duiding* (813 pagina's); bij die Keure verscheen een tweede editie 'Internationaal Privaatrecht' in de reeks *Blauwe wetboeken* (495 p.). Aan beide publicaties werkten tal van in het IPR gespecialiseerde auteurs mee.

Publication de deux codes annotés

Les praticiens du droit international privé peuvent, une fois de plus, jouir de deux codes annotés: du commentaire volumineux 'Internationaal Privaatrecht' dans la série *Duiding* (813 pages), paru chez Larcier, et de la deuxième édition d' 'Internationaal Privaatrecht' dans la série *Blauwe wetboeken* (495 pages), parue chez die Keure. De nombreux auteurs spécialisés en DIP ont contribué à ces deux ouvrages.